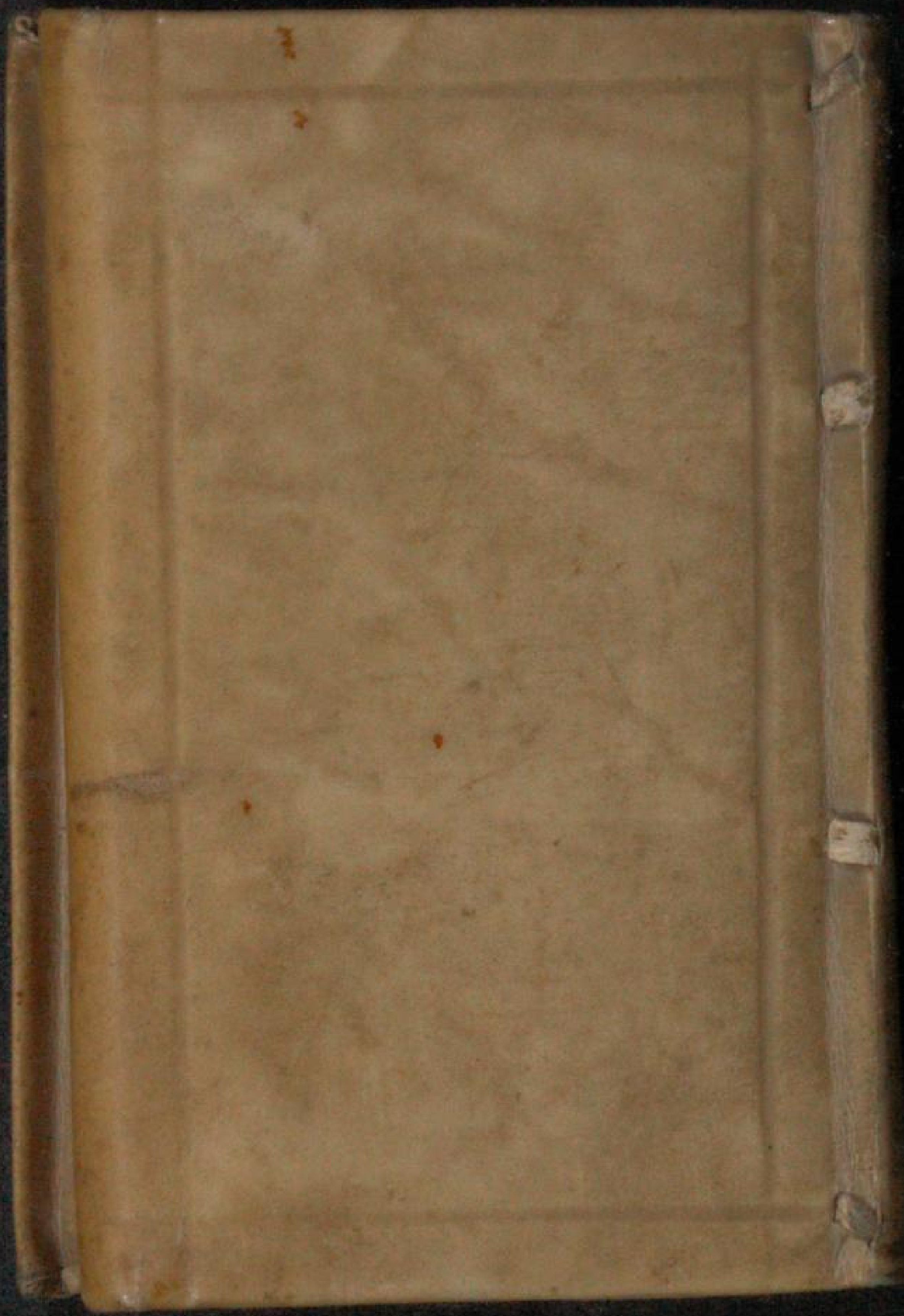
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

~~H.K. VIII. C. 73~~

346 J

J 44

KW

1769 D 311

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Anicii Manlii Torquati
SEVERINI BOËTHII
DE
CONSOLATIONE
PHILOSOPHIÆ,
Liber I.

METRVM I.

CARMINA *qui quondam*
ſtudio florente peregi,
Flebilis, heu, mæſtos cogor
inire modos.
Ecce mihi laceræ dictant ſcribenda
Camenæ,
Et veris elegi fletibus ora rigant.
Has ſaltem nullus potuit pervince-
re terror,
Ne noſtrum comites proſequeren-
tur iter.
Gloria felicis olim viridisq; juvētæ
Solatur mæſti nūc mea fata ſenis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Venit enim properata malis inopina ſenectus,
Et dolor ætatẽ juſsit ineſſe ſuam.
Intempeſtivi fundũtur vertice cani,
Et tremit effeto corpore laxa cutis.
Mors hominum felix, quæ ſe nec dulcibus annis
Inſerit, & mæſtis ſæpe vocata venit.
Eheu, quam ſurda miſeros avertitur aure,
Et flenteis oculos claudere ſæva negat.
Dum levibus malefida bonis fortuna faveret,
Pæne caput triſtis merſerat hora meum.
Nunc quia fallacem mutavit nubila vultum,
Protrahit ingratas impia vita moras.
Quid me felicem toties jactaſtis amici?
Qui cecidit, ſtabili non erat ille gradu.

PRO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

PROSA I.

HÆC dum mecum tacitus ipſe reputarem, querimoniamque lacrymabilem ſtyli officio deſignarem, adſtitiſſe mihi ſupra verticem viſa eſt mulier reverendi admodum vultus, oculis ardentibus, & ultra communem hominum valentiam perſpicacibus, colore vivido, atque inexhauſti vigoris; quamvis ita ævi plena foret, ut nullo modo noſtræ crederetur ætatis: ſtatura diſcretionis ambiguæ. Nam nunc quidem ad communem ſeſe hominum menſuram cohibebat, nunc vero pulſare cælum ſummi verticis cacumine videbatur; quæ cum caput altius extuliſſet, ipſum etiam cælum penetrabat, reſpicientiumque hominum fruſtrabatur intuitum. Veſtes erant tenuiſſimis filis, ſubtili artificio, indiſſolubilique materia perfectæ; quas, uti poſt eadem prodente cognovi, ſuis manibus ipſa texuerat. Quarum ſpeciem, veluti fumoſas imagines ſolet, caligo quædam ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

gleċtæ vetuſtatis obduxerat. Harum in extremo margine π, in ſupremo vero θ legebatur intextum. Atque inter utrasque litteras, in ſcalarum modum, gradus quidam inſigniti videbantur, quibus ab inferiore ad ſuperius elementu eſſet adſcenſus. Eandem tamen veſtem violentorũ quorundam ſciderant manus, & particulas, quas quiſque potuit, abſtulerant. Et dextera quidẽ ejus libellos, ſceptrum vero ſiniſtra geſtabat. Quæ ubi poëticas Muſas vidit, noſtro aſſiſtenteis toro, fletibusque meis verba dictanteis, commota paulisper, ac torvis inflammata luminibus. Quis, inquit, has ſcenicas meretriculas ad hunc ægrum permiſit accedere? quæ dolores ejus non modo nullis foverẽt remediis, verum dulcibus inſuper alerent venenis? Hæ ſunt enim, quæ infructuoſis affectuum ſpinis, uberem fructibus rationis ſegetem necant, hominumque menteis aſſuefaciunt morbo, non liberant. At ſi quem profanum, uti vulgo ſolitum, nobis blanditiæ veſtræ detraherent, minus moleſte fe-

rendum

rendum putarem. Nihil quippe in eo noſtræ operæ læderentur. Hunc vero Eleaticis, atque Academicis ſtudiis attigiſtis innutritum? Sed abite potius Seirenes uſque in exitium dulces, meisque eum Muſis curandum, ſanandumque relinquite. His ille chorus increpitus, dejecit humi mæſtior vultū, confeſſuſque rubore verecundiam, limen triſtis exceſſit. At ego, cujus acies lacrymis merſa caligarat, ne dignoſcere poſſem, quę nam hæc eſſet mulier tã imperioſæ auctoritatis, obſtupui, viſuq; in terram defixo, quidnam deinceps eſſet actura, expectare tacitus cœpi. Tum illa propius accedens, in extrema lectuli mei parte conſedit, meumque intuens vultum luctu gravem, atque in humum mærore dejectum, his verſibus de noſtræ mentis perturbatione conqueſta eſt.

METRVM II.

Heu, quam præcipiti merſa profundo
Mens hebet, & propria luce relicta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Tendit in externas ire tenebras,
Terrenis quoties flatibus acta
Creſcit in immenſum noxia cura.
Hic quondam cælo liber aperto,
Suetus in ætherios ire meatus,
Cernebat roſei lumina ſolis,
Viſebat gelidæ ſidera lunæ,
Et quæcunque vagos ſtella recurſus
Exercet, varios flexa per orbeis,
Comprehenſam numeris victor habebat.
Quin etiam cauſſas, unde ſonora
Flamina ſollicitent æquora Ponti,
Quis volvat ſtabilem ſpiritus orbem,
Vel cur Heſperias ſidus in undas
Caſurum rutilo ſurgat ab ortu:
Quis veris placidas temperet horas,
Ut terras roſeis floribus ornet:
Quis dedit ut pleno fertilis anno
Autumnus gravidis influat uvis,
Rimari ſolitus, atque latentis
Naturæ varias reddere cauſſas.
Nunc jacet effeto lumine mentis,
Et preſſus gravibus colla catenis,
Declivemque gerens pondere vultũ,
Cogitur, heu, ſtolidam cernere terram.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

PROSA II.

SED medicinæ, inquit, potius tempus eſt quam querelæ. Tum vero totis in me intenta luminibus: Tu ne es ille, ait, qui noſtro quondam lacte nutritus, noſtris educatus alimẽtis, in virilis animi robur evaſeras? Atqui talia contuleramus arma: quę niſi prius abjeciſſes, invicta te firmitate tuerentur. Agnocisne me? Quid taces? pudore an ſtupore ſiluiſti; mallem pudore; ſed te, ut video, ſtupor oppreſſit. Cumque me non modo tacitum, ſed elinguem prorſus, mutumque vidiſſet, admovit pectori meo leniter manum. Et nihil, inquit, periculi eſt, lethargum patitur, communem illuſarum mentium morbum. Sui pauliſper oblitus eſt; recordabitur facile, ſi quidem nos ante cognoverit. Quod ut poſſit, pauliſper lumina ejus, mortalium rerum nube caligantia, tergamus. Hæc dixit, oculosque meos fletibus undanteis, contracta in rugam veſte, ſiccavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

METRVM III.

Tunc me diſcuſſa liquerunt nocte tenebræ,
Luminibusque prior rediit vigor:
Ut cum præcipiti glomerantur ſidera coro,
Nimboſiſq; polus ſtetit imbribus,
Sol latet, ac nondum cælo venientibus aſtris,
Deſuper in terram nox funditur:
Hanc ſi Threïcio Boreas emiſſus ab antro
Verberet, & clauſū reſeret diem,
Emicat, & ſubito vibratus lumine Phœbus,
Mirantes oculos radiis ferit.

PROSA III.

HAVD aliter triſtitiæ nebulis diſſolutis, hauſi cælum, & ad cognoſcendam medicātis faciem mentem recepi. Itaque ubi in eam deduxi oculos, intuitumque defixi, reſpicio nutricem meam, in cujus ab adoleſcentia Laribus verſatus fue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ram, Philoſophiam. Et quid, inquã, tu in has exilii noſtri ſolitudines, ô omnium magiſtra virtutum, ſupero cardine delapſa veniſti? an ut tu quoque mecum rea falſis criminationibus agiteris? An, inquit illa, te, ô alumne, deſererem, nec ſarcinam, quam mei nominis invidia ſuſtuliſti, communicato tecum labore partirer? Atqui Philoſophiæ fas non erat, incomitatũ relinquere iter innocentis. meam ſcilicet criminationem vererer? & quaſi novi aliquid acciderit, ſic perhorreſcerem? Nunc enim primum cenſes apud improbos mores laceſſitam periculis eſſe ſapientiam? Nonne apud veteres quoque, ante noſtri Platonis ætatem, magnum ſæpe certamen, cum ſtultitiæ temeritate certavimus? eodemque ſuperſtite, præceptor ejus Socrates injuſtæ victoriam mortis me adſtante promeruit? Cujus hæreditatem cum deinceps Epicureum vulgus, ac Stoicum, ceterique pro ſua quiſque parte raptum ire molirentur, meque reclamantem, renitentemque, velut in partem prędæ, tra-

herent,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

herent, veſtem, quam meis texueram manibus, diſciderunt, abreptisque ab ea panniculis, totam me ſibi ceſſiſſe credentes, abiere. In quibus, quoniam quædam noſtri habitus veſtigia videbantur, meos eſſe familiareis imprudentia rata, non nullos eorum profanæ multitudinis errore pervertit. Quod ſi nec Anaxagoræ fugam, nec Socratis venenum, nec Zenonis tormenta, quoniam ſunt peregrina, noviſti, at Canios, at Senecas, at Soranos, quorum nec pervetuſta, nec incelebris memoria eſt, ſcire potuiſti. Quos nihil aliud in cladem detraxit, niſi quod noſtris moribus inſtituti, ſtudiis improborum diſſimillimi videbantur. Itaque nihil eſt quod admirere, ſi in hoc vitæ ſalo circumflantibus agitemur procellis, quibus hoc maxime propoſitum eſt, peſſimis diſplicere. Quorum quidem tametſi eſt numeroſus exercitus, ſpernendus tamen eſt: quoniam nullo duce regitur, ſed errore tantum temere, ac paſſim lymphante raptatur. Qui ſiquando contra nos aciem ſtruens valentior

incubue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

incubuerit, noſtra quidem dux copias ſuas in arcem contrahit: illi vero circa diripiendas inutileis ſarcinulas occupantur. At nos deſuper irridemus, viliſſima rerum quæq; rapienteis, ſecuri totius furioſi tumultus, eoque vallo muniti, quo graſſanti ſtultitiæ adſpirare fas non ſit.

METRVM IV.

Quiſquis compoſito ſerenus ævo,
Fatum ſub pedibus dedit ſuperbum,
Fortunamque tuens utramq: rectus,
Invictum potuit tenere vultum:
Non illum rabies, minæque Ponti
Verſum funditus excitantis æſtum,
Nec ruptis quoties vagus caminis
Torquet fumificos Veſevus igneis,
Aut celſas ſoliti ferire turreis
Ardentis via fulminis movebit.
Quid tantum miſeri feros tyrannos
Mirantur ſine viribus furenteis?
Nec ſperes aliquid, nec extimeſcas:
Exarmaveris impotentis iram:
At quiſquis trepidus pavet, vel optat,
Quod non ſit ſtabilis, ſuique juris,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Abjecit clypeum locoque motus
Nectit, qua valeat trahi, cathenã.

PROSA IV.

SENTISNE, inquit, hæc, atque animo illabuntur tuo? Eſne ὄνος πρὸς λύραν? Quid fles? Quid lacrymis manas? ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νόῳ. Si operam medicantis exſpectas, oportet ut vulnus detegas tuũ. Tum ego collecto in vires animo: Anne adhuc eget admonitione, nec per ſe ſatis eminet fortunæ in nos ſævientis aſperitas? Nihilne te ipſa loci facies movet? Hæccine eſt bibliotheca, quam certiſſimam tibi ſedem noſtris in Laribus ipſa delegeras? in qua mecum ſæpe reſidens, de divinarum humanarumq; rerum ſcientia diſſerebas? Talis habitus, talisque vultus erat cum tecum naturæ ſecreta rimarer, cum mihi ſiderum vias radio deſcriberes, cum mores noſtros, totiusque vitæ rationem ad cæleſtis ordinis exemplar formares. Hæccine præmia referimus tibi obſequentes? Atqui tu hanc ſen-

tentiam Platonis ore ſanxiſti, Beatas fore reſpublicas, ſi eas vel ſtudioſi ſapientiæ regerent, vel earum rectores ſtudere ſapientiæ cõtigiſſet. Tu ejuſdem viri ore hanc ſapientibus capeſſendæ reipublicæ neceſſariam cauſſam eſſe monuiſti, ne improbis flagitioſisq; civibus urbium relicta gubernacula, peſtem bonis ac perniciem inferrent. Hanc igitur auctoritatem ſecutus, quod a te inter ſecreta otia didiceram, transferre in actum publicæ adminiſtrationis optavi. Tu mihi & qui te ſapientium mentibus inſeruit Deus, eſtis conſcii, nullum me ad magiſtratum, niſi commune bonorum omnium ſtudiũ, detuliſſe. Inde cum improbis graves inexorabilesque diſcordiæ, & quod conſcientiæ libertas habet, pro tuendo jure ſpreta potentiorum ſemper offenſio. Quoties ego Conigaſtum in imbecillis cujuſque fortunas impetum facientem obvius excepi! Quoties Triguillam regiæ præpoſitum domus ab incepta, perpetrataque jam prorſus injuria dejeci! Quoties miſeros,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

quos infinitis calumniis impunita Barbarorum ſemper avaritia vexabat, objecta periculis auctoritate protexi! Numquam me ab jure ad injuriam quiſquam detraxit. Provincialium fortunas, tum privatis rapinis, tum publicis vectigalibus peſſumdari, non aliter, quam qui patiebantur, indolui. Cum acerbæ famis tempore gravis atque inexplicabilis indicta coëmtio profligatura inopia Campaniam provinciam videretur, certamen adverſum præfectum prætorii communis commodi ratione ſuſcepi, rege cognoſcente contendi, & ne coëmtio exigeretur evici. Paullinum conſularem virum, cujus opes Palatini canes jam ſpe atque ambitione devoraſſent, ab ipſis hiantium faucibus traxi. Ne Albinum conſularem virum præjudicatæ accuſationis pœna corriperet, odiis me Cypriani delatoris oppoſui. Satiſne in me magnas videor exacervaſſe diſcordias? ſed eſſe apud ceteros tutior debui, qui mihi amore juſtitiæ nihil apud aulicos, quo magis eſſem tutior, ſervavi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Quibus autem deferentibus perculſi ſumus ? quorum Baſilius olim regio miniſterio depulſus, in delationem noſtri nominis, alieni æris neceſſitate compulſus eſt. Opilionem vero, atque Gaudentium, cum ob injurias, atque multiplices fraudes ire in exilium regia cenſura decreviſſet, cumque illi parere nolentes ſacrarum ſeſe ædium defenſione tuerentur, compertumque id regi foret, edixit, ut niſi intra præſcriptum diem Ravenna urbe decederent, notis inſigniti frontibus pellerentur. Quid huic ſeveritati poſſe adſtrui videtur ? Atqui eodem die deferentibus eiſdem, nominis noſtri delatio ſuſcepta eſt. Quid igitur? noſtræ ne artes ita meruerunt? an illos accuſatores juſtos fecit præmiſſa damnatio? Itane nihil fortunam puduit, ſi minus accuſatæ innocentiæ, at accuſantium vilitatis? At, cujus criminis arguimur, ſummam quæris ? Senatum dicimur ſalvum eſſe voluiſſe. Modum deſideras? delatorem, ne documenta deferret, quibus Senatum majeſtatis reum faceret, impediſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

criminamur. Quid igitur ô magiſtra cenſes? inficiabimur crimen, ne tibi pudori ſimus? At volui, nec unquam velle deſiſtam. Fatebimur? Sed impediendi delatoris opera ceſſabit. An optaſſe illius ordinis ſalutem nefas vocabo? ille quidem ſuis de me decretis, uti hoc nefas eſſet, effecerat. Sed ſibi ſemper mentiens imprudentia rerum, merita non poteſt immutare: nec mihi Socratico decreto fas eſſe arbitror, vel occuluiſſe veritatem, vel conceſſiſſe mendacium. Verum id quo modo ſit, tuo, ſapientiumque judicio, æſtimandum relinquo. Cujus rei ſeriem, atque veritatem, ne latere poſteros queat, ſtylo etiam, memoriæque mandavi. Nam de compoſitis falſo literis, quibus libertatem arguor ſperaſſe Romanam, quid attinet dicere? Quarum fraus aperta patuiſſet, ſi nobis ipſorum confeſſione delatorum, quod in omnibus negotiis maximas vires habet, uti licuiſſet. Nam quæ ſperari reliqua libertas poteſt? Atque utinam poſſet ulla! Reſpondiſſem Canii verbo: qui cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

a C. Cæſare Germanici filio conſcius contra ſe factæ conjurationis fuiſſe diceretur; Si ego, inquit, ſciſſem, tu neſciſſes. Qua in re non ita ſenſus noſtros mæror hebetavit, ut impios ſcelerata contra virtutem querar molitos: ſed quæ ſperaverint effeciſſe vehementer admiror. Nam deteriora velle, noſtri fuerit fortaſſe defectus: poſſe vero contra innocentiam, quæ ſceleratus quisque conceperit, inſpectante Deo, monſtri ſimile eſt: unde haud injuria tuorum quidam familiarium quæſivit: Siquidem Deus, inquit, eſt, unde mala? bona vero unde, ſi non eſt? Sed fas fuerit nefarios homines, qui bonorum omnium, totiusque Senatus ſanguinem petunt, nos etiam, quos propugnare bonis Senatuique viderant, perditum ire voluiſſe. Sed num idem de patribus quoque merebamur? Meminiſti, ut opinor, quoniam me dicturum quid, facturumve præſens ipſa ſemper dirigebas. Meminiſti, inquam, Veronæ cum rex avidus communis exitii, majeſtatis crimen in Albinum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

delatum ad cunctum Senatus ordinem transferre moliretur, univerſi innocentiam Senatus, quanta mei periculi ſecuritate defenderim. Scis me hæc & vera proferre, & in nulla umquam mei laude jactaſſe. Minuit enim quodammodo ſe probātis conſcientiæ ſecretum, quoties oſtentando quis factum recipit famæ pretium. Sed innocentiam noſtram quis exceperit eventus vides. Pro veræ virtutis præmiis falſi ſceleris pœnas ſubimus. Et cujus umquam facinoris manifeſta confeſſio ita judices habuit in ſeveritate concordes, ut non aliquos vel ipſe humani error ingenii vel fortunæ conditio cunctis mortalibus incerta ſubmitteret? Si inflammare ſacras ædes voluiſſe, ſi ſacerdotes impio jugulare gladio, ſi bonis omnibus necem ſtruxiſſe diceremur, præſentem tamen ſententia confeſſum, convictumve puniſſet. Nunc quingentis fere paſſuum millibus procul moti, atque indefenſi, ob ſtudium propenſius in Senatum, morti, proſcriptionique damnamur. ô meritos, de ſimili cri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

mine neminem poſſe convinci! cujus dignitatem reatus ipſi etiam, qui detulere, viderunt: quam uti alicujus ſceleris admiſtione fuſcarent, ob ambitum dignitatis ſacrilegio me conſcientiam polluiſſe mentiti ſunt. Atqui & tu inſita nobis, omnem rerum mortalium cupidinem de noſtri animi ſede pellebas, & ſub tuis oculis ſacrilegio locum eſſe fas non erat. Inſtillabas enim auribus, cogitationibusq; quotidie meis Pythagoricum illud, ἕπου θεῷ. Nec conveniebat viliſſimorum me ſpirituum præſidia captare, quem tu in hanc excellentiam componebas, ut conſimilem Deo faceres. Præterea penetral innocens domus, honeſtiſſimorum cœtus amicorum, ſocer Symmachus ſanctus, & æque actu ipſo reverendus ab omni nos hujus criminis ſuſpicione defendunt. Sed ô nefas! illi vero de te tanti criminis fidem capiunt; atque hoc ipſo affines fuiſſe videmur maleficio, quod tuis imbuti diſciplinis, tuis inſtituti moribus ſumus. Ita non eſt ſatis nihil mihi profuiſſe tuam reveren-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

tiam, niſi ultro tu mea potius offenſione lacereris. At vero hic etiam noſtris malis cumulus accedit, quod exiſtimatio plurimorum non rerum merita, ſed fortunæ ſpectat eventũ; eaque tantum judicat eſſe proviſa, quæ felicitas commendaverit. Quo fit, ut exiſtimatio bona prima omnium deſerat infelices. Qui nunc populi rumores, quam diſſonæ, multiplicesque ſententiæ, piget reminiſci. Hoc tantum dixerim: ultimam eſſe adverſæ fortunæ ſarcinam, quod dum miſeris aliquod crimen affingitur, quæ perferunt, meruiſſe creduntur. Et ego quidem bonis omnibus pulſus, dignitatibus exutus, exiſtimatione fœdatus, ob beneficium ſupplicium tuli. Videre autem videor nefarias ſceleratorum officinas gaudio lætitiaque fluitanteis: perditiſſimum quemque novis delationum fraudibus imminentem: jacere bonos, noſtri diſcriminis terrore proſtratos: flagitioſum quemque ad audendum quidem facinus impunitate, ad efficiendum vero præmiis incitari: inſonteis autem non modo ſecuritate,

verum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

verum ipſa etiam defenſione privatos. itaque libet exclamare.

METRVM V.

O ſtelliferi conditor orbis,
Qui perpetuo nixus ſolio
Rapido cælum turbine verſas,
Legemque pati ſidera cogis,
Vt nunc pleno lucida cornu,
Totis fratris obvia flamis,
Condat ſtellas Luna minores,
Nunc obſcuro pallida cornu,
Phœbo propior, lumina perdat.
Et qui primæ tempore noctis
Agit algenteis Heſperus ortus,
Solitas iterum mutat habenas,
Phœbi pallens Lucifer ortu.
Tu frondiſluæ frigore brumæ
Stringis lucem breviore mora:
Tu cum fervidens venerit æſtas,
Agileis noctis dividis horas.
Tua vis varium temperat annum,
Vt quas Boreæ ſpiritus aufert,
Revehat mitis Zephyrus, frondeis:
Quæque Arcturus ſemina vidit,
Seirius altas urat ſegetes.
Nihil antiqua lege ſolutum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Linquit propriæ ſtationis opus.
Omnia certo fine gubernans,
Hominum ſolos reſpuis actus,
Merito rector cohibere modo.
Nam cur tantas lubrica verſat
Fortuna vices? premit inſonteis
Debita ſceleri noxia pœna:
At perverſi reſidens celſo
Mores ſolio, ſanctaque calcant
Injuſta vice colla nocentes.
Latet obſcuris condita virtus
Clara tenebris, juſtusque tulit
Crimen iniqui.
Nil perjuria, nil nocet ipſis
Fraus mendacii comta colore.
Sed cum libuit viribus uti,
Quos innumeri metuunt populi,
Summos gaudent ſubdere reges.
O jam miſeras reſpice terras,
Quisquis rerum fœdera nectis.
Operis tanti pars non vilis
Homines, quatimur fortunæ ſalo.
Rapidos rector comprime fluctus,
Et quo cælum regis immenſum
Firma ſtabileis fœdere terras.

PROSA V.

HÆC ubi continuato dolore delatravi, illa vultu placido, nihilque meis queſtibus mota : Cum te, inquit, mæſtum, lacrymantemque vidiſſem, illico miſerum, exſulemq; cognovi. Sed quam id longinquum eſſet exſilium, niſi tua prodidiſſet oratio, neſciebam. Sed tu procul à patria non quidem pulſus es, ſed aberraſti. At ſi te pulſum exiſtimari mavis, te potius ipſe pepuliſti. Nam id quidem de te numquam cuiquam fas fuiſſet. Si enim cujus oriundus ſis patriæ reminiſcaris, non, uti Athenienſium quondam, multitudinis imperio regitur : ἀλλὰ εἷς βασιλεύς ἐστιν, εἷς κοίρανος, qui frequentia civium, non depulſione lætatur: cujus agi frenis, atque obtemperare juſtitiæ ſumma libertas eſt. An ignoras illam tuæ civitatis antiquiſſimam legem, qua ſancitum eſt, ei jus exulare non eſſe, quisquis in ea ſedem fundare maluerit? Nam qui vallo ejus, ac munimine

continetur, nullus metus eſt, ne exſul eſſe mereatur. At quisquis inhabitare eam velle deſierit, pariter deſinit etiam mereri. Itaque non tam me loci hujus, quam tua facies movet. Nec bibliothecæ potius, comptos ebore, ac vitro parietes, quam tuæ mentis ſedem requiro. In qua non libros, ſed id quod libris pretium facit, librorum quondam meorum ſententias collocavi. Et tu quidem de tuis in commune bonum meritis vera quidem, ſed pro multitudinè geſtorum tibi, pauca dixiſti. De objectorum tibi vel honeſtate, vel falſitate, cunctis nota memoraſti. De ſceleribus, fraudibusque delatorum recte tu quidem ſtrictim attingendum putaſti, quod ea melius, uberiusque recognoſcentis omnia vulgi ore celebrentur. Increpuiſti etiam vehementer injuſti factum Senatus. De noſtra etiam criminatione doluiſti, læſæque opinionis damna fleviſti. Poſtremus adverſus fortunam dolor incanduit, conqueſtusque es nòn æqua meritis prẹmia penſari. In extremo Muſæ ſævientis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

tis, uti quæ cælum, terras quoque pax regeret, vota poſuiſti. Sed quoniam plurimus tibi affectuum tumultus incubuit, diverſumque te dolor, ira, mœror diſtrahunt, uti nunc mentis es, non dum te validiora remedia contingunt. Itaque lenioribus paullifper utemur, ut quæ in tumorem perturbationibus influentibus induruerunt, ad acrioris vim medicaminis recipiendam, tactu blandiore molleſcant.

METRVM VI.

Cum Phœbi radiis grave
Cancri ſidus inæſtuat;
Tum qui larga negantibus
Sulcis ſemina credidit,
Eluſus Cereris fide,
Quernas pergit ad arbores.
Numquam purpureum nemus
Lecturus violas petas,
Cum ſævis Aquilonibus
Stridens campus inhorruit.
Nec quæras avida manu
Vernos ſtringere palmites,
Uvis ſi libeat frui;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Autumno potius ſua
Bacchus munera contulit.
Signat tempora propriis
Aptans officiis Deus;
Nec, quas ipſe coercuit,
Miſceri patitur vices,
Sic quod præcipiti via
Certum deſerit ordinem,
Lætos non habet exitus.

PROSA VI.

PRIMVM igitur paterisne me pauculis rogationibus ſtatũ tuæ mentis attingere, atque tentare; ut qui modus ſit tuæ curationis intelligam? Tu verò arbitratu, inquam, tuo quæ voles, ut reſponſurum rogato. Tum illa, Hunccine, inquit, mundum temerariis agi, fortuitisque caſibus putas? an ullum credis ei ineſſe regimen rationis? Atqui, inquam, nullo exiſtimaverim modo, ut fortuita temeritate tã certa moveantur. Verum operi ſuo conditorem præſidere Deum ſcio: nec unquam fuerit dies, qui me ab hac ſententiæ veritate depellat. Ita eſt,

inquit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

inquit. Nam id etiam paullo ante ceciniſti, hominesque tantum divinæ exſortes curæ eſſe deploraſti. Nam de ceteris, quin ratione regerentur, nihil movebare. Papæ autem vehementer admiror, cur, in tam ſalubri ſententia locatus, ægrotes. Verum altius perſcrutemur; neſcio, quid abeſſe conjecto. Sed dic mihi, quoniam a Deo mundum regi non ambigis, quibus etiam gubernaculis regatur advertis? Vix, inquam, rogationis tuæ ſententiam noſco, nedum ad inquiſita reſpondere queam. Num me, inquit, fefellit abeſſe aliquid, per quod, velut hiante valli robore, in animum tuum perturbationum morbus irrepſerit? Sed dic mihi, meminiſtine, quis ſit rerum finis? quove totius naturæ tendat intentio? Audieram, inquam, ſed memoriam mæror hebetavit. At qui ſcis, unde cuncta proceſſerint? Novi, inquam, Deumque eſſe reſpondi. Et qui fieri poteſt, ut principio cognito, quis ſit rerum finis, ignores? Verum hi perturbationum mores ſunt, ea valentia eſt, ut mo-

vere quidem loco hominem poſſint; convellere autem, ſibique totum exſtirpare non poſſint. Sed hoc quoque reſpondeas velim; hominemne te eſſe meminiſti? Quid ni, inquam, meminerim? Quid igitur homo ſit, poterisnę proferre? Hoccine interrogas, an eſſe neſciam rationale animal, atque mortale? Scio, & id me eſſe confiteor. Et illa: Nihilne te aliud eſſe noviſti? Nihil. Iam ſcio morbi tui, inquit, aliam vel maximam cauſſam; quid ipſe ſis, noſſe deſiſti. Quare pleniſſime vel ægritudinis tuæ rationem, vel aditum reconciliandæ ſoſpitatis inveni. Nam quoniam tui oblivione confunderis, & exſulem, & exſpoliatum propriis bonis eſſe doluiſti. Quoniam vero, quis ſit rerum finis, ignoras, nequam homines, atque nefarios, potenteis, felicesque arbitraris. Quoniam vero, quibus gubernaculis mundus regatur, oblitus es, has fortunarum vices exiſtimas ſine rectore fluitare. Magnæ non ad morbum modo, verum ad interitum quoque cauſſæ. Sed ſoſpitatis aucto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ri grates, quod te nondum totum natura deſtituit. Habemus maximum tuæ fomitem ſalutis, veram de mundi gubernatione ſententiam, quod eam non caſuum temeritati, ſed divinæ rationi ſubditam credis. Nihil igitur pertimeſcas. Iam tibi ex hac minima ſcintillula vitalis calor illuxerit. Sed quoniam firmioribus remediis nondum tempus eſt uti, & eam mentium conſtat eſſe naturam, ut quoties abjecerint veras, falſis opinionibus induantur, ex quibus orta perturbationum caligo verum illum confundit intuitum; hanc paulliſper lenibus, mediocribusque fomentis attenuare tentabo, ut dimotis fallacium affectionum tenebris, ſplendorem veræ lucis poſſis agnoſcere.

METRVM VII.

NVBIBVS *atris*
Condita nullum
Fundere poſſunt
Sidera lumen.
Si mare volvens

Turbidus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Turbidus Auſter
Miſceat æſtum,
Vitrea dudum,
Parque ſerenis
Unda diebus,
Mox reſoluto
Sordida cœno,
Viſibus obſtat.
Quique vagatur
Montibus altis
Deſtuus amnis,
Sæpe reſiſtit
Rupe ſoluti
Objice ſaxi.
Tu quoque ſi vis
Lumine claro
Cernere verum,
Tramite recto
Carpere callem:
Gaudia pelle,
Pelle timorem;
Spemque fugato,
Nec dolor adſit.
Nubila mens eſt,
Vinctaque frenis,
Hæc ubi regnant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

LIBER SECVNDVS.

PROSA I.

POSTHÆC paullisper obticuit: atque ubi attentionem meam modeſta taciturnitate collegit, ſic exorſa eſt. Si penitus ægritudinis tuæ cauſas, habitumque cognovi, fortunæ prioris affectu, deſiderioque tabeſcis; ea tantum animi tui ſtatum, ſicuti tu tibi fingis, mutata pervertit. Intelligo multiformeis illius prodigii fucos; & eo uſque cum iis, quos eludere nititur, blandiſſimam familiaritatem exercet, dum intolerabili dolore confundat, quos inſperata reliquerit. cujus ſi naturam, mores ac meritum reminiſcare, nec habuiſſe te in ea pulchrum aliquid, nec amiſiſſe cognoſces. Sed, ut arbitror, haud multū tibi hæc in memoriam revocare laboraverim. Solebas enim præſentem quoque, blandientemque virilibus inceſſere verbis; eamque de noſtro adyto prolatis inſectabare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſententiis. Verum omnis ſubita mutatio rerum non ſine quodam quaſi fluctu contingit animorum. Sic factum eſt, ut tu quoque paullifper a tua tranquillitate diſceſſeris. Sed tempus eſt, haurire te aliquid ac deguſtare molle, atq; jucundum, quod ad interiora transmiſſum validioribus hauſtibus viam fecerit. Adſit igitur rhetoricæ ſuadela dulcedinis, quæ tunc tantum recto calle procedit, cum noſtra inſtituta non deſerit; cumque hac Muſica Laris noſtri vernula nunc leviores, nunc graviores modos ſuccinat. Quid eſt igitur ô homo, quod te in mæſtitiam, luctumque dejecit? novum credo aliquid, inuſitatumque vidiſti. Tu, ſi fortunam putas erga te eſſe mutatã, erras. Hi ſemper ejus mores ſunt; hęc natura eſt. Servavit circa te propriam potius in ipſa ſui mutabilitate conſtantiam. Talis erat, cum blandiebatur, cum tibi falſæ illecebris felicitatis alluderet. Deprehendiſti cæci Numinis ambiguos vultus. Quę ſeſe adhuc velat aliis, tota tibi prorſus innotuit. Si probas, utere moribus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

bus, ne queraris. Si perfidiam perhorreſcis, ſperne, atque abjice perniciose alludentẽ. Nam quæ nunc mæroris tibi cauſſa tanti eſt, hæc eadem trãquillitatis eſſe debuiſſet. Reliquit enim te, quam non relicturam nemo unquam poterit eſſe ſecurus. An vero tu pretioſam æſtimas abituram felicitatem? & cara tibi eſt fortuna præſens, nec manendi fida, & cum diſceſſerit allatura mærorem? Quod ſi nec arbitrio retineri poteſt, & calamitoſos fugiens facit; quid eſt aliud fugax, quam futuræ quoddam calamitatis indicium? Neque enim quod ante oculos ſitum eſt, ſuffecerit intueri. Rerum exitus prudentia metitur: eademque in alterutro mutabilitas, nec formidandas fortunæ minas, nec exoptãdas facit eſſe blanditias. Poſtremo æquo animo toleres oportet, quidquid intra fortunæ aream geritur, cum ſemel jugo ejus colla ſubmiſeris. Quod ſi manendi, abeundique ſcribere legem velis ei quam tu dominam ſponte elegiſti, nonne injurius fueris: & impatientia tua ſortem exacerbabis, quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

permutare non poſſis? Si ventis vela committeres, nō quo voluntas peteret, ſed quo flatus impelleret, promovereris. Si arvis ſemina crederes, feraces inter ſe annos, ſterileisque penſares. Fortunæ te regendum dediſti, dominæ moribus oportet obtemperes. Tu vero volventis rotæ impetum retinere conaris? At omnium mortalium ſtolidiſſime, ſi manere incipit, fors eſſe deſiſtit.

METRVM I.

Hæc cum ſuperba verterit vices dextra,
Et æſtuantis more fertur Euripi,
Dudū tremēdos ſæva proterit reges,
Humilemque victi ſublevat fallax vultum;
Non illa miſeros audit: haud curat fletus;
Vltroque gemitus, dura quos fecit, ridet.
Sic illa ludit, ſic ſuas probat vires;
Magnumque ſuis monſtrat oſtentum, ſi quis
Viſatur una ſtratus ac felix hora.

PRO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

PROSA II.

VELLEM autem pauca tecum fortunæ ipſius verbis agitare. Tu igitur an jus poſtulet, animadverte. Quid tu ô homo ream me quotidianis agis querelis: Quam tibi fecimus injuriam? Quæ tua tibi detraximus bona? Quovis judice de opum, dignitatumque mecum poſſeſſione contende. Et ſi cujusquam mortalium proprium quid horum eſſe monſtraveris, ego jam tua fuiſſe quæ repetis, ſponte concedam. Cum te matris ex utero natura produxit, nudum rebus omnibus, inopemque ſuſcepi, meis opibus fovi, & quod te nunc impatientem noſtri facit, favore prona indulgentius educavi, & omnium, quæ mei ſunt juris affluentia, & ſplendore circumdedi. Nunc mihi retrahere manum libet; habe gratiam, velut uſus alienis. Non habes jus querelæ, tanquam tua prorſus perdideris. Quid ergo ingemiſcis? nulla tibi a nobis illata eſt violentia. Opes, honores, ceteraque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

talium mei ſunt juris. Dominam famulæ cognoſcunt ; mecum veniunt, me abeunte diſcedunt. Audacter affirmem , ſi tua forent , quæ amiſſa conquereris, nullo modo perdidiſſes. An ego ſola meum jus exercere prohibeor ? Licet cœlo proferre lucidos dies , eoſdemque tenebroſis noctibus condere. Licet anno terræ vultum nunc floribus frugibusque redimire , nunc nimbis , frigoribusque confundere. Ius eſt mari , nunc ſtrato æquore blandiri, nunc procellis, ac fluctibus inhorreſcere. Nos ad conſtantiam noſtris moribus alienam inexpleta hominum cupiditas alligabit? Hæc noſtra vis eſt , hunc continuum ludum ludimus. Rotam volubili orbe verſamus, infima ſummis, ſumma infimis mutare gaudemus. Adſcende ſi placet, ſed ea lege, ne uti, cum ludicri mei ratio poſcet , deſcendere injuriam putes. An tu mores ignorabas meos? Neſciebas Crœſum regem Lydorum Cyro paullo ante formidabilem mox deinde miſerandum rogi flammis traditum , miſſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

cælitus imbre defenſum? Num te præterit Paullum Perſi regis a ſe capti calamitatibus pias impendiſſe lacrymas? Quid tragœdiarum clamor aliud deflet, niſi indiſcreto ictu fortunam felicia regna vertentem? Nonne adoleſcentulus δύο τοὺς πίθους τὸν μὲν ἕνα κακῶν τὸν δὲ ἕτερον καλῶν, in Iovis limine jacere didiciſti? Quid ſi uberius de bonorũ parte ſumſiſti? quid ſi a te nõ tota diſceſſi? quid ſi hæc ipſa mei mutabilitas juſta tibi cauſſa eſt ſperandi meliora! Tamẽ ne animo contabeſcas, & intra commune omnibus regnum locatus, proprio jure vivere deſideres.

METRVM II.

Si quantas rapidis flatibus incitus
Pontus verſat arenas,
Aut quot ſtelliferis edita noctibus
Cælo ſidera fulgent,
Tantas fundat opes, nec retrahat manum
Pleno copia cornu,
Humanum miſeras haud ideo genus
Ceſſet flere querelas.

Quamvis vota libens excipiat Deus
Multi prodigus auri,
Et claris avidos ornet honoribus,
Nil jam parta videntur:
Sed quæſita vorans ſæva rapacitas
Altos pandit hiatus.
Quæ jam præcipitem frena Cupidinē
Certo fine retentent,
Largis cum potius muneribus fluens
Sitis ardeſcit habendi?
Numquam dives agit qui trepidus gemens
Seſe credit egentem.

PROSA III.

HIS igitur ſi pro ſe tecum fortuna loqueretur, quid profecto contra hiſceres non haberes. At ſi quid eſt, quo querelam tuam jure tuearis, proferas oportet; dabimus dicendi locum. Tum ego: Specioſa quidem iſta ſunt, inquam, oblitaque rhetoricæ, ac muſicæ melle dulcedinis; tum tantum, cum audiuntur, oblectant. Sed miſeris malorum altior ſenſus eſt. Itaque cum hæc auribus inſonare deſierint, inſitus ani-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

mum mæror prægravat. Et illa, Ita eſt, inquit. Hæc enim nondum morbi tui remedia, ſed adhuc contumacis adverſus curationem doloris fomenta quædam ſunt. Nam quæ in profundum ſeſe penetrent, cum tempeſtivum fuerit, admovebo. Verumtamen ne te miſerum exiſtimari velis, an numerum modumque tuæ felicitatis oblitus es? Taceo quod deſolatum parente, ſummorum te virorum cura ſuſcepit, delectusque in affinitatem principum civitatis, quod pretioſiſſimum propinquitatis genus eſt, prius carus, quam proximus eſſe cœpiſti. Quis non te feliciſſimum cum tanto ſplendore ſocerorum, cum conjugis pudore, tum maſculæ quoque prolis opportunitate prędicavit? Prætereo (libet enim præterire communia) ſumtas in adoleſcentia negatas ſenibus dignitates: ad ſingularem felicitatis tuæ cumulum venire delectat. Si quis rerum mortalium fructus ullum beatitudinis pondus habet, poteritne illius memoria lucis quantalibet ingruentium malorum mole deleri?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

cum duos pariter conſules liberos tuos domo provehi, ſub frequentia patrum, ſub plebis alacritate vidiſti; cum eiſdem in curia curules inſidentibus, tu regiæ laudis orator, ingenii gloriam, facundiæque meruiſti: cum in circo duorum medius conſulum circumfuſæ multitudinis exſpectationem, triumphali largitione ſatiaſti. Dediſti, ut opinor, verba fortunæ, dum te illa demulcet, dum te, ut ſuas delicias, fovet. Munus, quod nulli umquam privato commodaverat, abſtuliſti. Viſne igitur cum fortuna calculum ponere? Nunc te primum liventi oculo præſtrinxit. Si numerũ, modumq; lætorum, triſtiumve conſideres, adhuc te felicem negare non poſſis. Quod ſi iccirco te fortunatum eſſe nõ exiſtimas, quoniam quæ tunc læta videbantur, abierũt, non eſt quod te miſerum putes; quoniam quæ nũc męſta creduntur, prætereunt. An tu in hanc vitæ ſcenam nunc primum ſubitus, hoſpesque veniſti? ullamne humanis rebus ineſſe conſtãtiam reris, cum ipſum ſæpe hominem velox

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

hora diſſolvat? Nam etſi rara eſt fortuitis manendi fides, ultimus tamen vitæ dies mors quædam fortunæ eſt etiam manentis. Quid igitur referre putas? Tune illam moriendo deſeras, illa an te fugiendo?

METRVM III.

Cum polo Phœbus roſeis quadrigis
Lucem ſpargere cœperit,
Pallet albenteis hebetata vultus
Flammis ſtella prementibus.
Cum nemus flatu Zephyri tepentis
Vernis irrubuit roſis.
Spiret inſanum nebuloſus Auſter,
Iam ſpinis abeat decus.
Sæpe tranquillo radiat ſereno
Immotis mare fluctibus.
Sæpe ferventeis Aquilo procellas
Verſo concitat æquore.
Rara ſi conſtat ſua forma mundo,
Si tantas variat vices,
Crede fortunis hominum caducis,
Bonis crede fugacibus.
Conſtat, æterna poſitumque lege eſt,
Ut conſtet genitum nihil.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

PROSA IV.

TVM ego, Vera, inquam, commemoras ò virtutum omnium nutrix, nec inficiari poſſum proſperitatis meæ velociſſimum curſum. Sed hoc eſt, quod recolentem me vehementius coquit. Nam in omni adverſitate fortunæ infeliciſſimum genus eſt infortunii, fuiſſe felicem. Sed quod tu, inquit, falſæ opinionis ſupplicium luis, id rebus jure imputare non poſſis. Nam ſi te hoc inane nomen fortuitæ felicitatis movet, quam plurimis, maximiſque abundes, mecum reputes licet. Igitur ſi quod in omni fortunæ cenſu preciosiſſimum poſſidebas, id tibi divinitus illæſum adhuc, inviolatumque ſervatur, poterisne meliora quæque retinens, de infortunio jure cauſſari? Atqui viget incolumis, illud pretioſiſſimum generis humani decus, Symmachus ſocer; & quod vitæ pretio non ſegnis emeres, vir totus ex ſapientia, virtutibuſque factus, ſuarum ſecurus, tuis ingemiſcit in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

juriis. Vivit uxor ingenio modeſta, pudicitiæ pudore præcellens, & ut omneis ejus dotes breviter includam, patri ſimilis. Vivit, inquam, tibique tantum vitæ hujus exoſa ſpiritum ſervat. Quo uno felicitatem minui tuam, vel ipſa conceſſerim, tui deſiderio lacrymis ac dolore tabeſcit. Quid dicam liberos conſulares, quorum jam, ut in id ætatis pueris, vel aviti, vel paterni ſpecimen elucet ingenii? Cum igitur præcipua ſit mortalibus vitæ cura retinendæ, ô te, ſi tua bona cognoſcas, felicem, cui ſuppetunt etiam nunc, quæ vita nemo dubitat eſſe cariora. Quare ſicca jam lacrymas. Nondum eſt ad unum omneis exoſa fortuna, nec tibi nimium valida tempeſtas incubuit; quoniam tenaces hærent ancoræ, quæ nec præſentis ſolamen, nec futuri ſpem temporis abeſſe patiantur. Et hæreant, inquam, precor: illis namque manentibus, utcumque ſe res habeant, enatabimus. Sed, quantum ornamentis noſtris deceſſerit, vides. Et illa, promovimus, inquit, aliquantulum, ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

te nondum totius tuæ ſortis piget. Sed delicias tuas ferre non poſſum, qui abeſſe aliquid tuæ beatitudini tam luctuoſus, atque anxius conqueraris. Quis eſt enim tam compoſitæ felicitatis, ut non aliqua ex parte cum ſtatus ſui qualitate rixetur? Anxia enim res eſt humanorum conditio bonorum, & quæ vel numquam tota proveniat, vel numquam perpetua ſubſiſtat. Huic cenſus exuberat, ſed eſt pudori degener ſanguis. Hunc nobilitas notum facit, ſed anguſtia rei familiaris incluſus, eſſe mallet ignotus. Ille utroque circumfluus vitam cælibem deflet. Ille nuptiis felix, orbus liberis, alieno cenſum nutrit hæredi. Alius prole lætatus, filii, filiæve delictis mæſtus illacrymat. Iccirco nemo facile cum fortunæ ſuæ conditione concordat. Ineſt enim ſingulis, quod inexpertus ignoret, expertus exhorreat. Adde quod feliciſſimi cujuſque delicatiſſimus ſenſus eſt, &, niſi ad nutum cuncta ſuppetant, omnis adverſitatis inſolens, minimis quibusq; proſternitur: adeo perexigua ſunt, quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

fortunatiſſimis beatitudinis ſummam detrahunt. Quam multos eſſe conjectas, qui ſeſe cælo proximos arbitrentur, ſi de fortunæ tuæ reliquiis pars eis minima contingat? Hic ipſe locus, quem tu exſilium vocas, incolentibus patria eſt. Adeo nihil eſt miſerum, niſi cum putes: contraq; beata ſors omnis eſt æquanimitate tolerantis. Quis eſt ille tam felix, qui cum dederit impatientiæ manus, ſtatum ſuum mutare non optet? Quam multis amaritudinibus humanæ felicitatis dulcedo reſperſa eſt! quę ſi etiam fruenti jucunda eſſe videatur, tamen, quo minus, cum velit, abeat, retineri non poſſit. Liquet igitur quam ſit mortalium rerum miſera beatitudo, quę nec apud æquanimos perpetua perdurat, nec anxios tota delectat. Quid igitur ô mortales extra petitis intra vos poſitam felicitatem? Error vos, inſcitiaque confundit. Oſtendam breviter tibi ſummæ cardinem felicitatis. Eſtne aliquid tibi te ipſo preciosius? Nihil, inquies. Igitur ſi tui compos fueris, poſſidebis quod nec

tu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

tu umquam amittere velis, nec fortuna poſſit auferre. Atque ut agnoſcas in his fortuitis rebus beatitudinem conſtare non poſſe, ſic collige. Si beatitudo eſt ſummum naturæ bonum ratione degentis, nec illud eſt ſummum bonum, quod eripi ullo modo poteſt: quoniam præcellit id, quod nequeat auferri: manifeſtum eſt, quod ad beatitudinem percipiendam fortunæ inſtabilitas aſpirare non poſſit. Ad hæc, quem caduca iſta felicitas vehit, vel ſcit eam, vel neſcit eſſe mutabilem. Si neſcit, quæ nam beata ſors eſſe poteſt ignorantiæ in cæcitate? Si ſcit, metuat neceſſe eſt, ne amittat, quod amitti poſſe non dubitat; quare continuus timor non ſinit eſſe felicem. An ſi amiſerit, negligendum putat? Sic quoque perexile bonum eſt, quod æquo animo feratur amiſſum. Et quoniam tu idem es, cui perſuaſum eſſe, atque inſitum permultis demonſtrationibus ſcio, menteis hominum nullo modo eſſe mortaleis: cumque ſit clarum, fortuitam felicitatē corporis, morte fini-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ri: dubitari nequit, ſi hæc aſſerere beatitudinem non poteſt, quin omne mortalium genus in miſeriam, mortis fine, labatur. Quod ſi multos ſcimus beatudinis fructum non morte ſolum, verum etiam doloribus ſuppliciisque quæſiſſe, quonam modo præſens vita facere beatos poteſt, quæ miſeros transacta non efficit?

METRVM IV.

Quisquis volet perennem
Cautus ponere ſedem,
Stabiliſque nec ſonori
Sterni flatibus Euri,
Et fluctibus minantem
Curat ſpernere Pontum,
Montis cacumen alti
Bibulas vitet arenas.
Illud protervus Auſter
Totis viribus urget.
Hæ pendulum ſolutæ
Pondus ferre recuſant.
Fugiens periculoſam
Sortem ſedis amœnæ,
Humili domum memento
Certus figere ſaxo.

Quamvis tonet ruinis
Miſcens æquora ventus,
Tu conditus quieti
Felix robore valli,
Duces ſerenus ævum,
Ridens ætheris iras.

PROSA V.

SED quoniam rationum jam in te mearum fomenta deſcendunt, paullo validioribus utendum puto. Age enim, ſi jam caduca, & momentanea fortunæ dona non eſſent, quid in eis eſt, quod aut veſtrum umquam fieri queat, aut non perſpectum, conſideratumque vileſcat? Divitiæne vel veſtri, vel ſui natura pretioſæ ſunt? Quid earum potius? aurumne, an vis congeſtæ pecuniæ? Atqui hæ effundendo magis, quam coacervando melius nitent: ſiquidem avaritia ſemper odioſos, claros largitas facit. Quod ſi manere apud quemquam non poteſt, quod transfertur in alterum: tunc eſt preecioſa pecunia, cum tranſlata in alios largiendi uſu deſinit poſſideri. At

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

eadem ſi apud unum, quanta eſt ubique gentium congeratur, cæteros ſui inopes fecerit. Et vox quidem tota pariter multorum replet auditum: veſtræ vero divitiæ, niſi comminutæ, in plures tranſire non poſſunt. quod cum factum eſt, pauperes neceſſe eſt faciant, quos relinquunt. O igitur anguſtas, inopesque divitias, quas nec habere totas pluribus licet, & ad quemlibet ſine ceterorum paupertate non veniunt. An gemmarum fulgor oculos trahit? Sed ſi quid eſt in hoc ſplendore præcipui, gemmarum eſt lux illa, non hominum: quas quidem mirari homines vehementer admiror. Quid eſt enim carens animæ motu, atque membrorum compage, quod animatæ, rationabilique naturæ pulchrum eſſe jure videatur? Quæ tametſi conditoris ſunt opera, ſuique diſtinctione poſtremæ aliquid pulcritudinis trahunt, infra veſtram tamen excellentiam collocatæ, admirationem veſtram nullo modo merebantur. An vos agrorum pulcritudo delectat? Quid ni? Eſt enim pulcerrimi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

operis pulcra portio. Sic quondam ſereni maris facie gaudemus: ſic cælum, ſidera, Solem, Lunamque miramur. Num te horum aliquid attingit, num audes alicujus talium ſplendore gloriari? An vernis floribus ipſe diſtingueris? aut tua in æſtivos fructus intumeſcit ubertas? Quid inanibus gaudiis raperis? quid externa bona pro tuis amplexaris? Numquam tua faciet eſſe fortuna, quæ a te natura rerum fecit aliena. Terrarum quidem fructus, animantium proculdubio debentur alimentis. Sed ſi, quod naturæ ſatis eſt, replere indigentiam velis, nihil eſt quod fortunæ affluentiã petas. Paucis enim minimiſque natura contenta eſt: cujus ſatietatem ſi ſuperfluis urgere velis, aut injucundum, quod infuderis, fiet, aut noxium. Iam vero pulcrum variis fulgere veſtibus putas: quarum ſi grata intuitu ſpecies eſt, aut materiæ naturam, aut ingenium mirabor artificis. An vero longus ordo famulorum facit eſſe felicem? Qui ſi vitioſi moribus ſunt, pernicioſa domus ſar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

cinæ, & ipſi domino vehementer inimica: ſin vero probi, quonam modo in tuis opibus aliena probitas numerabitur? Ex quibus omnibus nihil horum, quæ in tuis computas bonis, tuum eſſe bonum liquido monſtratur. Quibus ſi nihil ineſt appetendæ pulcritudinis, quid eſt, quod vel amiſſis doleas, vel læteris retentis? Quod ſi natura pulcra ſunt, quid id tua refert? Nam hæc per ſe a tuis quoque opibus ſequeſtrata placuiſſent. Neque enim iccirco ſunt pretioſa, quod in tuas venere divitias: ſed quoniam pretioſa videbantur, tuis ea divitiis annumerare maluiſti. Quid autem tanto fortunæ ſtrepitu deſideratis? Fugare, credo, indigentiam copia quæritis. Atqui hoc vobis in contrarium cedit. Pluribus quippe adminiculis opus eſt ad tuendam pretioſæ ſupellectilis varietatem: verumque illud eſt, permultis indigere eos, qui permulta poſſideant: contraque minimo, qui abundantiam ſuam naturæ neceſſitate, non ambitus ſuperfluitate metiantur. Itane autem nullum eſt pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

prium vobis atque inſitum bonum, ut in externis, ac ſepoſitis rebus bona veſtra quæratis? Sic rerum verſa conditio eſt, ut divinum merito rationis animal, non aliter ſibi ſplendere, niſi inanimatæ ſupellectilis poſſeſſione videatur? Et alia quidem ſuis contenta ſunt: vos autem Deo mente conſimiles, ab rebus infimis excellentis naturæ ornamenta captatis: nec intelligitis quantam conditori veſtro faciatis injuriam. Ille genus humanum terrenis omnibus præſtare voluit: vos dignitatem veſtram infra infima quæque detruditis. Nam ſi omne cujusque bonum, eo cujus eſt, conſtat eſſe preciosius, cum viliſſima rerum veſtra bona eſſe judicatis, eiſdem voſmetipſos veſtra æſtimatione ſummittitis: quod quidem haud immerito cadit. Humanæ quippe naturæ hæc conditio eſt, ut tum tantum cæteris rebus, cum ſe cognoſcit, excellat: eadem tamen infra beſtias redigatur, ſi ſe noſſe deſierit. Nam ceteris animantibus ſeſe ignorare, natura eſt; hominibus vero, vitio ve-

nit. Quam vero late patet veſter hic error, qui ornari poſſe aliquid ornamentis exiſtimatis alienis? At id fieri nequit. Nam ſi quid ex appoſitis luceat, ipſa quidem, quæ ſunt appoſita, laudantur; illud vero his tectum, atque velatum in ſua nihilo minus fœditate perdurat. Ego vero nego illud eſſe bonum, quod noceat habenti. Num id mentior? Minime, inquies. Atqui divitiæ poſſidentibus perſæpe nocuerunt, cum peſſimus quiſque, eoque alieni magis avidus, quidquid uſquam auri, gemmarum eſt, ſe ſolum, qui habeat, digniſſimum putat. Tu igitur, qui nunc contum, gladiumque ſolicitus pertimeſcis, ſi vitæ hujus callem vacuus viator intraſſes, coram latrone cantares. O præclara opum mortalium beatitudo, quam cum adeptus fueris, ſecurus eſſe deſiſtis!

METRVM V.

Felix nimium prior ætas,
Contenta fidelibus arvis,
Nec inerti perdita luxu;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Facili quæ ſera ſolebat
Jejunia ſolvere glande.
Nec Bacchica munera norat
Liquido confundere melle,
Nec lucida vellera Serum
Tyrio miſcere veneno.
Somnos dabat herba ſalubreis:
Potum quoque lubricus amnis;
Umbras altiſsima pinus.
Non dum maris alta ſecabat,
Nec mercibus undique lectis
Nova litora viderat hoſpes.
Tunc claſsica ſæva tacebant,
Odiis neque fuſus acerbis
Cruor horrida tinxerat arma.
Quid enim furor hoſtibus ulla
Vellet prior arma movere,
Cum vulnera ſæva videret,
Nec præmia ſanguinis ulla?
Utinam modo noſtra redirent
In mores tempora priſcos!
Sed ſævior ignibus Ætnæ
Fervens amor ardet habendi.
Heu, quis primus fuit ille,
Auri qui pondera tecti,
Gemmaſque latere volenteis,
Precioſa pericula fodit?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

PROSA VI.

QVID autem de dignitatibus, potentiaque diſſeram, quas vos vere dignitatis ac poteſtatis inſcii cælo exæquatis? Quæ ſi in improbiſſimum quemque ceciderint, quæ incendia flamis Ætnæ eructantibus, quod diluvium tantas ſtrages dederit? Certe, uti meminiſſe te arbitror, conſulare imperium, quod libertatis principium fuerat, ob ſuperbiam conſulum veſtri veteres abolere cupierunt: qui ob eandem ſuperbiam prius regium de civitate nomen abſtulerant. At, ſi quando, quod perrarum eſt, probis honores deferantur, quid in eis aliud, quam probitas utentium, placet? Ita fit, ut non virtutibus ex dignitate, ſed ex virtute dignitatibus honor accedat. Quæ vero eſt iſta veſtra expetibilis, ac præclara potentia? Nonne ô terrena animalia conſideratis, quibus præſidere videamini? Nam ſi inter mures videres unum aliquem jus ſibi, ac poteſtatem præ cæteris vin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

dicantem; quãto movereris cachinno? Quid vero, ſi corpus ſpectes, imbecillius homine reperire queas, quos ſæpe muſcularum quoque vel morſus, vel in ſecreta quæque reptantium necat introitus? Quo vero quisquam jus aliquod in quẽpiam, niſi in ſolum corpus, & quod infra corpus eſt fortunam loquor, poſſit exercere? Num quidquam unquam libero imperabis animo? num mentem firma ſibi ratione cohærentem de ſtatu propriæ quietis amovebis? Cum liberum quendam virum ſuppliciis ſe tyrannus adacturum putaret, ut adverſum ſe factæ conjurationis conſcios proderet, linguam ille momordit atque abſcidit, & in os tyranni ſævientis abjecit: ita cruciatus, quos putabat tyrannus materiam crudelitatis, vir ſapiens fecit etiam virtutis. Quid autem eſt, quod in alium quisquam facere poſſit, quod ſuſtinere ab alio ipſe non poſſit? Buſiridem accepimus necare hoſpites ſolitum, ab Hercule hoſpite fuiſſe mactatum. Regulus plures Pœnorum bello captos in vincula

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

conjecerat: ſed mox ipſe victorum catenis manus præbuit. Vllamne igitur ejus hominis potentiam putas, qui, quod ipſe in alio poteſt, ne id in ſe alter valeat, efficere non poſſit? Adhæc, ſi ipſis dignitatibus ac poteſtatibus ineſſet aliquid naturalis ac proprii boni, numquam peſſimis provenirent. Neque enim ſibi ſolent adverſa ſociari. Natura reſpuit, ut contraria quæque jungantur. Ita cum peſſimos plerumque dignitatibus fungi dubium non ſit, illud etiam liquet, natura ſui bona non eſſe, quæ ſe peſſimis hærere patiantur. Quod quidem de cunctis fortunæ muneribus dignius exiſtimari poteſt, quæ ad improbiſſimum quemquam uberiora proveniunt. De quibus etiam illud conſiderandum puto, quod nemo dubitat eſſe fortem, cui fortitudinem ineſſe conſpexerit: & cuicumque velocitas adeſt manifeſtum eſt, eſſe velocem. Sic muſica quidem muſicos, medicina medicos, rhetorica rhetores facit. Agit enim cujusq; rei natura, quod proprium eſt: nec contrariarũ rerum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

miſcetur effectibus, ſed ultro, quæ ſunt adverſa, depellit. Atqui nec opes inexpletam reſtinguere avaritiam queunt: nec poteſtas ſui compotem fecerit, quem vitioſæ libidines inſolubilibus adſtrictum retinent catenis. Et collata improbis dignitas, non modo non efficit dignos, ſed prodit potius, & oſtentat indignos. Cur ita provenit? Gaudetis enim ſeſe res aliter habentes falſis compellare nominibus, quæ facile ipſarum rerũ redarguuntur effectu: itaque nec illæ divitiæ, nec illa potentia, nec hæc dignitas jure appellari poteſt. Poſtremo idẽ de tota fortuna concludere licet, in qua nihil expetendum, nihil nativæ bonitatis ineſſe manifeſtũ eſt: quæ nec ſe bonis ſemper adjungit; & bonos, quibus fuerit adjuncta, non efficit.

METRVM VI.

Novimus quantas dederit ruinas,
Vrbe flammata, patribusque cæſis,
Fratre qui quondã ferus interemto,
Matris effuſo maduit cruore;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Corpus & viſu gelidum pererrans,
Ora non tinxit lacrymis, ſed eſſe
Cenſor exſtincti potuit decoris.
Hic tamen ſceptro populos regebat,
Quos videt condēs radios ſub undas
Phœbus, extremo veniens ab ortu;
Quos premunt ſeptem gelidi triones;
Quos Notus ſicco violentus æſtu
Torret, ardenteis recoquens arenas.
Celſa num tandem valuit poteſtas
Vertere inſani rabiem Neronis?
Heu gravem ſortem, quoties iniquus
Additur ſævo gladius veneno!

PROSA VII.

TVM ego, Scis, inquam, ipſa minimum nobis ambitionem mortalium rerum fuiſſe dominatam: ſed materiam gerendis rebus optavimus, quo ne virtus tacita conſeneſceret. Et illa: Atqui hoc unum eſt, quod præſtátes quidem natura mentes, ſed non dum ad extremam manum virtutum perfectione perductas allicere poſſit, gloriæ ſcilicet cupido, & optimorum in rempublicam fama meritorum: quæ quam ſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

exilis & totius ponderis vacua, ſic conſidera. Omnem terræ ambitum, ſicuti aſtrologicis demonſtrationibus accepiſti, ad cæli ſpatium, puncti conſtat obtinere rationem: id eſt, ut ſi ad cæleſtis globi magnitudinem conferatur, nihil ſpatii prorſus habere judicetur. Hujus igitur tam exiguæ in mũdo regionis quarta fere portio eſt, ſicut Ptolemæo probante didiciſti, quæ à nobis cognitis animantibus incolatur. Huic quartæ, ſi quantum maria, paludesque premunt, quantumque ſiti vaſta regio diſtenditur, cogitatione ſubtraxeris, vix anguſtiſſima inhabitandi hominibus area relinquetur. In hoc igitur minimo puncti quodam puncto circumſepti, atque concluſi, de pervulganda fama, de proferendo nomine cogitatis? At quid habet amplum, magnificumque gloria, tam anguſtis exiguisque limitibus arctata? Adde quod hoc ipſum brevis habitaculi ſeptum plures incolunt nationes, lingua, moribus, totius vitæ ratione diſtantes: ad quas tum difficultate itinerum, tum lo-

quendi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

quendi diverſitate, tum commercii inſolentia, non modo fama hominum ſingulorum, ſed ne urbium quidem pervenire queat. Ætate denique Marci Tullii, ſicut ipſe quodam loco ſignificat, non dum Caucaſum montem Romanæ reipublicæ fama tranſcenderat, & erat tunc adulta, Parthis etiam, ceterisque id locorum gentibus formidoloſa. Videsne igitur quam ſit anguſta, quam compreſſa gloria, quam propagare ac dilatare laboratis? An ubi Romani nominis transire fama nequit, Romani hominis gloria progredietur? Quid, quod diverſarum gentium mores inter ſe, atque inſtituta discordant, ut quod apud alios laude, apud alios ſupplicio dignum judicetur. Quo fit, ut ſi quem famæ prædicatio delectat, huic, in plurimos populos nomen proferre, nullo modo conducat. Erit igitur pervagata inter ſuos gloria quiſque contentus, & intra unius gentis terminos præclara illa famæ immortalitas coarctabitur. Sed quam multos clariſſimos ſuis temporibus viros ſcripto-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

rum inops delevit oblivio! Quamquam quid ipſa ſcripta proficiunt, quæ cum ſuis auctoribus premit longior, atque obſcura vetuſtas? Vos autem immortalitatem vobis propagare videmini, cum futuri famam temporis cogitatis. Quod ſi ad æternitatis infinita ſpatia pertractes, quid habes, quod de tui nominis diuturnitate læteris? Vnius enim mora momenti, ſi decem millibus conferatur annis, quoniam utrumque ſpatium definitum eſt, minimam licet, habet tamen aliquam portionem. At hic ipſe numerus annorum, ejusque quantumlibet multiplex, ad interminabilem diuturnitatem ne comparari quidem poteſt. Etenim finitis ad ſe invicem fuerit quædam; infiniti vero, atque finiti, nulla umquam poterit eſſe collatio. Ita fit, ut quamlibet prolixi temporis fama, ſi cum inexhauſta æternitate cogitetur, non parva, ſed plane nulla eſſe videatur. Vos autem niſi ad populareis auras, inaneisque rumores, recte facere neſcitis; & relicta conſcientiæ, virtutisque præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſtantia, de alienis præmia ſermunculis poſtulatis. Accipe in hujusmodi arrogantiæ levitate quam feſtive aliquis illuſerit. Nam cum quidam adortus eſſet hominem contumeliis, qui non ad veræ virtutis uſum, ſed ad ſuperbam gloriam falſum ſibi philoſophi nomen induerat, adjeciſſetque jam ſe ſciturum, an ille philoſophus eſſet, ſiquidem illatas injurias leniter, patienterque toleraſſet. Ille patientiam paullifper aſſumſit; acceptaque contumelia velut inſultans, Iam tandem, inquit, intelligisne me eſſe philoſophum? Tum ille nimium mordaciter, Intellexeram, inquit, ſi tacuiſſes. Quid autem eſt, quod ad præcipuos viros (de his enim ſermo eſt) qui virtute gloriam petunt; quid, inquam, eſt, quod ad hos de fama poſt reſolutum morte ſuprema corpus attineat? Nam ſi, quod noſtræ rationes credi vetant, toti moriuntur homines, nulla eſt omnino gloria: cum is, cujus ea eſſe dicitur, non exſtet omnino. Sin vero ſibi mens bene conſcia, terreno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

carcere reſoluta, cælum libera petit, nonne omne terrenum negotium ſpernet, quæ ſe, cælo fruens, terrenis gaudet exemtam?

METRVM VII.

Quicumque ſolam mente præcipiti petit,
Summumque credit gloriam;
Late patentes ætheris cernat plagas,
Arctumque terrarum ſitum:
Brevem replere non valentis ambitum
Pudebit aucti nominis.
Quid ô ſuperbi colla mortali jugo
Fruſtra levare geſtiunt?
Licet remotos fama per populos meãs
Diffuſa, linguas explicet,
Et magna titulis fulgeat claris domus,
Mors ſpernit altam gloriam.
Involvit humile pariter, & celſum caput,
Æquatque ſummis infima.
Vbi nunc fidelis oſſa Fabricii jacent?
Quid Brutus, aut rigidus Cato?

Signat ſuperſtes fama tenuis pauculis
Inane nomen litteris.
Sed quod decora novimus vocabula,
Num ſcire conſumtos datur?
Iacetis ergo prorſus ignorabiles,
Nec fama notos efficit.
Quod ſi putatis longius vitam trahi
Mortalis aura nominis,
Cum ſera vobis rapiet hoc etiã dies,
Iam vos ſecunda mors manet.

PROSA VIII.

SED ne me inexorabile contra fortunam gerere bellũ putes, eſt aliquãdo cum de hominibus illa fallax non nihil bene mereatur; tum ſcilicet, cum ſe aperit, cum frontem detegit moresque profitetur. Non dum forte quid loquar, intelligis. Mirum eſt, quod dicere geſtio, eoque ſententiam verbis explicare vix queo. Etenim plus hominibus reor adverſam, quam proſperam prodeſſe fortunam. Illa enim ſemper ſpecie felicitatis, cum videtur blanda, mentitur: hæc ſemper vera eſt, cum ſe inſtabilem

mutatione demonſtrat. illa fallit; hæc inſtruit: illa mendax ſpecie bonorum mentes fruentium ligat; hæc cognitione fragilis felicitatis abſolvit. Itaque illam videas ventoſam, fluentem, ſuique ſemper ignaram: hâc ſobriam, ſuccinctamq;, & ipſius adverſitatis exercitatione prudentẽ. Poſtremo felix, a vero bono devios blanditiis trahit: adverſa plerumque ad vera bona reducens, unco retrahit. An hoc inter minima æſtimandum putas, quod amicorum tibi fidelium menteis hęc aſpera, hæc horribilis fortuna detexit: hæc tibi certos ſodalium vultus, ambiguosque ſecrevit; diſcedens, ſuos abſtulit, tuos reliquit? Quanti hoc integer, &, ut videbaris tibi, fortunatus emiſſes? Deſine nunc amiſſas opes quærere, quod pretioſiſſimum genus divitiarum eſt, amicos inveniſti.

METRVM VIII.

Quod mundus ſtabili fide
Concordes variat vices,
Quod pugnantia ſemina

Fœdus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Fœdus perpetuum tenent,
Quod Phœbus roſeum diem
Curru provehit aureo,
Ut quas duxerit Heſperus
Phœbe noctibus imperet,
Ut fluctus avidum mare
Certo fine coerceat,
Ne terris liceat vagis
Latos tundere terminos,
Hanc rerum ſeriem ligat,
Terras ac pelagus regens,
Et cœlo imperitans amor.
Hic ſi frena remiſerit,
Quidquid nunc amat invicem,
Bellum continuo geret:
Et quam nunc ſocia fide
Pulcris motibus incitant,
Certent ſolvere machinam.
Hic ſancto populos quoque
Iunctos fœdere continet:
Hic & conjugii ſacrum
Caſtis nectit amoribus:
Hic fidis etiam ſua
Dictat jura ſodalibus.
O felix hominum genus,
Si veſtros animos amor,
Quo cœlum regitur, regat!

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

LIBER TERTIVS.

PROSA I.

IAM cantum illa finierat, cum me audiendi avidum, ſtupentemque arrectis adhuc auribus carminis mulcedo defixerat. Itaque paullo poſt, ô, inquam, ſummum laſſorum ſolamen animorum, quantum me vel ſententiarum pondere, vel canendi etiam jucunditate refoviſti! adeo ut jam me poſthac imparem fortunæ ictibus non arbitrer. Itaque remedia, quę paullo ante acriora eſſe dicebas, non modo non perhorreſco, ſed audiendi avidus vehementer efflagito. Tum illa, Senſi, inquit, cum verba noſtra tacitus, attentusque rapiebas, eumque tuæ mentis habitum vel exſpectavi, vel, quod eſt verius, ipſa perfeci. Talia ſunt quippe quæ reſtant, ut deguſtata quidem mordeant, interius autem recepta dulceſcant. Sed quod tu tę audiendi cupidum ducis, quanto ardore flagrares, ſi, quonam

te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

te ducere aggrediamur, agnoſceres? Quonam inquam? Ad veram, inquit, felicitatem, quam tuus quoque ſomniat animus: ſed occupato ad imagines viſu, ipſam illam non potes intueri. Tum ego: Fac obſecro, &, quæ illa vera ſit, ſine cunctatione demonſtra. Faciam, inquit illa, tui cauſſa libenter: ſed quæ tibi cauſſa notior eſt, eam prius deſignare verbis, atque informare conabor: ut ea perſpecta, cum in contrariam partem flexeris oculos, veræ beatitudinis ſpecimen poſſis agnoſcere.

METRVM I.

Qui ſerere ingenuum volet agrũ,
Liberat arva prius fruticibus,
Falce rubos, filicemque reſecat,
Ut nova fruge gravis Ceres eat.
Dulcior eſt apium mage labor,
Si malus ora prius ſapor edat.
Gratius aſtra nitent, ubi Notus
Deſinit imbriferos dare ſonos.
Lucifer ut tenebras pepulerit,
Pulcra dies roſeos agit equos.
Tu quoque falſa tuens bona, prius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Incipe colla jugo retrahere;
Vera dehinc animum ſubierint.

PROSA II.

TVM defixo paullulum viſu, & velut in anguſtam ſuæ mentis ſedem recepta, ſic cœpit. Omnis mortalium cura, quam multiplicium ſtudiorum labor exercet, diverſo quidem calle procedit, ſed ad unum tamē beatitudinis finem nititur pervenire. Id autem eſt bonum, quo quis adepto, nihil ulterius deſiderare queat. Quod quidem eſt omnium ſummum bonorum, cunctaque intra ſe bona continens: cui ſi quid abforet, ſummum eſſe non poſſet, quoniā relinqueretur extrinſecus, quod poſſet optari. Liquet igitur, beatitudinem eſſe ſtatum bonorum omnium congregatione perfectum. Hunc, uti diximus, diverſo tramite mortales omnes conantur adipiſci. Eſt enim mentibus hominum veri boni naturaliter inſerta cupiditas: ſed ad falſa devius error abducit. Quorum quidem alii ſummum eſſe bonum nihi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

lo indigere credentes, ut divitiis affluant, elaborant: alii vero bonum, quod ſit digniſſimum veneratione, judicantes, adeptis honoribus, reverendi civibus ſuis eſſe nituntur. Sunt qui ſummum bonum in ſumma potentia eſſe conſtituant: hi vel regnare ipſi volunt, vel regnantibus adhærere conantur. At quibus optimum quiddam claritas videtur, hi vel belli, vel pacis artibus glorioſum nomen propagare feſtinant. Plurimi vero boni fructum gaudio, lætitiaque metiuntur: hi feliciſſimum putant voluptate diffluere. Sunt etiam, qui horum fineis, cauſſasque alterutro permutant: ut, qui divitias ob potentiam, voluptatesque deſiderant, vel qui potentiam ſeu pecuniæ cauſſa, ſeu proferendi nominis petunt. In his igitur, ceteriſque talibus humanorum actuum, votorumque verſatur intentio, veluti nobilitas, favorque popularis, quæ videntur quandam claritudinem comparare, uxor, ac liberi, qui jucunditatis gratia petuntur. Amicorum vero, quod ſanctiſſimum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

quidem genus eſt, non in fortuna, ſed in virtute numeratur. Reliquum vero vel potentiæ cauſſa, vel delectationis aſſumitur. Iam vero corporis bona promtum eſt, ut ad ſuperiora referantur. Robur enim magnitudoque videntur præſtare valentiam: pulchritudo atque velocitas celebritatem: ſalubritas, voluptatem. Quibus omnibus ſolam beatitudinem deſiderari liquet. Nam quod quiſque præ ceteris petit, id ſummum judicat bonum. Sed ſummum bonum beatitudinem eſſe definimus. Quare beatum eſſe judicat ſtatum, quem præ ceteris quisque deſiderat. Habes igitur ante oculos propoſitam fere formam felicitatis humanæ, opes, honores, potentiam, gloriam, voluptates. Quæ quidem ſola conſiderans Epicurus, conſequenter ſibi ſummum bonum voluptatem eſſe conſtituit, quod cetera omnia jucunditatem animo videantur afferre. Sed ad hominum ſtudia revertor: quorum animus etſi caligante memoria, tamen bonum ſummum repetit; ſed velut ebrius,

domum quo tramite revertatur, ignorat. Num enim videntur errare hi, qui nihilo indigere nituntur? Atqui non eſt aliud quod æque perficere beatitudinem poſſit, quam copioſus bonorum omnium ſtatus, nec alieni egens, ſed ſibi ipſe ſufficiens. Num vero labuntur hi, qui quod ſit optimum, id etiam reverentiæ cultu digniſſimum putant? minime. Neque enim vile quiddam, contemnendumque eſt, quod adipiſci omnium fere mortalium laborat intentio. An in bonis non eſt numeranda potentia? Quid igitur? Num imbecillum, ac ſine viribus æſtimandum eſt, quod omnibus rebus conſtat eſſe præſtantius? An claritudo nihili pendenda eſt? Sed ſequeſtrari nequit, quin omne quod excellentiſſimum ſit, id etiam videatur eſſe clariſſimum. Nam non eſſe anxiam, triſtemque beatitudinem, nec doloribus moleſtiisque ſubjectam, quid attinet dicere, quando in minimis quoque rebus id appetitur, quod habere, fruique delectet? Atqui hæc ſunt, quæ adipiſci homines volunt;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

eaque de cauſſa divitias, dignitates, regna, gloriam voluptateſque deſiderant, quod per hæc ſibi ſufficientiam, reverentiam, potentiam, celebritatem, lætitiam credunt eſſe venturam. Bonum eſt igitur, quod tam diverſis ſtudiis homines petunt: in quo quanta ſit naturæ vis, facile monſtratur, cum licet variæ diſſidenteſque ſententiæ, tamen in deligendo boni fine conſentiunt.

METRVM II.

Quantas rerum flectat habenas
Natura potens, quibus immenſum
Legibus orbem provida ſervet,
Stringatque ligans irreſoluto
Singula nexu, placet arguto
Fidibus lentis promere cantu.
Quamvis Pœni pulcra leones
Vincula geſtent, manibuſque datas
Captent eſcas, metuantque trucem
Soliti verbera ferre magiſtrum:
Si cruor horrida tinxerit ora,
Reſides olim redeunt animi,
Fremituque gravi meminere ſui;
Laxant nodis colla ſolutis,
Primuſque lacer dente cruento

Domitor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Domitor rabidas imbuit iras.
Quæ canit altis garrula ramis
Ales, caveæ clauditur antro:
Huic licet illita pocula melle,
Largasque dapes dulci ſtudio
Ludens hominum cura miniſtret,
Si tamen arcto ſaliens tecto,
Nemorum gratas viderit umbras,
Sparſas pedibus proterit eſcas,
Silvas tantum mæſta requirit,
Silvas dulci voce ſuſurrat.
Validis quondam viribus acta,
Pronum flectit virga cacumen:
Hanc ſi curvans dextra remiſit,
Recto ſpectat vertice cælum.
Cadit Heſperias Phœbus in undas:
Sed ſecreto tramite rurſus
Currum ſolitos vertit ad ortus.
Repetunt proprios quæque recurſus,
Redituque ſuo ſingula gaudent.
Nec manet ulli traditus ordo,
Niſi quod fini junxerit ortum,
Stabilemque ſui fecerit orbem.

PROSA III.

VOS quoque ô terrena animalia, tenui licet imagine, veſtrum ta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

men principium ſomniatis, verumque illum beatitudinis finem, licet minime perſpicaci, qualicumque tamen cogitatione perſpicitis, eoque vos, & ad verum bonum naturalis ducit intentio, & ab eodē multiplex error abducit. Conſidera namque, an per ea, quibus ſe homines adepturos beatitudinem putant, ad deſtinatum finem valeant pervenire. Si enim vel pecunia, vel honores, ceteraque tale quid afferunt, cui nihil bonorum abeſſe videatur, nos quoque fateamur fieri aliquos horum adeptione felices. Quod ſi neque id valent efficere, quod promittunt, bonisque pluribus carent, nonne liquido falſa in eis beatitudinis ſpecies deprehenditur? Primum igitur te ipſum, qui paullo ante divitiis affluebas, interrogo. Inter illas abundantiſſimas opes nunquamne animum tuum concepta ex qualibet injuria confudit anxietas? Atqui, inquam, tam libero me fuiſſe animo, quin aliquid ſemper angeret, reminiſci nequeo. Nonne quia vel aberat, quod abeſſe non velles: vel ade-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

rat, quod adeſſe noluiſſes? Ita eſt, inquam. Illius igitur præſentiam, hujus abſentiam deſiderabas. Confiteor, inquam. Eget vero, inquit, eo, quod quiſque deſiderat? Eget, inquam. Qui vero eget aliquo, non eſt usquequaque ſibi ipſe ſufficiens? Minime, inquam. Tu itaque hanc inſufficientiam plenus, inquit, opibus ſuſtinebas? Quid ni? inquam. Opes igitur nihilo indigentem, ſufficientemque ſibi facere nequeunt; & hoc erat, quod promittere videbantur. Atqui hoc quoque maxime conſiderandum puto, quod nihil habeat ſuapte natura pecunia, ut his a quibus poſſidetur, invitis nequeat auferri. Fateor, inquam. Quidni fateare, cum eam quotidie valentior aliquis eripiat invito? Vnde enim forenſes querimoniæ, niſi quod vel vi vel fraude a nolentibus pecuniæ repetuntur ereptæ? Ita eſt, inquam. Egebit igitur, inquit, extrinſecus petito præſidio, quo ſuam pecuniam quiſque tueatur. Quis id, inquam, neget? Atqui non egeret eo, niſi poſſideret pecuniam, quam poſſit amit-

tere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

tere. Dubitari, inquam, nequit. In cõtrarium igitur relapſa res eſt: nam quæ ſufficientes ſibi facere putabantur opes, alieno potius præſidio faciunt indigentes. Quis autem modus eſt, quo pellatur divitiis indigentia? Num enim divites eſurire nequeũt? num ſitire non poſſunt? num frigus hibernum pecunioſorum membra nõ ſentiunt? Sed adeſt, inquies, opulentis, quo famem ſatient, quo ſitim, frigusque depellant. Sed hoc modo conſolari quidem divitiis indigentia poteſt, auferri penitus non poteſt. Nam ſi hæc hians ſemper, atque aliquid poſcens, opibus expletur, maneat neceſſe eſt, quæ poſſit expleri. Taceo, quod naturæ minimũ, quod avaritiæ nihil ſatis eſt. Quare ſi opes nec ſummovere indigẽtiam poſſunt, & ipſæ ſuam faciunt, quid eſt quod eas ſufficientiam præſtare credatis?

METRVM III.

Quamvis fluente dives auri gurgite
Nõ expleturas cogat avarus opes,
Ornetque baccis colla rubri litoris,
Ruraq; cẽteno ſcindat opima bove:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Nec cura mordax deſerit ſuperſtitẽ,
Defunctumque leves non comitantur opes.

PROSA IV.

SED dignitates honorabilem, reverendumque, cui provenerint, reddunt. Num vis ea eſt magiſtratibus, ut utentium mentibus virtutes inſerant, vitia depellant? Atqui non fugare, ſed illuſtrare potius nequitiam ſolent. quo fit, ut indignemur eas ſæpe nequiſſimis hominibus contigiſſe. unde Catullus licet in curuli Nonium ſedentem, ſtrumam appellat. Videsne quantum decus malis adjiciant dignitates? Atqui minus eorum patebit indignitas, ſi nullis honoribus inclareſcant. Tu quoque num tandem tot periculis adduci potuiſti, ut cum Decorato gerere Magiſtratum putares, cum in eo mentem nequiſſimi ſcurræ, delatorisque reſpiceres? Non enim poſſumus ob honores reverentia dignos judicare, quos ipſis honoribus judicamus indignos. At ſi quem ſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

pientia præditum videres, num poſſes eum vel reverentia, vel ea qua præditus eſt, ſapientia, non dignum putare? Minime. Ineſt enim dignitas propria virtuti, quam protinus in eos, quibus fuerit adjuncta, transfundit. Quod quia populares nequeunt facere honores, liquet eos propriam dignitatis pulcritudinem non habere. In quo illud eſt animadvertendum magis: nam ſi eo abjectior eſt, quo magis a pluribus quisque contemnitur, cum reverendos facere nequeant, quos pluribus oſtentat deſpectiores, potius dignitas improbos facit. Verum non impune: reddunt namque improbi parem dignitatibus vicem, quas ſua contagione commaculant. Atque ut agnoſcas veram illam reverentiam per has umbratileis dignitates non poſſe contingere, ſic collige. Si quis multiplici conſulatu functus in Barbaras nationes forte devenerit, venerandum ne Barbaris honor faciet? Atqui ſi hoc naturale munus dignitatibus foret, ab officio ſuo quoquo gentium nul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

lo modo ceſſarent. ſicut ignis ubique terrarum, numquam tamen calere deſiſtit. Sed quoniam id eis non propria vis, ſed hominum fallax annectit opinio, vaneſcunt illico, cum ad eos venerint, qui dignitates eas eſſe non æſtimant. Sed hoc apud exteras nationes. Inter eos vero, apud quos ortæ ſunt, num perpetuo perdurant? Atqui præfectura magna olim poteſtas, nunc inane nomen eſt, & Senatorii cenſus gravis ſarcina. Si quis quondam populi curaſſet annonam, magnus habebatur. Nunc ea præfectura quid abjectius? Vt enim paullo ante diximus, quod nihil habet proprii decoris, opinione utentium nunc ſplendorem accipit, nunc amittit. Si igitur reverendos facere nequeunt dignitates, ſi ultro improborum contagione ſordeſcunt, ſi mutatione temporum ſplendere deſinunt, ſi gentium æſtimatione vileſcunt, quid eſt, quod in ſe expetendæ pulcritudinis habeant, ne dum aliis præſtent?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

METRVM IV.

Quamvis ſe Tyrio ſuperbus oſtro
Comeret, & niveis lapillis,
Invifus tamen omnibus vigebat
Luxuriæ Nero ſævientis.
Sed quondam dabat improbus verendis
Patribus indecores curules.
Quis illos igitur putet beatos,
Quos miſeri tribuunt honores?

PROSA V.

AN vero regna, Regumque familiaritas efficere potentem valent? Quid ni, quando eorum felicitas perpetuo perdurat? Atqui plena eſt exemplorum vetuſtas, plena etiam præſens ætas, qui Reges felicitatem calamitate mutaverint. O præclara potentia, quæ nec ad conſervationem quidem ſui ſatis efficax invenitur! Quod ſi hæc regnorum poteſtas beatitudinis auctor eſt, nonne ſi qua parte defuerit, felicitatem minuat, miſeriam importet? Sed quamvis la-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

re humana tendantur imperia, plures neceſſe eſt gentes relinqui, quibus Regum quisque non imperet. Qua vero parte beatos faciens deſinit poteſtas, hac impotentia ſubintrat, quæ miſeros facit: hoc igitur modo majorem Regibus ineſſe neceſſe eſt miſeriæ portionem. Expertus ſortis ſuæ periculorum Tyrannus, regni metus pendentis ſupra verticem gladii terrore ſimulavit. Quæ eſt igitur hæc poteſtas, quæ ſolicitudinum morſus expellere, quæ formidinum aculeos vitare nequit? Atqui vellent ipſi vixiſſe ſecuri, ſed nequeunt: dehinc de poteſtate gloriantur. An tu potentem cenſes, quem videas velle, quod non poſſit efficere? Potentem cenſes, qui ſatellite latus ambit: qui quos terret, ipſe plus metuit; qui ut potens eſſe videatur, in ſervientium manu ſitum eſt? Nam quid ego de Regum familiaribus diſſeram, cum regna ipſa tantæ imbecillitatis plena demonſtrem? quos quidem regia poteſtas ſæpe incolumis, ſæpe autem lapſa proſternit? Nero Senecam familia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

rem, præceptoremque ſuum ad eligendæ mortis coegit arbitrium. Papinianum diu inter aulicos potentem, militum gladiis Antoninus objecit. Atqui uterque potentiæ ſuæ renunciare voluerunt: quorum Seneca opes etiam ſuas tradere Neroni, ſeque in otium conferre conatus eſt. Sed dum ruituros moles ipſa trahit, neuter, quod voluit, effecit. Quæ eſt igitur iſta potentia, quam pertimeſcunt habentes; quam, nec, cum habere velis, tutus ſis, & cum deponere cupias, vitare non poſſis? An præſidio ſunt amici, quos non virtus, ſed fortuna conciliat? Sed quem felicitas amicum fecit, infortunium faciet inimicum. Quæ vero peſtis efficacior ad nocendum, quam familiaris inimicus?

METRVM V.

Qui ſe volet eſſe potentem,
Animos domet ille feroces,
Nec victa libidine colla
Fœdis ſummittat habenis.
Etenim licet Indica longe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Tellus tua jura tremiſcat,
Et ſerviat ultima Thule;
Tamen atras pellere curas,
Miſeraſque fugare querelas
Non poſſe, potentia non eſt.

PROSA VI.

GLORIA vero quam fallax ſæpe, quam turpis eſt! Vnde non injuria Tragicus exclamat: ὦ δόξα δόξα μυρίοισι δὴ βροτῶν, οὐδὲν γεγῶσι βίοτον ὤγκωσας μέγαν. Plures enim magnum ſæpe nomen falſis vulgi opinionibus abſtulerunt. quo quid turpius excogitari poteſt? Nam qui falſo prædicantur, ſuis ipſi neceſſe eſt laudibus erubeſcant. Quæ ſi etiam meritis conquiſitæ ſint, quid tamen ſapientis adjecerint conſcientiæ, qui bonum ſuum non populari rumore, ſed conſcientiæ veritate metitur? Quod ſi hoc ipſum propagaſſe nomen, pulcrum videtur; conſequens eſt, ut fœdum non extendiſſe judicetur. Sed cum, uti paullo ante diſſerui, plurès gentes eſſe neceſſe ſit, ad quas unius fama hominis ne-

queat pervenire, fit, ut quem tu æſtimas glorioſum, proxima parte terrarum videatur inglorius. Inter hæc vero popularem gloriam, ne commemoratione quidem dignam puto, quæ nec judicio provenit, nec umquam firma perdurat. Iam vero quam ſit inane, quam futile nobilitatis nomen, quis non videat? quæ ſi ad claritudinem refertur, aliena eſt. Videtur namque eſſe nobilitas, quædam de meritis veniens laus parentum. Quod ſi claritudinem prædicatio facit, illi ſint clari neceſſe eſt, qui prædicantur. Quare ſplendidum te, ſi tuam non habes, aliena claritudo non efficit. Quod ſi quid eſt in nobilitate bonum, id eſſe arbitror ſolum, ut impoſita nobilibus neceſſitudo videatur, ne à majorum virtute degenerent.

METRVM VI.

Omne hominum genus in terris
Simili ſurgit ab ortu:
Vnus enim rerum pater eſt,
Vnus cuncta miniſtrat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Ille dedit Phœbo radios,
Dedit & cornua Lunæ.
Ille homines etiam terris
Dedit, & ſidera cælo.
Hic clauſit membris animos
Celſa ſede petitos
Mortaleis igitur cunctos
Edit nobile germen.
Quid genus, & proavos ſtrepitis?
Si primordia veſtra,
Auctoremque Deum ſpectes,
Nullus degener exſtat,
Ni vitiis pejora fovens
Proprium deſerat ortum.

PROSA VII.

QVID autem de corporis voluptatibus loquar; quarum appetentia quidem plena eſt anxietatis, ſatietas vero pœnitentiæ? Quantos illæ morbos, quam intolerabiles dolores, quaſi quendam fructum nequitiæ fruentium ſolent referre corporibus! quarum motus quid habeat jucunditatis, ignoro. Triſteis vero eſſe voluptatum exitus, quisquis reminiſci libidinum ſuarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

volet, intelliget. Quæ ſi beatos explicare poſſunt, nihil cauſſæ eſt, quin pecudes quoque beatæ eſſe dicantur; quarum omnis ad explendam corporalem lacunam feſtinat intentio. Honeſtiſſima quidem conjugis foret, liberorumque jucunditas; ſed nimis e natura dictum eſt, neſcio quem filios inveniſſe tortores: quorum quam ſit mordax quæcunque conditio, neque alias expertum te, neque nunc anxium neceſſe eſt admonere. In quo Euripidis mei ſententiam probo, qui carentem liberis infortunio dixit eſſe felicem.

METRVM VII.

Habet omnis hoc voluptas,
Stimulis agit fruenteis
Apiumque par volantum,
Ubi grata mella fudit,
Fugit, & nimis tenaci
Ferit icta corda morſu.

PROSA VIII.

NIHIL igitur dubium eſt, quin hæ ad beatitudinem viæ devia quædam ſint, nec perducere eo

quem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

quemquam valeant, ad quod ſe perducturas eſſe promittunt. Quantis vero implicitæ malis ſint, breviſſime monſtrabo. Quid enim? pecuniamne congregare conaberis? ſed eripies habenti. Dignitatibus fulgere velis? danti ſupplicabis: & qui præire ceteros honore cupis, poſcendi humilitate vileſces. Potētiamne deſideras? ſubjectorum inſidiis obnoxius, periculis ſubjacebis. Gloriam petis? ſed per aſpera quæque diſtractus, ſecurus eſſe deſiſtis. Voluptariam vitam degas, ſed quis non ſpernat, atque abjiciat viliſſimæ fragiliſſimæque rei corporis ſervitium? Iam vero qui bona præ ſe corporis ferunt, quam exigua, quam fragili poſſeſſione nituntur! Num enim elephantes mole, tauros robore ſuperare poteritis? num tigres velocitate præibitis? Reſpicite cæli ſpatium, firmitudinem, celeritatem, & aliquãdo deſinite vilia mirari. Quod quidem cælum non his potius eſt, quam ſua, qua regitur, ratione, mirandum. Formæ vero nitor ut rapidus eſt, ut velox, & vernalium flo-

rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

rum mutabilitate fugacior! Quod ſi, ut Ariſtoteles ait, Lynceis oculis homines uterentur, ut eorum viſus obſtantia penetraret, nonne introſpectis viſceribus, illud Alcibiadis ſuperficie pulcerrimum corpus, turpiſſimum videretur? Igitur te pulcrum videri, non tua natura, ſed oculorum ſpectantium reddit infirmitas. Sed æſtimate, quam vultis nimio corporis bona; dum ſciatis hoc, quodcumque miramini, triduanæ febris igniculo poſſe diſſolvi. Ex quibus omnibus illud in ſummam redigere licet: quod hæc, quæ nec præſtare, quæ pollicentur, bona poſſunt, nec omnium bonorum congregatione perfecta ſunt, ea nec ad beatitudinem, quaſi quidam calles, ferunt, nec beatos ipſa perficiunt.

METRVM VIII.

Eheu, quam miſeros tramite devio
Abducit ignorantia!
Non aurum in viridi quæritis arbore,
Nec vite gemmas carpitis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Non altis laqueos montibus abditis,
Ut piſce ditetis dapes.
Nec vobis capreas ſi libeat ſequi,
Tyrrhena captatis vada.
Ipſos quin etiam fluctibus abditos
Norunt receſſus æquoris,
Quæ gemmis niveis unda feracior,
Vel quæ rubentis purpuræ:
Nec non quæ tenero piſce, vel aſperis
Præſtent echinis litora.
Sed quonam lateat, quod cupiunt bonum,
Neſcire cæci ſuſtinent,
Et quod ſtelliferum trans abiit polũ,
Tellure demerſi petunt.
Quid dignum ſtolidis mentibus imprecer?
Opes, honores ambiant,
Et cum falſa gravi mole paraverint,
Tum vera cognoſcant bona.

PROSA IX.

HACTENVS mendacis formam felicitatis oſtendiſſe ſuffecerit; quam ſi perſpicaciter intueris, ordo eſt deinceps, quæ ſit vera monſtrare. Atqui video, inquam,

nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

nec opibus ſufficientiam, nec regnis potentiam, nec reverentiam dignitatibus, nec celebritatem gloria, nec lætitiam voluptatibus poſſe contingere. An etiam cauſſas, cur id ita ſit, deprehendiſti? Tenui quidem veluti rimula mihi videor intueri: ſed ex te cognoſcere apertius malim. Atqui promtiſſima ratio eſt. Quod enim ſimplex eſt, indiviſumque natura, id error humanus ſeparat, & a vero, atque perfecto ad falſum, imperfectumque traducit. An tu arbitraris, quod nihilo indigeat, egere potentia? minime, inquam. Recte tu quidem: nam ſi quid eſt, quod in ulla re imbecillioris valentiæ ſit, in hac præſidio neceſſe eſt egeat alieno. Ita eſt, inquam. Igitur ſufficientiæ, potentiæque una eſt, eademque natura. Sic videtur. Quod vero hujusmodi ſit, ſpernendum ne eſſe cenſes, an contra rerum omnium veneratione digniſſimum? At hoc, inquam, ne dubitari quidem poteſt. Addamus igitur ſufficientiæ, potētiæque reverentiam, ut hæc tria unum eſſe judicemus. Addamus, ſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

quidem vera volumus cõfiteri. Quid vero, inquit, obſcurum ne hoc atque ignobile cenſes eſſe, an omni celebritate clariſſimum? Conſidera vero, ne, quod nihilo indigere, quod potentiſſimum, quod honore digniſſimum eſſe conceſſum eſt, egere claritudine, quam ſibi præſtare non poſſit, atque ob id aliqua ex parte videatur abjectius. Non poſſum, inquam, quin hoc uti eſt, ita etiam celeberrimum eſſe confitear. Conſequens igitur eſt, ut claritudinem ſuperioribus tribus nihil differre fateamur. Conſequitur, inquam. Quod igitur nullius egeat alieni, quod ſuis cuncta viribus poſſit, quod ſit clarum, atque reverendum, nonne hoc etiam conſtat eſſe lætiſſimum? Sed unde huic, inquam, tali mæror ullus obrepat, ne cogitare quidem poſſum. quare plenum eſſe lætitiæ, ſiquidem ſuperiora manebunt, neceſſe eſt confiteri. Atqui illud quoque per eadem neceſſarium eſt, ſufficientiæ, potentiæ, claritudinis, reverentiæ, jucunditatis nomina quidem eſſe diverſa, nullo vero modo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

diſcrepare ſubſtantiam. Neceſſe eſt, inquam. Hoc igitur, quod eſt unum, ſimplexque natura, pravitas humana diſpertit, &, dum rei, quæ partibus caret, partem conatur adipiſci, nec portionem, quæ nulla eſt, nec ipſam, quam minime affectat, aſſequitur. Quo nam, inquam, modo? Qui divitias, inquit, petit, penuriæ fuga, de potentia nihil laborat: vilis, obſcurusque eſſe mavult, multas etiam ſibi naturaleis quoque ſubtrahit voluptates, ne pecuniam, quam paravit, amittat. Sed hoc modo ne ſufficientia quidem contingit ei, quem valentia deſerit, quem moleſtia pungit, quem vilitas abjicit, quem recondit obſcuritas. Qui vero ſolum poſſe deſiderat; profligat opes, deſpicit voluptates, honoremque potentia carentem, gloriam quoque nihili pendit. Sed huic quoque quam multa deficiant, vides. Fit enim ut aliquando neceſſariis egeat, ut anxietatibus mordeatur; cumque hęc depellere nequeat, etiam id quod maxime petebat, potens eſſe deſiſtit. Similiter ratiocinari de ho-

noribus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

noribus, gloria, voluptatibus licet. Nam cum unumquodque horum idem, quod cetera, ſit, quisquis horum aliquid ſine ceteris petit, ne illud quidem, quod deſiderat, apprehendit. Quid igitur? inquam. Si quis cuncta ſimul cupiat adipiſci, ſummam quidem ille beatitudinis velit: ſed num in his eam reperiet, quæ demonſtravimus, id, quod pollicentur, non poſſe conferre? Minime inquã. In his igitur, quæ ſingula quæque expetendorum præſtare creduntur, beatitudo nullo modo inveſtiganda eſt. Fateor, inquam, & hoc nihil dici verius poteſt. Habes igitur, inquit, & formam falſæ felicitatis, & cauſſas: deflecte nunc in adverſum mẽtis intuitum; ibi enim veram, quã promiſimus, ſtatim videbis. Atqui hæc, inquam, vel cæco perſpicua eſt, eamque tu paullo ante monſtraſti, dum falſæ beatitudinis cauſſas aperire conabaris. Nam, ni fallor, ea vera eſt, & perfecta felicitas, quæ ſufficientem, potentem, reverendum, celebrem, lætumque perficiat. Atque ut me interius animad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

vertiſſe cognoſcas, quæ unum horum, quoniam idem cuncta ſunt, veraciter præſtare poteſt, hanc eſſe plenam beatitudinem ſine ambiguitate cognoſco. O te alumne hac opinione felicem ſentio, ſiquidem hoc, inquit, adjeceris. Quid nam? inquam. Eſſene aliquid in his mortalibus caducisque rebus putas, quod hujusmodi ſtatum poſſit afferre? Minime, inquam, puto; idque a te, nihil ut amplius deſideretur, oſtenſum eſt. Hæc igitur vel imagines veri boni, vel imperfecta quædam dare bona mortalibus videntur: verum autem, atque perfectum bonum conferre non poſſunt. Aſſentior, inquam. Quoniam igitur agnoviſti, quæ vera illa ſit, quæ autem beatitudinem mentiantur, nunc ſupereſt, ut unde veram hanc petere poſſis, agnoſcas. Id quidem, inquam, jam dudum vehementer exſpecto. Sed cum, uti in Timæo Platoni, inquit, noſtro placet, in minimis quoque rebus divinum præſidium debeat implorari, quid nunc faciendum cenſes, ut illius ſummi boni ſedem reperire mereamur?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

reamur? Invocandum, inquam, rerum omnium patrem, quo prætermiſſo, nullum rite fundatur exordium. Recte, inquit; ac ſimul ita modulata eſt.

METRVM IX.

O qui perpetua mundum ratione gubernas,
Terrarum cœlique ſator, qui tempus ab ævo.
Ire jubes, ſtabiliſque manens das cũcta moveri,
Quem non externæ pepulerunt fingere cauſſæ
Materiæ fluitantis opus; verum inſita ſummi
Forma boni, livore carens. tu cuncta ſuperno
Ducis ab exemplo: pulcrum pulcerrimus ipſe
Mundum mente gerens, ſimilique imagine formans,
Perfectaſque jubens perfectum abſolvere parteis,
Tu numeris elementa ligas, ut frigora flammis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Arida conveniant liquidis: ne purior ignis
Evolet, aut merſas deducant pondera terras.
Tu triplicis mediam naturæ cuncta moventem
Connectens animam per conſona membra reſolvis.
Quæ cum ſecta duos motum glomeravit in orbeis,
In ſemet reditura meat, mentemque profundam
Circuit, & ſimili convertit imagine cælum.
Tu cauſſis animas paribus, vitaſque minores
Provehis, & levibus ſublimeis curribus aptans
In cælum, terramque ſeris: quas lege benigna
Ad te converſas reduci facis igne reverti.
Da pater auguſtam menti conſcendere ſedem,
Da fontem luſtrare boni, da luce reperta
In te cōſpicuos animi defigere viſus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Diſjice terrenæ nebulas & pondera molis,
Atque tuo ſplendore mica: tu namque ſerenum,
Tu requies tranquilla piis: te cernere finis,
Principium, vector, dux, ſemita, terminus idem.

PROSA X.

QVONIAM igitur quæ ſit imperfecti, quæ etiam perfecti boni forma vidiſti: nunc demonſtrandum reor, quonam hæc felicitatis perfectio conſtituta ſit. In quo illud primum arbitror inquirendum, an aliquid hujusmodi bonum, quale paullo ante definiſti, in rerum natura poſſit exiſtere, ne nos præter rei ſubjectæ veritatem caſſa cognitionis imago decipiat. Sed quin exiſtat, ſitque hoc veluti quidam omnium fons bonorum, negari nequit. Omne enim quod imperfectum eſſe dicitur, id diminutione perfecti imperfectum eſſe perhibetur. Quo fit, ut ſi in quolibet genere imperfectum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

quid eſſe videatur, in eo, perfectum quoque aliquid eſſe, neceſſe ſit. Etenim perfectione ſublata, unde illud, quod imperfectum perhibetur, exſtiterit, ne fingi quidem poteſt. Neque enim a diminutis, inconſummatisque natura rerum cepit exordium, ſed ab integris, abſolutisque procedens, in hæc extrema atque effeta dilabitur. Quod ſi, uti paullo ante monſtravimus, eſt quædam boni fragilis imperfecta felicitas: eſſe aliquam ſolidam, perfectamque, non poteſt dubitari. Firmiſſime, inquam, veriſſimeque concluſum eſt. Quo vero, inquit, habitet, ita conſidera. Deum rerum omnium principem, bonum eſſe, communis humanorum conceptio probat animorum. Nam cum nihil Deo melius excogitari queat, id, quo melius nihil eſt, bonum eſſe quis dubitet? ita vero bonum eſſe deum ratio demonſtrat, ut perfectum quoque bonum in eo eſſe convincat. Nam ni tale ſit, rerum omnium princeps eſſe non poterit, erit enim eo præſtantius aliquid, perfectum poſſidens bonum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

quod hoc prius, atque antiquius eſſe videatur: omnia namque perfecta minus integris priora eſſe claruerunt. quare ne in infinitum ratio prodeat, confitendum eſt ſummum Deum, ſummi, perfectique boni eſſe pleniſſimum. Sed perfectum bonum veram eſſe beatitudinem conſtituimus. veram igitur beatitudinem in ſummo Deo ſitam eſſe, neceſſe eſt. Accipio, inquam, nec eſt quod contradici ullo modo queat. Sed quæſo, inquit, te, vide quam id ſancte atque inviolabiliter probes, quod boni ſummi ſummum Deum diximus eſſe pleniſſimum. Quonam, inquam, modo? Ne hunc rerum omnium patrem illud ſummum bonum, quo plenus eſſe perhibetur, vel extrinſecus accepiſſe, vel ita naturaliter habere præſumas, quaſi habentis Dei, habitæque beatitudinis diverſam cogites eſſe ſubſtantiam. Nam ſi extrinſecus acceptum putes, præſtantius id quod dederit, eo quod acceperit, exiſtimare poſſis. Sed hunc eſſe rerum omnium præcellentiſſimum, digniſſime confite-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

mur. Quod ſi natura quidem ineſt, ſed ratione diverſum, cum de rerum principe loquamur Deo, fingat qui poteſt, quis hæc diverſa conjunxerit? Poſtremo quod a qualibet re diverſum eſt, id non eſt illud, a quo intelligitur eſſe diverſum. Quare quod a ſummo bono diverſum eſt ſui natura, id ſummum bonum non eſt: quod nefas eſt de Deo cogitare, quo nihil conſtat eſſe præſtantius. Omnino enim nullius rei natura ſuo principio melior poterit exiſtere. quare quod omnium principium ſit, id etiam ſui ſubſtantia ſummum eſſe bonum veriſſima ratione concluſerim. Rectiſſime, inquam. Sed ſummum bonum beatitudinem eſſe conceſſum eſt. Ita eſt, inquam. Igitur, inquit, Deum eſſe ipſam beatitudinem, neceſſe eſt confiteri. Nec propoſitis, inquam, prioribus refragari queo, & ab illis hoc illatum conſequens eſſe perſpicio. Reſpice, inquit, an hinc quoque idem firmius approbetur, quod duo ſumma bona, quæ a ſe diverſa ſunt, eſſe non poſſunt. Etenim quæ diſcrepant bo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

na, non eſſe alterum, quod ſit alterum, liquet : quare neutrum poterit eſſe perfectum, cum alterutri alterũ deeſt. Sed quod perfectum non ſit, id ſummum non eſſe manifeſtum eſt : nullo modo igitur quæ ſumma ſunt bona, ea poſſunt eſſe diverſa. Atqui & beatitudinem, & Deum, ſummum bonum eſſe collegimus : quare ipſam neceſſe eſt ſummam eſſe beatitudinem, quæ ſit ſumma divinitas. Nihil, inquam, nec re ipſa verius, nec ratiocinatione firmius, nec Deo dignius concludi poteſt. Super hæc, inquit, igitur veluti geometræ ſolent, demonſtratis propoſitis, aliquid inferre, quæ πορίσματα ipſi vocant, ita ego quoque tibi veluti corollarium dabo. Nam quoniam beatitudinis adeptione fiunt homines beati, beatitudo vero eſt ipſa divinitas, divinitatis adeptione fieri beatos, manifeſtum eſt. Sed uti juſtitiæ adeptione juſti, ſapientiæ ſapientes fiunt, ita divinitatem adeptos, deos fieri ſimili ratione neceſſe eſt. Omnis igitur beatus, Deus; ſed natura quidem unus,

participatione vero nihil prohibet eſſe quam plurimos. Et pulcrum, inquam, hoc, atque pretioſum, ſive πόρισμα, ſive corollarium vocari mavis. Atqui hoc quoque pulcrius nihil eſt, quod his annectendum eſſe ratio perſuadet. Quid, inquam? Cum multa, inquit, beatitudo continere videatur, utrumne hæc omnia unum veluti corpus beatitudinis quadam partium varietate conjugant, an ſit eorum aliquid, quod beatitudinis ſubſtantiam compleat, ad hoc vero cetera referantur? Vellem, inquam, id ipſarum rerum commemoratione patefaceres. Nonne, inquit, beatitudinem bonum eſſe cenſemus? Ac ſummum quidem, inquam. Addas, inquit, hoc omnibus licet. Nam eadem ſufficientia ſumma eſt, eadem ſumma potentia, reverentia quoque, claritas, & voluptas beatitudo eſſe judicatur. Quid igitur? Hæccine omnia bona, ſufficientia, potentia, ceteraque veluti quædam beatitudinis membra ſunt, an ad bonum veluti ad verticem cuncta referuntur? Intelligo, inquam, quid inve-

ſtigandum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſtigandum proponas: ſed, quid conſtituas, audire deſidero. Hujus rei diſcretionē ſic accipe. Si hæc omnia beatitudinis membra forent, a ſe quoque invicem diſcreparent. Hæc eſt enim partium natura, ut unum corpus diverſa componant. Atqui hæc omnia idem eſſe monſtrata ſūt. Minime igitur membra ſunt: alioquin ex uno membro beatitudo videbitur eſſe conjuncta, quod fieri nequit. Id quidem, inquam, dubium non eſt: ſed id, quod reſtat, exſpecto. Ad bonum vero cetera referri palam eſt. Iccirco enim ſufficientia petitur, quoniam bonum eſſe judicatur; iccirco potentia, quoniam id quoque eſſe creditur bonum. Idem de reverentia, claritudine, jucunditate, conjectare licet. Omnium igitur expetendorum ſumma atq; cauſſa bonum eſt. Quod enim neque re, neque ſimilitudine ullum in ſe retinet bonum, id expeti nullo modo poteſt. Contraque etiam, quæ natura bona non ſunt, tamen ſi eſſe videantur, quaſi vera bona ſint, appetuntur. Quo fit uti ſumma, cardo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

atque cauſſa expetendorũ omnium, bonitas eſſe jure credatur. Cujus vero cauſſa quid expetitur, id maxime videtur optari. Veluti ſi ſalutis cauſſa quispiam velit equitare, non tam equitandi motum deſiderat, quam ſalutis effectum. Cum igitur omnia boni gratia petantur, non illa potius quam bonum ipſum deſideratur ab omnibus. Sed propter quod cetera optantur, beatitudinem eſſe conceſſimus: quare ſic quoque ſola quæritur beatitudo. Ex quo liquido apparet ipſius boni, & beatitudinis unam atque eandem eſſe ſubſtantiam. Nihil video, cur diſſentire quispiam poſſit. Sed Deum veramque beatudinem unum, atque idem eſſe monſtravimus. Ita, inquam. Secure igitur concludere licet, Dei quoque in ipſo bono, nec usquam alio, ſitam eſſe ſubſtantiam.

METRVM X.

Huc omnes pariter venite capti,
Quos fallax ligat improbis catenis
Terrenas habitans libido menteis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Heic erit vobis requies laborum,
Heic portus placida manens quiete,
Hoc patens unum miſeris aſylum.
Non quidquid Tagus aureis arenis
Donat, aut Hermus rutilante ripa,
Aut Indus calido propinquus orbi;
Candidis miſcens virideis lapillos,
Illuſtrant aciem, magisque cæcos
In ſuas condunt animos tenebras.
Hoc quidquid placet, excitatq; menteis,
Infimis tellus aluit cavernis.
Splendor quo regitur, vigetq; cælũ,
Vitat obſcuras animæ ruinas.
Hanc quisquis poterit notare lucem,
Candidos Phœbi radios negabit.

PROSA XI.

ASSENTIOR, inquam. Cuncta enim firmiſſimis nexa rationibus conſtant. Tum illa, quanti, inquit, æſtimabis, ſi bonum ipſum quid ſit, agnoveris? Infiniti, inquam: ſiquidem mihi pariter Deum quoque, qui bonum eſt, continget agnoſcere. Atqui hoc veriſſima, inquit, ratione patefaciam, maneant modo

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

quæ paullo ante concluſa ſunt. Manebunt, inquam. Nonne, inquit, monſtravimus ea, quæ appetuntur a pluribus, iccirco vera, perfectaque bona non eſſe, quoniam a ſe invicem diſcreparent, cumque alteri abeſſet alterum, plenum, abſolutumque bonum afferre non poſſe? Tum autem verum bonum fieri, cum in unam veluti formam, atque efficientiam colliguntur, ut quæ ſufficientia eſt, eadem ſit potentia, reverentia, claritas, atque jucunditas. Niſi vero unum, atque idem omnia ſint, nihil habere, quo inter expetenda numerentur. Demonſtratum eſt, inquam, nec dubitari ullo modo poteſt. Quæ igitur, cum diſcrepant, minime bona ſunt; cum vero unum eſſe cœperint, bona fiunt: nonne hæc ut bona ſint, unitatis fieri adeptione contingit? Ita, inquam, videtur. Sed omne quod bonum eſt, boni participatione bonum eſſe concedis, an minime? Ita eſt. Oportet igitur idem eſſe unum, atque bonum ſimili ratione concedas. Eadem namque ſubſtantia eſt eorum, quorum naturali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ter non eſt diverſus effectus. Negare, inquam, nequeo. Noſtine igitur, inquit, omne quod eſt, tam diu manere atque ſubſiſtere, quam diu ſit unum; ſed interire atque diſſolvi pariter, atque unum eſſe deſtiterit? Quonam modo? Vt in animalibus, inquit, cum in unum coëunt, ac permanent anima corpusque, id animal vocatur. Cum vero hæc unitas utriuſque ſeparatione diſſolvitur, interire, nec jam eſſe animal liquet. Ipſum quoque corpus cum in una forma, membrorum conjunctione, permanet, humana viſitur ſpecies. At ſi diſtributæ, ſegregatæque partes corporis diſtraxerint unitatem, deſinit eſſe quod fuerat. Eoque modo percurrenti cetera proculdubio patebit ſubſiſtere unumquodque, dum unum eſt: cum vero unum eſſe deſinit, interire. Conſideranti, inquam, mihi plura, minime aliud videtur. Eſt ne igitur, inquit, quod inquantum naturaliter agat, relicta ſuſtinendi appetentia, venire ad interitum, corruptionemque deſideret? Si animalia, inquam, conſide-

rem,

rem, quæ habent aliquam volendi nolendique naturam, nihil invenio, quod, nullis extra cogentibus, abjiciant manendi intentionem, & ad interitum ſponte feſtinent. Omne namque animal tueri ſalutem laborat: mortem vero, perniciemque devitat. Sed quid de herbis, arboribusque, quid de inanimatis omnino conſentiam rebus, prorſus dubito. Atqui non eſt, quod de hoc poſſis ambigere, cum herbas, atque arbores intuearis, primum ſibi convenientibus innaſci locis, ubi quantum earum natura queat, cito exareſcere, atque interire non poſſunt. Nam aliæ quidem campis, aliæ montibus oriuntur, alias ferunt paludes, aliæ ſaxis hærent, aliarum fecundæ ſunt ſteriles arenæ, quas ſi in alia quispiam loca transferre conetur, areſcant. Sed dat cuique natura quod convenit, &, ne, dum manere poſſunt, intereant, elaborat. Quid dicam, quod omnes, veluti in terras ore demerſo, trahunt alimenta radicibus: ac per medullas robur, corticemque diffundunt? Quid, quod

mollisſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

molliſſimum quodque, ſicuti me dulla eſt, interiore ſemper ſede reconditur, extra vero quadam ligni firmitate tegitur: ultimus autem cortex adverſum cæli intemperiem, quaſi malipatiens defenſor opponitur? Iam vero quanta eſt naturæ diligentia, ut cuncta ſemine multiplicato propagentur. quę omnia non modo ad tempus manendi, verum generatim quoque quaſi in perpetuum permanendi, veluti quaſdam machinas eſſe quis neſciat? Ea etjam quæ inanimata eſſe creduntur, nonne quod ſuum eſt, quæque ſimili ratione deſiderant? Cur enim flamas quidem ſurſum levitas vehit, terras vero deorſum pondus deprimit, niſi quod hæc ſingulis loca, motionesque conveniunt? Porro autem quod cuique conſentaneum eſt, id unumquodque conſervat: ſicuti ea, quæ ſunt inimica, corrumpunt. Iam vero quæ dura ſunt, ut lapides, adhærent tenaciſſime partibus ſuis, &, ne facile diſſolvantur, reſiſtunt. Quæ vero liquentia, ut aër, atque aqua, facile quidem di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

videntibus cedunt, ſed cito in ea rurſus, a quibus ſunt abſciſſa, relabuntur. Ignis vero omnem refugit ſectionem. Neque nunc nos de voluntariis animæ cognoſcentis motibus, ſed de naturali intentione tractamus. Sicuti eſt, quod acceptas eſcas ſine cogitatione tranſigimus, quod in ſomno ſpiritum ducimus neſcientes. Nam ne in animalibus quidem manendi amor ex animæ voluntatibus, verum ex naturæ principiis venit. Nam ſæpe mortem cogentibus cauſſis, quam natura reformidat, volũtas amplectitur: contraque illud, quo ſolo mortalium rerum durat diuturnitas, gignendi opus, quod natura ſemper appetit, interdum coercet voluntas. Adeo hæc ſui caritas non ex animali motione, ſed ex naturali intentione procedit. Dedit enim providentia creatis a ſe rebus hanc vel maximam manendi cauſſam, ut quoad poſſunt, naturaliter manere deſiderent: quare nihil eſt, quod ullo modo queas dubitare, cuncta, quæ ſunt, appetere naturaliter conſtan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

tiam permanendi, devitare perniciem. Confiteor, inquàm, nunc me indubitato cernere, quæ dudum incerta videbantur. Quod autem, inquit, ſubſiſtere ac permanere appetit, id unum eſſe deſiderat. hoc enim ſublato, ne eſſe quidem cuiquam permanebit. Verum eſt, inquam. Omnia igitur, inquit, unum deſiderant. Conſenſi. Sed unum id ipſum monſtravimus eſſe, quod bonum eſt. Ita quidem. Cuncta igitur bonum petunt: quod quidem ita deſcribas licet, ipſum bonum eſſe, quod deſideretur ab omnibus. Nihil, inquam, verius excogitari poteſt. Nam vel ad nihilum cuncta referuntur, & uno, veluti vertice deſtituta, ſine rectore, fluitabunt; aut ſi quid eſt, ad quod univerſa feſtinent, id erit omnium ſummum bonorum. Et illa nimium, inquit, ô alumne lætor: ipſam enim mediæ veritatis notam mente fixiſti: ſed in hoc patuit tibi, quod ignorare te paullo ante dicebas. Quid? inquam. Quis eſſet, inquit, rerum omnium finis? Id eſt enim profecto, quod deſideratur ab omni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

bus: quod quia bonum eſſe collegimus, oportet, rerum omnium finem bonum eſſe, fateamur.

METRVM XI.

Quisquis profunda mente veſtigat
verum,
Cupitque nullis ille deviis falli.
In ſe revolvat intimi lucem viſus,
Longosque in orbem cogat inflectens
motus,
Animumque doceat quidquid extra
molitur,
Suis retruſum poßidere theſauris.
Dudũ quod atra texit erroris nubes,
Lucebit ipſo perſpicacius Phœbo.
Non omne namque mente depulit
lumen,
Oblivioſam corpus invehens molem.
Hæret profecto ſemen introrſũ veri,
Quod excitatur ventilãte doctrina.
Nam cur rogati ſpõte recta cenſetis,
Ni merſus alto viveret fomes corde?
Quod ſi Platonis Muſa perſonat ve-
rum,
Quod quisque diſcit, immemor re-
cordatur.

PRO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

PROSA XII.

TVM ego, Platoni, inquam, vehementer aſſentior: nam me horum jam ſecundo commemoras. Primum, quod memoriam corporea contagione, dehinc cum mæroris mole preſſus, amiſi. Tum illa, ſi ſuperiora, inquit, conceſſa reſpicias, ne illud quidem longius aberit, quin recorderis, quod te dudum neſcire confeſſus es. Quid? inquam. Quibus, ait illa, gubernaculis mundus regatur. Memini, inquam, me inſcitiam meam fuiſſe confeſſum: ſed quid afferas, licet jam proſpiciam, planius tamen ex te audire deſidero. Mundum hunc, inquit, a Deo regi paullo ante minime dubitandum putabas. Ne nunc quidem arbitror, inquam; nec umquam dubitandum putabo, quibusque in hoc rationibus accedam, breviter exponam. Mundus hic ex tam diverſis contrariisque partibus in unam formam minime conveniſſet, niſi unus eſſet, qui tam diverſa conjungeret; con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

junƈta vero naturarum ipſa diverſitas, invicem diſcors, diſſociaret, atque divelleret; niſi unus eſſet, qui quod nexuit, contineret. Non tam vero certus naturæ ordo procederet, nec tam diſpoſitos motus, locis, temporibus, efficientia, ſpatiis, qualitatibus explicaret, niſi unus eſſet, qui has mutationum varietates manens ipſe diſponeret. Hoc quidquid eſt, quo condita manent, atque agitantur, uſitato cunƈtis vocabulo Deum nomino. Tum illa, cum hæc, inquit, ita ſentias, parvam tibi reſtare operam puto, ut felicitatis compos, patriam ſoſpes reviſas: ſed quæ propoſuimus, intueamur. Nonne in beatitudine ſufficientiam numeravimus, Deumque beatitudinem ipſam eſſe conceſſimus? Ita quidem. Et ad mundum igitur, inquit, regendum nullis extrinſecus adminiculis indigebit: alioquin ſi quo egeat, plenam ſufficientiam non habebit. Id, inquam, ita eſt neceſſarium. Per ſe igitur ſolum cunƈta diſponit. Negari, inquam, nequit. Atqui Deus ipſum bonum eſſe mon-

ſtratus eſt. Memini, inquam. Per bonum igitur cuncta diſponit : ſiquidem per ſe regit omnia , quem bonum eſſe conceſſimus; & hic eſt veluti quidam clavus atque gubernaculum, quo mundana machina ſtabilis atque incorrupta ſervatur. Vehementer aſſentior, inquam, & id te paullo ante dicturam , tenui licet ſuſpicione, proſpexi. Credo, inquit: jam enim, ut arbitror, vigilantius ad cernenda vera oculos deducis : ſed quod dicam non minus ad contuendum patet. Quid ? inquam. Cum Deus, inquit, omnia bonitatis clavo gubernare jure credatur , eademque omnia, ſicuti docui, ad bonum naturali intentione feſtinent, num dubitari poteſt, quin voluntarie regantur , ſeque ad diſponentis nutum, veluti convenientia , contemperataque rectori, ſponte convertant? Ita, inquam, neceſſe eſt: nec beatum regimen eſſe videretur; ſi quidem detrectantium jugum foret , non obtemperantium ſalus. Nihil eſt igitur , quod naturam ſervans , Deo contraire conetur. Nihil , inquam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Quid ſi conetur, ait, num tandem proficiet quidquam adverſus eum, quem jure beatitudinis potentiſſimum eſſe conceſſimus? Prorſus, inquam, nihil valeret. Non eſt igitur aliquid, quod ſummo huic bono vel velit, vel poſſit obſiſtere. Non, inquam, arbitror. Eſt igitur, inquit, ſummum bonum, quod regit cuncta fortiter, ſuaviterque diſponit. Tum ego, quam, inquam, me non modo ea, quæ concluſa eſt, ſumma rationum, verum multo magis hæc ipſa verba, quibus uteris, delectant, ut tandem aliquando ſtultitiam magna latrantem ſui pudeat. Accepiſti, inquit, in fabulis laceſſenteis cælum Gigantes: ſed illos quoque, uti condignum fuit, benigna fortitudo depoſuit. Sed visne rationes ipſas invicem collidamus? forſitan ex hujusmodi conflictatione pulcra quædam veritatis ſcintilla diſſiliet. Tuo, inquam, arbitratu. Deum, inquit, eſſe omnium potentem nemo dubitauerit. Qui quidem, inquam, mente conſiſtat, nullus prorſus ambigat. Qui vero eſt, inquit, omnium po-

tens,

tens, nihil eſt, quod ille non poſſit. Nihil, inquam. Num igitur Deus facere malum poteſt? Minime, inquam. Malum igitur, inquit, nihil eſt, cum id facere ille non poſſit, qui nihil non poteſt. Ludisne, inquam, me, inextricabilem Labyrinthum rationibus texens, quo nunc quidem, qua egrediaris, introeas; nunc vero quo introieris, egrediare: an mirabilem quendam divinæ ſimplicitatis orbem complicas? Etenim paullo ante a beatitudine incipiens, eam ſummum bonum eſſe dicebas, quam in ſummo Deo ſitam loquebare: ipſum quoque Deum ſummum eſſe bonum, plenamque beatitudinem diſſerebas: ex quo neminem beatum fore, niſi qui pariter Deus eſſet, quaſi munuſculum dabas. Rurſus ipſam boni formam, Dei, ac beatitudinis loquebaris eſſe ſubſtantiam: ipſumque unum id ipſum eſſe bonum dicebas, quod ab omni rerum natura peteretur: Deum quoque bonitatis gubernaculis univerſitatem regere diſputabas, volen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

tiaque cuncta parere, nec ullam mali eſſe naturam: atque hæc nullis extrinſecus ſumtis, ſed altero ex altero fidem trahente, inſitis, domeſticisque probationibus explicabas. Tum illa, minime, inquit, ludimus; remque omnium maximam Dei munere, quem dudum deprecabamur, exegimus. Ea eſt enim divinæ forma ſubſtantiæ, ut neque in externa dilabatur, nec in ſe externum aliquod ipſa ſuſcipiat: ſed ſicut de ea Parmenides ait: Πάντοθεν ἐν κύκλοισι φέρειν ἐναλίγκιον ὄγκον. Quod ſi rationes quoque non extra petitas, ſed intra rei, quam tractabamus, ambitum collocatas agitavimus; nihil eſt quod admirere, cum Platone ſanciente didiceris, cognatos, de quibus loquimur, rebus oportere eſſe ſermones.

METRVM XII.

Felix, qui potuit boni
Fontem viſere lucidum:
Felix, qui potuit gravis
Terræ ſolvere vincula.

Quondam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Quondam funera conjugis
Vates Threïcius gemens,
Poſtquam flebilibus modis
Silvas currere, mobileis
Amneis ſtare coegerat,
Iunxitque intrepidum latus
Sævis cerva leonibus,
Nec viſum timuit lepus
Iam cantu placidum canem,
Cum flagrantior intima
Fervor pectoris ureret.
Nec qui cuncta ſubegerant,
Mulcerent dominum modi,
Immiteis ſuperos querens,
Infernas adiit domos.
Illic blanda ſonantibus
Chordis carmina temperans,
Quidquid præcipuis deæ
Matris fontibus hauſerat,
Quod luctus dabat impotens,
Quod luctum geminans amor
Deflet, Tænara commovens,
Et dulci veniam prece
Umbrarum dominos rogat.
Stupet tergeminus novo
Captus carmine janitor,
Quæ ſontes agitant metu

Ultrices

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Ultrices ſcelerum deæ,
Iam mæſtæ lacrimis madent.
Non Ixionium caput
Velox præcipitat rota,
Et longa ſite perditus
Spernit flumina Tantalus.
Vultur dum ſatur eſt modis,
Non traxit Tityi jecur.
Tandem, vincimur, arbiter
Umbrarum miſerans ait.
Donemus comitem viro
Emtam carmine conjugem:
Sed lex dona coerceat,
Ne, dum Tartara liquerit,
Fas ſit lumina flectere.
Quis legem det amantibus?
Major lex amor eſt ſibi.
Heu, noctis prope terminos
Orpheus Eurydicen ſuam
Vidit, perdidit, occidit.
Vos hæc fabula reſpicit,
Quicumque in ſuperum diem
Mentem ducere quæritis.
Nam qui Tartareum in ſpecus
Victus lumina flexerit,
Quidquid præcipuum trahit,
Perdit, dum videt inferas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

LIBER QVARTVS.

PROSA I.

HÆC cum Philoſophia, dignitate vultus, & oris gravitate ſervata, leniter, ſuaviterque cecinisſet, tum ego, non dum penitus inſiti mœroris oblitus, intentionem dicere adhuc aliquid parantis abrupi. Et ô, inquam, veri prævia luminis, quæ uſque adhuc tua fudit oratio, tum ſui ſpeculatione divina, tum tuis rationibus invicta patuerunt; eaque mihi, etſi ob injuriæ dolorem nuper oblita, non tamen ante hac prorſus ignorata dixiſti. Sed ea ipſa eſt vel maxima noſtri cauſſa mçroris, quod cum rerum bonus rector exiſtat, vel eſſe omnino mala poſſint, vel impunita prætereant. Quod ſolum quanta dignum ſit admiratione, profecto conſidera. At huic aliud majus adjungitur: nam imperante, florenteque nequitia, virtus non ſolum præmiis caret, verum etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſceleratorum pedibus ſubjecta calcatur, & in locum facinorum ſupplicia luit. Quæ fieri in regno ſcientis omnia, potentis omnia, ſed bona tantummodo volentis Dei, nemo ſatis poteſt nec admirari, nec conqueri. Tum illa, & eſſet, inquit, infiniti ſtuporis, omnibusque horribilius monſtris, ſi, uti tu exiſtimas, in tanti velut patrisfamilias diſpoſitiſſima domo, vilia vaſa colerentur, pretioſa ſordeſcerent: ſed non ita eſt. Nam ſi ea, quæ paullo ante concluſa ſunt, inconvulſa ſervantur, ipſo, de cujus nunc regno loquimur auctore cognoſces ſemper quidem potentes bonos eſſe, malos vero abjectos ſemper, atque imbecilleis; nec ſine pœna umquam eſſe vitia; nec ſine præmio virtutes: bonis felicia, malis ſemper infortunata contingere, multaque id genus, quæ ſopitis querelis firma te ſoliditate corroborent. Et quoniam veræ formam beatitudinis me dudum monſtrante vidiſti, quo etiam ſita ſit agnoviſti, decurſis omnibus, quæ prætermittere neceſſarium puto, viam tibi, quæ

te do-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

te domum revehat, oſtendam. Pennas etiam tuæ menti, quibus ſe in altum tollere poſſit, affigam, ut perturbatione depulſa, ſoſpes in patriam, meo ductu, mea ſemita, meis etiam vehiculis revertaris.

METRVM I.

Sunt enim pennæ volucres mihi,
Quæ celſa conſcendant poli:
Quas ſibi cum velox mens induit,
Terras peroſa deſpicit,
Aeris immenſi ſuperat globum,
Nubesque poſt tergum videt,
Quique agili motu calet ætheris,
Tranſcendit ignis verticem,
Donec in aſtriferas ſurgat domos,
Phœboque conjungat vias.
Aut comitetur iter gelidi ſenis,
Miles coruſci ſideris,
Vel quocunque micans nox pingitur,
Recurrat aſtri circulum,
Atque ubi jam exhauſti fuerit ſatis,
Polum relinquat extimum,
Dorſaque velocis premat ætheris
Compos verendi luminis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Heic regum ſceptrũ dominus tenet,
Orbisque habenas temperat,
Et volucrem currum ſtabilis regit,
Rerum coruſcus arbiter.
Huc te ſi reducem referat via,
Quam nunc requiris immemor,
Hæc dices, memini, patria eſt mihi,
Hinc ortus heic ſiſtam gradum.
Quod ſi terrarum placeat tibi
Noctem relictam viſere,
Quos miſeri torvos populi timent,
Cernes tyrannos exſules.

PROSA II.

TVM ego, Papæ, inquam, ut magna promittis! nec dubito quin poſſis efficere: tu modo quem excitaveris, ne moreris. Primum igitur, inquit, bonis ſemper adeſſe potentiam, malos cunctis viribus eſſe deſertos, agnoſcas licebit: quorum quidem alterum demonſtratur ex altero. Nam cum bonum, malumque contraria ſint, ſi bonum potens eſſe conſtiterit, liquet imbecillitas mali: at ſi fragilitas clareſcat mali, boni firmitas nota eſt. Sed uti noſtræ

ſenten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſententiæ fides abundantior ſit, alterutro calle procedam, nunc hinc, nunc inde propoſita cōfirmans. Duo ſunt, quibus omnis humanorum actuum conſtat effectus; voluntas ſcilicet, ac poteſtas: quorum ſi alterutrum deſit, nihil eſt quod explicari queat. Deficiente etenim voluntate, ne aggreditur quidem quiſque quod non vult: at ſi poteſtas abſit, voluntas fruſtra ſit. Quo fit, ut ſi quem videas velle adipiſci, quod minime adipiſcatur, huic obtinendi quod voluerit, defuiſſe valentiam dubitare non poſſis. Perſpicuum eſt, inquam, nec ullo modo negari poteſt. Quem vero effeciſſe, quod voluerit, videas, num etiam potuiſſe dubitabis? Minime. Quod vero quiſque poteſt, in eo validus; quod vero non poteſt, in hoc imbecillis eſſe cenſendus eſt. Fateor, inquam. Meminiſtine igitur, inquit, ſuperioribus rationibus eſſe collectum, intentionem omnem voluntatis humanæ, quæ diverſis ſtudiis agitur, ad beatitudinem feſtinare? Memini, inquam, id quoque eſſe demon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſtratum. Num recordaris beatitudinem ipſum eſſe bonum; eoque modo cum beatitudo petitur, ab omnibus deſiderari bonum? Minime, inquam, recordor, quoniam id memoriæ fixum teneo. Omnes igitur homines boni pariter, ac mali, indiſcreta intentione ad bonum pervenire nituntur? Ita, inquam, conſequens eſt. Sed certum eſt, adeptione boni, bonos fieri. Certum. Adipiſcuntur igitur boni, quod appetunt? Sic videtur. Mali vero ſi adipiſcerentur, quod appetunt, bonum, mali eſſe non poſſent. Ita eſt. Cum igitur utrique bonum petant, ſed hi quidem adipiſcantur, illi vero minime; non dubium eſt, bonos quidem potentes eſſe; qui vero mali ſunt, imbecilles. Quisquis, inquam, dubitat, nec rerum naturam, nec conſequentiam poteſt conſiderare rationum. Rurſus inquit: Si duo ſint, quibus idem ſecundum naturam propoſitum ſit, eorumque unus naturali officio idipſum agat, atque perficiat; alter vero naturale illud officium minime adminiſtrare queat, alio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

vero modo, quam naturæ convenit, non quidem impleat propoſitum ſuum, ſed imitetur implentem; quemnam horum valentiorem eſſe decernis? Etſi conjecto, inquam, quid velis, planius tamen audire deſidero. Ambulandi, inquit, motum ſecundum naturam eſſe hominibus num negabis? Minime, inquam. Ejuſque rei pedum officium eſſe naturale num dubitas? Ne hoc quidem, inquam. Si quis igitur pedibus incedere valens ambulet, aliusque, cui hoc naturale pedum deſit officium, manibus nitens, ambulare conetur, quis horum jure valentior exiſtimari poteſt? Contexe, inquam, cætera; nam quin naturalis officii potens, eo, qui idem nequeat, valentior ſit, nullus ambigit. Sed ſummum, inquit, bonum, quod æque malis bonisque propoſitum eſt, boni quidem naturali officio virtutum petunt; mali vero variam per cupiditatem, quod adipiſcendi boni naturale officium non eſt, id ipſum conantur adipiſci. An tu aliter exiſtimas? Minime, inquam;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

nam etiam, quod eſt conſequens, patet. Ex his enim quæ conceſſeram, bonos quidem potenteis, malos vero eſſe neceſſe eſt imbecilleis. Recte, inquit, percurris: idque, uti medici ſperare ſolent, indicium eſt erectæ jam, reſiſtentisque naturæ. Sed quoniam te ad intelligendum promitiſſimum eſſe conſpicio, crebras coacervabo rationes. Vide enim quanta vitioſorum hominum pateat infirmitas, qui ne ad hoc quidem pervenire queunt, ad quod eos naturalis ducit, ac pæne compellit intentio. Et quid? ſi hoc tam magno, ac pæne invicto præeuntis naturæ deſererentur auxilio? Conſidera vero quanta ſceleratos homines habeat impotentia. Neque enim levia, ac ludicra præmia petunt, quæ conſequi, atque obtinere non poſſunt: ſed circa ipſam rerum ſummam, verticemque deficiunt, nec in eo miſeris contigit effectus, quod ſolum dies, noctesque moliuntur: in qua re bonorum vires eminent. Sicut enim eum qui pedibus incedens, ad eum locum us-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

que pervenire potuiſſet, quo nihil ulterius pervium jaceret inceſſui, ambulandi potentiſſimum eſſe cenſeres: ita eum, qui expetendorum finem, quo nihil ultra eſt, apprehendit, potentiſſimum neceſſe eſſe judices. Ex quo fit, quod huic objacet, ut iidem ſcelesti, iidem viribus omnibus videantur eſſe deſerti. Cur enim relicta virtute vitia ſectantur? inſcitiane bonorum? ſed quid enervatius ignorantiæ cæcitate? An ſectanda noverunt? ſed transverſos eos libido præcipitat: ſic quoque facit intemperantia fragiles, qui obluctari vitio nequeunt. An ſcientes, volentesque, bonum deſerunt, ad vitia deflectunt. Sed hoc modo non ſolum potenteis eſſe, ſed omnino eſſe deſinunt. Nam qui communem omnium, quæ ſunt, finem relinquunt, pariter quoque eſſe deſiſtunt. Quod quidem cuipiam mirum forte videatur, ut malos, qui plures hominum ſunt, eoſdem non eſſe dicamus: ſed ita ſeſe res habet. Nam qui mali ſunt, eos malos eſſe non abnuo: ſed eoſdem eſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

pure, atque ſimpliciter, nego. Nam uti cadaver hominem mortuum dixeris, ſimpliciter vero hominem appellare non poſſis: ita vitioſos, malos quidem eſſe conceſſerim: ſed eſſe abſolute nequeam confiteri. Eſt enim quod ordinem retinet, ſervatque naturam: quod vero ab hac deficit, eſſe etiam, quod in ſui natura ſitum eſt, derelinquit. Sed poſſunt, inquies, mali; nec ego quidem negaverim; ſed hæc eorum potentia non a viribus, ſed ab imbecillitate deſcendit. Poſſunt enim mala, quæ minime valerent, ſi in bonorum efficientia manere potuiſſent. Quæ poſſibilitas eos evidentius nihil poſſe, demonſtrat. Nam ſi, uti paullo ante collegimus, malum nihil eſt, cum mala tantummodo poſſunt, nihil poſſe improbos liquet. Perſpicuum eſt. Atque ut intelligas, quænam ſit hujus potentiæ vis: ſummo bono nihil potentius eſſe, paullo ante definivimus. Ita eſt, inquam. Sed idem, inquit, malum facere nequit. Minime. Eſt igitur, inquit, aliquis, qui omnia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

poſſe homines putet? Niſi quis inſaniat, nemo. Atqui iidem poſſunt mala. Vtinam quidem, inquam, non poſſent! Cum igitur bonorum tantummodo potens poſſit omnia; non vero queant omnia potentes etiam malorum: eoſdem, qui mala poſſunt, minus poſſe manifeſtum eſt. Huc accedit, quod omnem potentiam inter expetenda numerandam, omniaque expetenda referri ad bonum, velut ad quoddam naturæ ſuæ cacumen, oſtendimus. Sed patrandi ſceleris poſſibilitas referri ad bonum non poteſt. Expetenda igitur non eſt. Atqui omnis potententia expetenda eſt. Liquet igitur malorum poſſibilitatem non eſſe potentiam. Ex quibus omnibus bonorum quidem potentia, malorum vero minime dubitabilis apparet infirmitas. Veram illam Platonis eſſe ſententiam liquet, Solos, quod deſiderent, facere poſſe ſapientes: improbos vero exercere quidem quod libeat; quod vero deſiderent, explere non poſſe. Faciunt enim quælibet, dum per ea, quibus delectantur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

id bonum, quod deſiderant, ſe adepturos putant; ſed minime adipiſcuntur, quoniam ad beatitudinem probra non veniunt.

METRVM II.

Quos vides ſedere celſo
Solii culmine reges,
Purpura claros nitente,
Septos triſtibus armis,
Ore torvo comminantes,
Rabie cordis anhelos,
Detrahat ſi quis ſuperbis
Vani tegmina cultus,
Iam videbit intus arctas
Dominos ferre catenas.
Hinc enim libido verſat
Avidis corda venenis;
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens.
Mœror aut captos fatigat,
Aut ſpes lubrica torquet.
Ergo, cum caput tot unum
Cernas ferre tyrannos,
Non facit, quod optat, ipſe
Dominis preſſus iniquis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

PROSA III.

VIDES ne igitur, quanto in cœno probra volvantur, qua probitas luce reſplendeat? In quo perſpicuum eſt, numquam bonis præmia, numquam ſua ſceleribus deeſſe ſupplicia. Rerum enim quæ geruntur, illud propter quod unaquæque res geritur, ejusdem rei præmium eſſe non injuria videri poteſt: uti currenti in ſtadio, propter quam curritur, jacet præmium corona. Sed beatitudinem eſſe idem ipſum bonum, propter quod omnia geruntur, oſtendimus. Eſt igitur humanis actibus ipſum bonum, veluti præmium commune propoſitum. Atqui hoc a bonis non poteſt ſeparari. Neque enim bonus ultra jure vocabitur, qui careat bono: quare probos mores ſua præmia non relinquunt. Quantum libet igitur ſæviant mali, ſapienti tamen corona non decidet, non areſcet. Neque enim probis animis proprium decus aliena decerpit improbitas. Quod ſi ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

trinſecus accepto lætaretur, poterat hoc vel alius quiſpiam, vel ille etiam, qui contuliſſet, auferre. Sed quoniam id ſua cuique probitas confert, tum ſuo præmio carebit, cum probus eſſe deſierit. Poſtremo cum omne præmium iccirco appetatur, quoniam bonum eſſe creditur, quis boni compotem, præmii judicet expertem? At cujus præmii? omnium pulcerrimi, maximique. Memento enim illius corollarii, quod paullo ante præcipuum dedi; ac ſic collige: Cum ipſum bonum beatitudo ſit, bonos omnes eo ipſo quod boni ſint, fieri beatos liquet. Sed qui beati ſunt, Deos eſſe convenit. Eſt igitur præmium bonorum, quod nullus deterat dies, nullius minuat poteſtas, nullius fuſcet improbitas, Deos fieri. Quæ cum ita ſint, de malorum quoque inſeparabili pœna dubitare ſapiens nequeat. Nam cum bonum malumque, item pœna atque præmium adverſa fronte diſſideant, quæ in boni præmio videmus accidere, eadem neceſſe eſt in mali pœna contraria

parte reſpondeant. Sicut igitur probis probitas ipſa fit præmium : ita improbis nequitia ipſa ſupplicium eſt. Iam vero quisquis afficitur pœna, malo ſe affectum eſſe non dubitat. Si igitur ſeſe ipſi exiſtimare velint, poſſunt ne ſibi ſupplicii expertes videri , quos omnium malorum extrema nequitia non afficit modo, verumetiam vehementer inficit? Vide autem ex adverſa parte bonorum , quæ improbos pœna comitetur. Omne namque quod ſit , unum eſſe , ipſumque unum bonum eſſe paullo ante didiciſti: cui conſequens eſt, ut omne quod ſit, id etiam bonum eſſe videatur. Hoc igitur modo, quidquid a bono deficit, eſſe deſiſtit : quo fit, ut mali deſinant eſſe quod fuerant. Sed fuiſſe homines adhuc ipſa humani corporis ſpecies oſtentat. quare verſi in malitiam, humanam quoque amiſere naturam. Sed cum ultra homines quemque provehere ſola probitas poſſit , neceſſe eſt , ut quos ab humana conditione dejecit , infra hominis meritum detrudat improbi-

tas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

tas. Evenit igitur, ut quem transformatum vitiis videas, hominem exiſtimare non poſſis. Avaritia fervet alienarum opum violentus ereptor? ſimilem lupi dixeris. Ferox, atque inquietus linguam litigiis exercet? cani comparabis. Inſidiator occultis ſurripuiſſe fraudibus gaudet? vulpeculis exæquetur. Iræ intemperans fremit? leonis animum geſtare credatur. Pavidus ac fugax non metuenda formidat? cervis ſimilis habeatur. Segnis, ac ſtupidus torpet? aſinum vivit. Levis, ac inconſtans ſtudia permutat? nihil ab avibus differt. Fœdis, immundisque libidinibus immergitur? ſordidæ ſuis voluptate detinetur. Ita ſit, ut qui, probitate deſerta, homo eſſe deſierit, cum in divinam conditionem tranſire non poſſit, vertatur in belluam.

METRVM III.

Vela Neritii ducis,
Et vagas pelago rates
Eurus appulit inſulæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Pulcra qua reſidens dea
Solis edita ſemine,
Miſcet hoſpitibus novis
Tacta carmine pocula.
Quos ut in varios modos
Vertit herbipotens manus:
Hunc apri facies tegit;
Ille Marmaricus leo
Dente creſcit, & unguibus:
Hic lupis ſuper additus
Flere dum parat, ululat:
Ille, tigris ut Indica
Tecta mitis obambulat.
Sed licet variis malis
Numen Arcadis alitis
Obſitum miſerans ducem
Peſte ſolverit hoſpitis:
Iam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant:
Iam ſues Cerealia
Glande pabula verterant.
Et nihil manet integrum
Voce, corpore, perditis.
Sola mens ſtabilis, ſuper
Monſtra quæ patitur, gemit.
O levem nimium manum,
Nec potentia gramina,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Membra quæ valeant licet,
Corda vertere non valent!
Intus eſt hominum vigor
Arce conditus abdita.
Hæc venena potentius
Detrahunt hominem ſibi
Dira, quæ penitus meant,
Nec nocentia corpori
Mentis vulnere ſæviunt.

PROSA IV.

TVM ego, fateor, inquam, nec injuria dici video vitioſos, tametſi humani corporis ſpeciem ſervent, in belluas tamen animorum qualitate mutari. Sed quorum atrox ſceleratàque mens bonorum pernicie ſævit, id ipſum eis licere noluiſſem. Nec licet, inquit; uti convenienti monſtrabitur loco. ſed tamen ſi idipſum quod eis licere creditur, auferatur, magna ex parte ſceleratorum hominum pœna relevatur. Etenim, quod incredibile forte cuiquam videatur, infeliciores eſſe neceſſe eſt malos, cum cupita perfecerint, quam ſi ea, quæ cupiunt, im-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

plere non poſſint. Nam ſi miſerum eſt voluiſſe prava, potuiſſe miſerius eſt, ſine quo voluntatis miſeræ langueret effectus. Itaque cum ſua ſingulis miſeria ſit, triplici infortunio neceſſe eſt urgeantur, quos videas ſcelus velle poſſe perficere. Accedo, inquam; ſed uti hoc infortunio cito careant, patrandi ſceleris poſſibilitate deſerti, vehementer exopto. Carebunt, inquit, ocyus, quam vel tu forſitan velis, vel illi ſeſe exiſtiment eſſe carituros. Neque enim eſt aliquid in tam brevibus vitæ metis ita ſerum, quod exſpectare longum immortalis præſertim animus putet: quorum magna ſpes, & excelſa facinorum machina repentino atque inſperato ſæpe fine deſtruitur. quod quidem illis miſeriæ modum ſtatuit. Nam ſi nequitia miſeros facit, miſerior ſit neceſſe eſt diuturnior nequam: quos infeliciſſimos eſſe judicarem, ſi non eorum malitiam ſaltem mors extrema finiret. Etenim ſi de pravitatis infortunio vera concluſimus, infinitam liquet eſſe miſeriam, quam eſſe conſtat æternam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Tum ego, mira quidem, inquam, & conceſſu difficilis illatio: ſed his ea, quæ prius conceſſa ſunt, nimium convenire cognoſco. Recte, inquit, exiſtimas: ſed qui concluſioni accedere durum putet, æquum eſt vel falſum aliquid præceſſiſſe demonſtret, vel collationem propoſitionum non eſſe efficacem neceſſariæ concluſionis oſtendat: alioquin conceſſis præcedentibus, nihil prorſus eſt, quod de illatione cauſſetur. Nam hoc quoque quod dicam, non minus mirum videatur, ſed ex his quæ ſumta ſunt, æque eſt neceſſarium. Quid nam? inquam. Feliciores, inquit, eſſe improbos ſupplicia luentes, quam ſi eos nulla juſtitiæ pœna coerceat. Neque id nunc molior, quod cuivis veniat in mentem, corrigi ultione pravos mores, & ad rectum ſupplicii terrore deduci, ceteris quoque exemplum eſſe culpanda fugiendi: ſed alio quodam modo infeliciores eſſe improbos arbitror impunitos, tametſi nulla ratio correctionis, nullus reſpectus habeatur exempli. Et quis erit, in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

quam, præter hos alius modus? Et illa, Bonos, inquit, eſſe felices, malos vero miſeros nonne conceſſimus? Ita eſt, inquam. Si igitur, inquit, miſeriæ cujuſpiam bonum aliquid addatur, nonne felicior eſt eo, cujus pura ac ſolitaria ſine cujusquam boni admiſtione miſeria eſt? Sic, inquam, videtur. Quid ſi eidem miſero, qui cunctis careat bonis, præter ea, quibus miſer eſt, malum aliud fuerit annexum, nonne multo infelicior eo cenſendus eſt, cujus infortunium boni participatione relevatur? Quid ni? inquam. Habent igitur improbi, cum puniuntur, quidem boni aliquid annexum, pœnam ipſam ſcilicet, quæ ratione juſtitiæ bona eſt: iidemque cum ſupplicio carent, ineſt eis aliquid ulterius mali, ipſa impunitas, quam iniquitatis merito malum eſſe confeſſus es. Negare non poſſum. Multo igitur infeliciores improbi ſunt injuſta impunitate donati, quam juſta ultione puniti. Sed puniri improbos juſtum; impunitos vero elabi, iniquum eſſe manifeſtum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

eſt. Quis id neget? Sed ne illud quidem, ait, quisquam negabit, bonum eſſe omne, quod juſtum eſt: contraque quod injuſtum eſt, malum liquet eſſe. Tum ego: Iſta quidem conſequentia ſunt eis, quæ paullo ante concluſa ſunt. Sed quæſo, inquam, te, nullane animarum ſupplicia poſt defunctum morte corpus relinquis? Et magna quidem, inquit: quorum alia pœnali acerbitate, alia vero purgatoria clementia exerceri puto. Sed nunc de his diſſerere conſilium non eſt. Id vero hactenus egimus, ut, quæ indigniſſima tibi videbatur, malorum poteſtas, eam nullam eſſe cognoſceres: quosque impunitos querebare, videres numquam improbitatis ſuæ carere ſuppliciis. Licentiam, quam cito finiri precabaris, nec longam eſſe diſceres: infelicioremque fore, ſi diuturnior; infeliciſſimam vero, ſi eſſet æterna. Poſt hæc miſeriores eſſe improbos, injuſta impunitate dimiſſos, quam juſta ultione punitos. Cui ſententiæ conſequens eſt, ut tum demũ gravioribus ſuppliciis

urgean-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

urgeantur, cum impuniti eſſe creduntur. Tum ego, cum tuas, inquam, rationes conſidero, nihil dici verius puto. At ſi ad hominum judicia revertar, quis ille eſt, cui hæc non credenda modo, ſed ſaltem non audienda videantur? Ita eſt, inquit illa. Nequeunt enim oculos tenebris aſſuetos ad lucem perſpicuæ veritatis attollere; ſimilesque avibus ſunt, quarum intuitum nox illuminat, dies cæcat. dum enim non rerum ordinem, ſed ſuos intuentur affectus, vel licentiam, vel impunitatem ſcelerum putant eſſe felicem. Vide autem quid æterna lex ſanciat. Melioribus animum ſi conformaveris, nihil opus eſt judice præmium deferente: tu te ipſe excellentioribus addidiſti. Si ſtudium ad pejora deflexeris, extra ne quęſieris ultorem; tu te ipſe in deteriora detruſiſti: veluti ſi vicibus ſordidam humum, cælumque reſpicias, cunctis extra ceſſantibus, ipſa cernendi ratione nunc cœno, nunc ſideribus intereſſe videaris. At vulgus iſta non reſpicit. Quid igitur? his ne acce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

damus, quos belluis ſimileis eſſe monſtravimus? Quid, ſi quis amiſſo penitus viſu, ipſum etiam ſe habuiſſe obliviſceretur intuitum, nihilque ſibi ad humanam perfectionem deeſſe arbitraretur, num videntes eadem cæcos putaremus? Nam ne illud quidem acquieſcent, quod æque validis rationum nititur firmamentis, infeliciores eſſe eos, qui faciunt, quam qui patiuntur injuriam. Vellem, inquam, has ipſas audire rationes. Omnem, inquit, improbum num ſupplicio dignum negas? Minime. Infelices vero eſſe, qui ſunt improbi, multipliciter liquet. Ita eſt, inquam. Qui igitur ſupplicio digni ſunt, miſeros eſſe non dubitas? Convenit, inquam. Si igitur cognitor, ait, reſideres, cui ſupplicium inferendum putares, eine qui feciſſet, an qui pertuliſſet injuriam? Nec ambigo, inquam, quin perpeſſo ſatisfacerem dolore facientis. Miſerior igitur tibi injuriæ illator, quam acceptor eſſe videretur. Conſequitur, inquam. Hinc igitur, aliisque de cauſſis ea radice nitentibus, quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

turpitudo ſuapte natura miſeros faciat, apparet, illatam cuilibet injuriam non accipientis, ſed inferentis eſſe miſeriam. Atqui nunc, ait, contra faciunt oratores. pro his enim, qui grave quid, acerbumque perpeſſi ſunt, miſerationem judicum excitare conantur; cum magis admittentibus juſtior miſeratio debeatur: quos non ab iratis, ſed a propitiis potius, miſerantibusque accuſatoribus ad judicium, veluti ægros ad medicum duci oportebat, ut culpæ morbos ſupplicio reſecarent: quo pacto defenſorum opera, vel tota frigeret, vel ſi prodeſſe hominibus mallet, in accuſationis habitum verteretur. Ipſi quoque improbi, ſi eis aliqua rimula virtutem relictam fas eſſet adſpicere, vitiorumque ſordes pœnarum cruciatibus ſe depoſituros viderent, compenſatione adipiſcendæ probitatis, nec hos cruciatus eſſe ducerent, defenſorumque operam repudiarent, ac ſe totos accuſatoribus, judicibusque permitterent. quo fit, ut apud ſapientes nullus prorſus odio locus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

relinquatur. Nam bonos quis niſi ſtultiſſimus oderit? malos vero odiſſe ratione caret. Nam ſicuti corporum languor, ita vitioſitas quidam eſt quaſi morbus animorum. Cum ægros corpore minime dignos odio, ſed potius miſeratione judicemus, multo magis non inſequendi, ſed miſerandi ſunt, quorum mentes omni languore atrocior urget improbitas.

METRVM IV.

Quid tantos juvat excitare motus,
Et propria fatum ſollicitare manu?
Si mortem petitis, propinquat ipſa
Sponte ſua, volucreis nec remoratur equos,
Quos ſerpens, leo, tigris, urſus, aper
Dente petunt, iidem ſe tamen enſe petunt.
An diſtant quia, diſſidentq; mores,
Injuſtas acies, & fera bella movent,
Alternisque volunt perire telis?
Non eſt juſta ſatis ſævitiæ ratio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Vis aptam meritis vicem referre?
Dilige jure bonos, & miſereſce
malis.

PROSA V.

HEIC ego, video, inquam, quæ ſit vel felicitas, vel miſeria in ipſis proborum atque improborum meritis conſtituta. Sed in hac ipſa fortuna populari, non nihil boni, malive ineſſe perpendo. Neque enim ſapientum quiſquam exſul, inops, ignominioſusque eſſe malit potius, quam pollens opibus, honore reverendus, potentia validus, in ſua permanens urbe florere. Sic enim clarius, teſtatiusque ſapientiæ tractatur officium, cum in contingenteis populos regentium quodam modo beatitudo transfunditur: cum præſertim carcer, nexus, ceteraque legalium tormenta pœnarum pernicioſis potius civibus, propter quos etjam conſtituta ſunt, debeantur. Cur hæc igitur verſa vice mutentur, ſcelerumque ſupplicia bonos premant, præmia virtutum mali ra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

piant, vehementer admiror; quæque tam injuſtæ confuſionis ratio videatur, ex te ſcire deſidero. Minus enim mirarer, ſi miſceri omnia fortuitis caſibus crederem. Nunc ſtuporem meum Deus rector exaggerat, qui cum ſæpe bonis jucunda, malis aſpera; contraque bonis dura tribuat, malis optata concedat; niſi cauſſa deprehendatur, quid eſt quod a fortuitis caſibus differre videatur? Nec mirum, inquit, ſi quid ordinis ignorata ratione temerarium, confuſumque credatur. Sed tu quamvis cauſſam tantæ diſpoſitionis ignores, tamen quoniam bonus mundum rector temperat, recte fieri cuncta ne dubites.

METRVM V.

Si quis Arcturi ſidera neſcit
Propinqua ſummo cardine labi,
Cur legat tardus plauſtra Bootes,
Mergatque ſeras æquore flammas;
Cum nimis celeres explicet ortus,
Legem ſtupebit ætheris alti.
Palleant plenæ cornua Lunæ

Infecta

Infecta metis noctis opacæ,
Quæque fulgenti texerat ore
Confuſa Phœbe, detegat aſtra.
Commovet genteis publicus error,
Laſſantque crebris pulſibus æra,
Nemo miratur flamina Cori
Litus frementi tundere fluctu,
Nec nivis duram frigore molem
Ferventi Phœbi ſolvier æſtu.
Heic enim cauſſas cernere promtum
eſt;
Illic latentes pectora turbant
Cuncta, quæ rara provehit ætas,
Stupetque ſubitis mobile vulgus.
Cedat inſcitiæ nubilus error,
Ceſſent profecto mira videri.

PROSA VI.

ITA eſt, inquam. Sed cum tui muneris ſit latentium rerum cauſſas evolvere, velatasque caligine explicare rationes: quæſo uti hinc decernas, & quoniam hoc me miraculum maxime perturbat, ediſſeras. Tum illa paullisper arridens, Ad rem me, inquit, omnium quæſitu maximam vocas, cui vix exhauſti

quidquam ſatis ſit. Talis namque materia eſt, ut una dubitatione ſucciſa, innumerabiles aliæ, velut hydræ capita, ſuccreſcant: nec ullus fuerit modus, niſi quis eas vivaciſſimo mentis igne coerceat. In hác enim de providentiæ ſimplicitate, de fati ſerie, de repentinis caſibus, de cognitione, ac prædeſtinatione divina, de arbitrii libertate quæri ſolet: quæ quanti oneris ſint, ipſe perpendis. Sed quoniam hæc quoque te noſſe, quædam medicinæ tuæ portio eſt, quamquam anguſto limite temporis ſepti, tamen aliquid delibare conabimur. Quod ſi te muſici carminis oblectamenta delectant, hanc oportet paulliſper differas voluptatem, dum nexas tibi ordine contexo rationes. Vt libet, inquam. Tum velut ab alio orſa principio, ita diſſeruit. Omnium generatio rerum, cunctusque mutabilium naturarum progreſſus, & quidquid aliquo movetur modo, cauſſas, ordinem, formas, ex divinæ mentis ſtabilitate ſortitur. Hæc in ſuæ ſimplicitatis arce compoſita,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

multiplicem rebus gerendis modum ſtatuit: qui modus cum in ipſa divinæ intelligentiæ puritate conſpicitur, Providentia nominatur: cum vero ad ea quæ movet, atque diſponit, refertur, Fatum a veteribus appellatum eſt. Quæ diverſa eſſe, facile liquebit, ſi quis utriusque vim mente conſpexerit. Nam providentia eſt illa ipſa divina ratio in ſummo omnium principe conſtituta, quæ cuncta diſponit: fatum vero inhærens rebus mobilibus diſpoſitio, per quam providentia ſuis quæque connectit ordinibus. Providentia namque cuncta pariter, quamvis diverſa, quamvis infinita, complectitur: fatum vero ſingula digerit in motum, locis, formis, ac temporibus diſtributa: ut hæc temporalis ordinis explicatio, in divinæ mentis adunata proſpectu, providentia ſit: eadem vero adunatio digeſta, atque explicata temporibus, fatum vocetur. Quæ licet diverſa ſint, alterum tamen pendet ex altero. Ordo namque fatalis ex providentiæ ſimplicitate procedit. Sicut enim artifex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

faciendæ rei formam mente percipiens, movet operis effectum, & quod ſimpliciter, præſentarieque proſpexerat, per temporaleis ordines ducit: ita Deus providentia quidem ſingulariter, ſtabiliterque facienda diſponit: fato vero hæc ipſa, quæ diſpoſuit, multipliciter ac temporaliter adminiſtrat. Sive igitur, famulantibus quibusdam providentiæ divinis ſpiritibus, fatum exercetur, ſeu anima, ſeu tota inſerviente natura, ſeu cæleſtibus ſiderum motibus, ſeu angelica virtute, ſeu dæmonum varia ſollertia, ſeu aliquibus horum, ſeu omnibus, fatalis ſeries texitur: illud certe manifeſtum eſt, immobilem, ſimplicemque gerendarum formam rerum eſſe providentiam: fatum vero eorum, quæ divina ſimplicitas gerenda eſſe diſpoſuit, mobilem nexum, atque ordinem temporalem. Quo fit, ut omnia quæ fato ſubſunt, providentiæ quoque ſubjecta ſint: cui ipſum etiam ſubjacet fatum. Quædam vero, quæ ſub providentia locata ſunt, fati ſeriem ſuperant. Ea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

vero ſunt, quæ primæ propinqua divinitati ſtabiliter fixa, fatalis ordinem mobilitatis excedunt. Nam ut orbium circa eundem cardinem ſeſe vertentium, qui eſt intimus, ad ſimplicitatem medietatis accedit, ceterorumque extra locatorum veluti cardo quidam, circa quem verſentur, exiſtit: extimus vero majore ambitu rotatus, quanto a puncti media individuitate diſcedit, tanto amplioribus ſpatiis explicatur: ſi quid vero illi ſe medio connectat & ſociet, in ſimplicitatem cogitur, diffundique, ac diffluere ceſſat. Simili ratione quod longius a prima mente diſcedit, majoribus fati nexibus implicatur, ac tanto aliquid fato liberum eſt, quanto illum rerum cardinem vicinius petit. Quod ſi ſupernæ mentis hæſerit firmitati, motu carens, fati quoque ſupergreditur neceſſitatem. Igitur uti eſt ad intellectum ratiocinatio; ad id quod eſt, id quod gignitur; ad æternitatem tempus; ad puncti medium circulus: ita eſt fati ſeries mobilis ad providentiæ ſtabilem ſimplicitatem. Ea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſeries cælum ac ſidera movet, elementa in ſe invicem temperat, & alterna commutatione transformat. Eadem naſcentia, occidentiaque omnia per ſimileis fetuum, ſeminumque renovat progreſſus. Hæc actus etiam, fortunasque hominum indiſſolubili cauſſarum connexione conſtringit: quæ cum ab immobilis providentiæ proficiſcantur exordiis, ipſas quoque immutabileis neceſſe eſt eſſe. Ita enim res optime reguntur, ſi manens in divina mente ſimplicitas, indeclinabilem cauſarum ordinem promat: hic vero ordo res mutabileis, & alioquin temere fluituras propria incommutabilitate coerceat. Quo fit, ut tametſi vobis hunc ordinem minime conſiderare valentibus, confuſa omnia perturbataque videantur, nihilo minus tamen ſuus modus ad bonum dirigens cuncta diſponat. Nihil eſt enim quod mali cauſſa nec ab ipſis quidem improbis fiat: quos, ut uberrime demonſtratum eſt, bonum quærentes pravus error avertit, ne dum ordo de ſummi boni cardine profi-

ciſcens,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ciſcens, a ſuo quemquam deflectat exordio. Quæ vero, inquies, poteſt ulla iniquior eſſe confuſio, quam ut bonis tum adverſa, tum proſpera; malis etiam tum optata, tum odioſa contingant? Num igitur ea mentis integritate homines degunt, ut quos probos improbosve cenſuerint, eos quoque, uti exiſtimant, eſſe neceſſe ſit? Atqui in hoc hominum judicia depugnant; & quos alii præmio, alii ſupplicio dignos arbitrantur. Sed concedamus, ut aliquis poſſit bonos, malosve diſcernere. Num igitur poterit intueri illam intimam temperiem, veluti in corporibus dici ſolet, animorum? Non enim diſſimile eſt miraculum neſcienti, cur ſanis corporibus, his quidem dulcia, illis vero amara conveniant. Cur ægri etiam quidam lenibus, quidam vero acribus adjuvantur. At hoc medicus, qui ſanitatis ipſius, atque ægritudinis modum temperamentumque dignoſcit, minime miratur. Quid vero animorum aliud ſalus videtur eſſe, quam probitas? quid ægritudo, quam vitia? Quis

autem

autem alius vel ſervator bonorum, vel malorum depulſor, quam rector ac moderator mentium Deus? Qui, cum ex alta providentiæ ſpecula reſpicit, quid unicuique conveniat, agnoſcit, & quod convenire novit, accommodat. Hinc jam fit illud fatalis ordinis inſigne miraculum, cum a ſciente geritur, quod ſtupeant ignorantes. Nam ut pauca, quæ ratio valet humana, de divina profunditate perſtringam, de hoc, quem tu juſtiſſimum, & æqui ſervantiſſimum putas, omnia ſcienti providentiæ diverſum videtur. Et victricem quidem cauſſam diis, victam vero Catoni placuiſſe familiaris noſter Lucanus admonuit. Hic igitur quidquid citra ſpem videas geri, rebus quidem rectus ordo eſt: opinioni vero tuæ perverſa confuſio. Sed ſit aliquis ita bene moratus, ut de eo divinum judicium pariter, humanumque conſentiat: ſed eſt animi viribus infirmus: cui ſi quid eveniat adverſi, deſinet colere forſitan innocentiam, per quam non potuit retinere fortunam. Parcit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

itaque ſapiens diſpenſatio ei, quem deteriorem facere poſſit adverſitas, ne cui non convenit laborare, patiatur. Eſt alius cunctis virtutibus abſolutus, ſanctusque, ac Deo proximus: hunc contingi quibuſlibet adverſis nefas providentia judicat; adeo, ut ne corporeis quidem morbis agitari ſinat. Nam ut quidam me quoque excellentior ait, Ἀνδρὸς ἱεροῦ σῶμα δυνάμεις οἰκοδομοῦσι. Fit autem ſæpe, uti bonis ſumma rerum gerenda deferatur, ut exuberans retundatur improbitas. Aliis miſta quædam pro animorum qualitate diſtribuit: quosdam remordet, ne longa felicitate luxurient: alios duris agitari ſinit, ut virtutes animi patientiæ uſu, atque exercitatione confirment. Alii plus æquo metuunt, quod ferre poſſunt: alii plus æquo deſpiciunt, quod ferre non poſſunt: hos, in experimentum ſui, triſtibus ducit. Non nulli venerandum ſæculi nomen glorioſæ precio mortis emerunt. Quidam ſuppliciis inexpugnabiles exemplum cæteris prætule-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

runt, invictam malis eſſe virtutem: quæ quam recte atque diſpoſite, & ex eorum bono, quibus accidere videntur, fiant, nulla dubitatio eſt. Nam illud quoque, quod improbis nunc triſtia nunc optata proveniunt, ex eiſdem ducitur cauſſis. Ac de triſtibus quidem nemo miratur, quod eos male meritos omnes exiſtimant: quorum quidem ſupplicia, tum ceteros ab ſceleribus deterrent; tum ipſos, quibus invehuntur, emendant: læta vero magnum bonis argumentum loquuntur, quid de hujusmodi felicitate debeant judicare, quam famulari ſæpe improbis cernant. In qua re illud etiam diſpenſari credo, quod eſt forſitan alicujus tam præceps atque importuna natura, ut eum in ſcelera potius exacerbare poſſit rei familiaris inopia: hujus morbo providentia collatæ pecuniæ remedio medetur. Hic fœdatam probris conſcientiam ſpectans, & ſecum fortunam ſuam comparans, forſitan pertimeſcit, ne rei, cujus jucundus uſus eſt, ſit triſtis amiſſio. Mutabit

igitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

igitur mores, ac dum fortunam metuit amittere, nequitiam derelinquit. Alios in cladem meritam præcipitavit indigne aucta felicitas. Quibusdam permiſſum puniendi jus, ut exercitii bonis, & malis eſſet cauſſa ſupplicii. Nam ut probis atque improbis nullum fœdus eſt, ita ipſi inter ſe improbi nequeunt convenire. Quid ni? cum a ſemetipſis, diſcerpentibus conſcientiam vitiis quique diſſentiant, faciantque ſæpe, quæ cum geſſerint, non fuiſſe gerenda decernant? Ex quo ſæpe ſumma illa providentia protulit inſigne miraculum, ut malos mali bonos facerent. Nam dum iniqua ſibi a peſſimis quidam perpeti videntur, noxiorum odio flagrantes ad virtutis frugem rediere, dum ſe eis diſſimileis ſtudent eſſe, quos oderant. Sola eſt enim divina vis, cui mala quoque bona ſint, cum eis competenter utendo, alicujus boni elicit effectum. Ordo enim quidam cuncta complectitur, ut quod ab aſſignata ordinis ratione diſceſſerit, hoc idem licet in alium, tamen in ordinem re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

labatur, ne quid in regno providentiæ liceat temeritati. Ἀργαλέον δ᾽ ἐμὲ ταῦτα θεῶν ὥς πάντ᾽ ἀγορεύειν. neque enim fas eſt homini cunctas divini operis machinas vel ingenio comprehendere, vel explicare ſermone. Hoc tantum profpexiſſe ſufficiat, quod naturarum omnium proditor Deus idem ad bonum dirigens cuncta diſponat: dumque ea quæ protulit, in ſui ſimilitudinem retinere feſtinat, malum omne de reipublicæ ſuæ terminis per fatalis ſeriem neceſſitatis eliminat. Quo fit, ut quæ in terris abundare creduntur, ſi diſponentem providentiam ſpectes, nihil usquam mali eſſe perpendas. Sed video jam dudum te & pondere quæſtionis oneratum, & rationis prolixitate fatigatum, aliquam carminis exſpectare dulcedinem. Accipe igitur hauſtum, quo refectus, firmior in ulteriora contendas.

METRVM VI.

Si vis celſi jura tonantis
Pura ſollers cernere mente,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Adſpice ſummi culmina cœli.
Illic juſto fœdere rerum
Veterem ſervant ſidera pacem.
Non ſol rutilo concitus igne
Gelidum Phœbes impedit axem.
Nec quæ ſummo vertice mundi
Flectit rapidos Urſa meatus,
Numquam occiduo lota profundo,
Cetera cernens ſidera mergi,
Cupit Oceano tingere flamas.
Semper vicibus temporis æquis
Veſper ſeras nunciat umbras,
Revehitque diem Lucifer almum.
Sic æternos reficit curſus
Alternus amor: ſic aſtrigeris
Bellum diſcors exſulat oris.
Hæc concordia temperat æquis
Elementa modis, ut pugnantia
Vicibus cedant humida ſiccis,
Iungantque fidem frigora flamis,
Pendulus ignis ſurgat in altum,
Terræque graves pondere ſidant.
Hiſdem cauſsis vere tepenti
Spirat florifer annus odores,
Æſtas Cererem fervida ſiccat,
Remeat pomis gravis autumnus,
Hiemem defluus irrigat imber.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Hac temperies alit, ac profert
Quidquid vitam ſpirat in orbe:
Eadem rapiens condit, & aufert,
Obitu mergens orta ſupremo.
Sedet interea conditor altus,
Rerumque regens flectit habenas,
Rex & dominus, fons & origo,
Lex & ſapiens arbiter æqui,
Et quæ motu concitat ire,
Siſtit retrahens, ac vaga firmat.
Nam niſi rectos revocans itus,
Flexos iterum cogat in orbeis,
Quæ nunc ſtabilis continet ordo;
Diſſepta ſuo fonte fatiſcant.
Hic eſt cunctis communis amor,
Repetuntque boni fine teneri.
Quia non aliter durare queant,
Niſi converſo rurſus amore
Refluant cauſſæ, quæ dedit eſſe.

PROSA VII.

IAMNE igitur vides, quid hæc omnia, quæ diximus, conſequatur? Quid nam? inquam. Omnem, inquit, bonam prorſus eſſe fortunam. Et qui, inquam, fieri poteſt? Attende, inquit, cum omnis fortu-

na vel jucunda, vel aſpera, tum remunerandi, exercendive bonos, tum puniendi, corrigendique improbos cauſſa deferatur, patet quod omnis bona eſt, quam vel juſtam conſtat eſſe, vel utilem. Nimis quidem, inquam, vera ratio: & ſi quam paullo ante docuiſti providentiam, fatumve conſiderem, firmis viribus eſt nixa ſententia. Sed eam, ſi placet, inter eas quas inopinabileis paullo ante poſuiſti, numeremus. Quid? inquit: Quia id hominum ſermo communis uſurpat, & quidem crebro, quorundam malam eſſe fortunam. Visne igitur, inquit, paullisper vulgi ſermonibus accedamus, ne nimium velut ab humanitatis uſu receſſiſſe videamur? Vt placet, inquam. Nonne igitur bonum cenſes eſſe, quod prodeſt? Ita eſt, inquam. Quæ vero aut exercet, aut corrigit, prodeſt? Fateor, inquam. Bona igitur? Quid ni? Sed hæc eorum eſt, qui vel in virtute poſiti, cõtra aſpera bellum gerunt, vel a vitiis declinantes, virtutis iter arripiunt. Negare, inquam, nequeo, Quid vero ju-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

cunda, quæ in præmium tribuitur bonis, num vulgus malam eſſe decernit? Nequaquam, verum uti eſt, ita quoq; eſſe optimam cenſet. Quid reliqua, quæ cum ſit aſpera, & juſto ſupplicio malos coerceat, num bonam populus putat? Immo omnium, inquam, quæ excogitari poſſunt, judicat eſſe miſerrimam. Vide igitur, ne opinionem populi ſequentes quiddam valde inopinabile confecerimus? Quid? inquam. Ex his enim, ait, quæ conceſſa ſunt, evenit eorum quidem, qui ſunt vel in poſſeſſione, vel in provectu, vel in adeptione virtutis, omnem, quæcumque ſit, bonam, in improbitate vero manentibus, peſſimam eſſe fortunam. Hoc, inquam, verũ eſt, tametſi nemo audeat confiteri. Quare, inquit, ita vir ſapiens moleſte ferre non debet, quoties in fortunæ certamen adducitur: ut virum fortem non decet indignari, quoties increpuit bellicus tumultus. Vtrique enim, huic quidem gloriæ propagandæ, illi vero confirmandæ ſapientiæ difficultas ipſa, materia eſt. Ex quo etiam

virtus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

virtus vocatur, quod ſuis viribus nitens non ſuperetur adverſis. Neque enim vos in provectu poſiti virtutis; diffluere deliciis, & emarceſcere voluptate veniſtis: ſed prælium cum omni fortuna nimis acre conſeritis. ne vos aut triſtis opprimat, aut jucunda corrumpat, firmis mediũ viribus occupate. Quidquid autem infra ſubſiſtit, aut ultra progreditur, habet contemtum felicitatis, non habet præmium laboris. In veſtra eſt enim ſitum manu, qualẽ vobis fortunam formare malitis. Omnis enim, quæ videtur aſpera, aut exercet, aut corrigit, aut punit.

METRVM VII.

Bella bis quinis operatus annis
Ultor Atreides, Phrygiæ ruinis
Fratris amiſſos thalamos piavit.
Ille dum Grajæ dare vela claſſi
Optat, & ventos redimit cruore,
Exuit patrem, miſerumque triſtis
Fœderat gnatæ jugulum ſacerdos.
Flevit amiſſos Ithacus ſodaleis,
Quos ferus, vaſto recubãs in antro,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Merſit immani Polyphemus alvo.
Sed tamen cæco furibundus ore,
Gaudium mæſtis lacrymis rependit.
Herculem duri celebrant labores:
Ille Centauros domuit ſuperbos,
Abſtulit ſævo ſpolium leoni,
Fixit & certis volucres ſagittis:
Poma cernenti rapuit draconi,
Aureo læva gravior metallo:
Cerberum traxit triplici catena.
Victor immitem poſuiſſe fertur
Pabulum ſævis dominum quadrigis.
Hydra combuſto periit veneno;
Fronte turbatus Achelous amnis,
Ora demerſit pudibunda ripis;
Stravit Antæum Libycis arenis,
Cacus Evandri ſatiavit iras,
Quosque preſſurus foret altus orbis
Setiger ſpumis humeros notavit.
Vltimus cælum labor irreflexo
Suſtulit collo, pretiumque rurſus
Vltimi cælum meruit laboris.
Ite nunc fortes, ubi celſa magni
Ducit exempli via: cur inertes
Terga nudatis? ſuperata tellus
Sidera donat.

LIBER QVINTVS.

PROSA I.

DIXERAT, orationisque curſum ad alia quædam tractanda, & expedienda vertebat. Tum ego, recta quidem, inquam, exhortatio, tuaque prorſus auctoritate digniſſima. Sed quod tu dudum de providentia quæſtionem pluribus aliis implicitam eſſe dixiſti, re experior. Quæro enim an eſſe aliquid omnino, & quidnam eſſe caſum arbitrere Tum illa, feſtino, inquit, debitum promiſſionis abſolvere; viamque tibi, qua patriam reveharis, aperi. e. Hæc autem etſi perutilia cognitu, tamen a propoſiti noſtri tra ite paullisper averſa ſunt: verendu que eſt, ne deviis fatigatus, ad e etiendum rectum iter ſufficere non poſſis. Ne id, inquam, prorſus vereare. Nam quietis mihi loco fuerit ea, quibus maxime delector, agnoſcere. ſimul cum omne diſputationis tuæ latus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

indubitata fide conſtiterit, nihil de ſequentibus ambigitur. Tum illa, morem, inquit, geram tibi; ſimulque ſic exorſa: Siquidem, inquit, aliquis eventum temerario motu, nullaque cauſſarum connexione productum, caſum eſſe definiat, nihil omnino caſum eſſe confirmo, & præter ſubjectæ rei ſignificationem inanem prorſus vocem eſſe decerno. Quis enim, coercente in ordinem cuncta Deo, locus eſſe ullus temeritati reliquus poteſt? Nam nihil ex nihilo exiſtere, vera ſententia eſt: cui nemo umquam veterum refragatus eſt: quamquam id illi non de operante principio, ſed de materiali ſubjecto, hoc eſt, de natura omnium rationum, quaſi quoddam jecerint fundamentum. At ſi nullis ex cauſſis aliquid oriatur, id de nihilo ortum eſſe videbitur. Quod ſi hoc fieri nequit, nec caſum quidem hujuſmodi eſſe poſſibile eſt, qualem paullo ante definivimus. Quid igitur? inquam. Nihilne eſt, quod vel caſus, vel fortuitum jure appellari queat? An eſt aliquid, tametſi vulgus la-

teat, cui vocabula illa conveniant? Ariſtoteles meus id, inquit, in Phyſicis & brevi & veri propinqua ratione definivit. Quonam, inquam, modo? Quoties, ait, aliquid cujuspiam rei gratia geritur, aliudque quibusdam de cauſſis, quam, quod intendebatur, obtingit, caſus vocatur: ut ſi quis colendi agri cauſſa fodiens humum, defoſſi auri pondus inveniat. Hoc igitur fortuito quidem creditur accidiſſe: verum non de nihilo eſt. nam proprias cauſſas habet: quarum improviſus inopinatusq; concurſus caſum videtur operatus. Nam niſi cultor agri humum foderet, niſi eo loco pecuniam ſuam depoſitor obruiſſet, aurum non eſſet inventum. Hæ ſunt igitur fortuiti cauſſæ compendii, quod ex obviis ſibi, & confluentibus cauſſis, non ex gerentis intentione provenit. Neque enim, vel qui aurum obruit, vel qui agrum exercuit, ut ea pecunia reperiretur, intendit: ſed, uti dixi, quod ille obruit, hunc fodiſſe convenit, atque concurrit. Licet igitur definire caſum eſſe inopinatum, ex

confluen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

confluentibus cauſſis, in his, quæ ob aliquid geruntur, eventum. Concurrere vero, atque confluere cauſſas facit ordo ille inevitabili connexione procedens, qui de providentiæ fonte deſcendens, cuncta ſuis locis, temporibusque diſponit.

METRVM I.

Rupis Achæmeniæ ſcopulis, ubi verſa ſequentum
Pectoribus figit ſpicula pugna fugax,
Tigris & Euphrates uno ſe fonte reſolvunt,
Et mox abjunctis diſſociantur aquis.
Si coeant, curſumque iterum revocentur in unum,
Confluat alterni quod trahit unda vadi:
Conveniant puppes, & vulſi flumine trunci,
Miſtaque fortuitos implicet unda modos:
Quos tamen ipſa vagos terræ declivia caſus,
Gurgitis & lapſi defluus ordo regit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Sic, quæ permiſſis fluitare videtur habenis,
Fors, patitur frenos, ipſaque lege meat.

PROSA II.

ANIMADVERTO, inquam, idque uti tu dicis, ita eſſe conſentio. Sed in hac hærentium ſibi ſerie cauſſarum, eſtne ulla noſtri arbitrii libertas, an ipſos quoque humanorum motus animorum fatalis catena conſtringit? Eſt, inquit. Neque enim fuerit ulla rationalis natura, quin eidem libertas adſit arbitrii. Nam quod ratione uti naturaliter poteſt, id habet judicium, quo quodque diſcernat per ſe: igitur fugienda, optandave dignoſcit. Quod vero quis optandum judicat eſſe, petit: refugit vero, quod exiſtimat eſſe fugiendum. Quare quibus ineſt ratio, ipſis etiam ineſt volendi, nolendique libertas. Sed hanc non in omnibus æquam eſſe conſtituo. Nam ſupernis, divinisque ſubſtantiis & perſpicax judicium, &

incor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

incorrupta voluntas & efficax optatorum præſto eſt poteſtas. Humanas vero animas liberiores quidem eſſe neceſſe eſt, cum ſe in mentis divinæ ſpeculatione conſervant: minus vero, cum dilabuntur ad corpora, minusque etiam, cum terrenis artubus colligantur. Extrema vero eſt ſervitus, cum vitiis deditæ, rationis propriæ poſſeſſione ceciderint. Nam ubi oculos a ſummæ luce veritatis ad inferiora, & tenebroſa dejecerint, mox inſcitiæ nube caligāt, perniciofis turbantur affectibus; quibus accedendo, conſentiendoque, quam invexere ſibi, adjuvant ſervitutem, & ſunt quodam modo propria libertate captiva. Quæ tamen ille, ab æterno cuncta proſpiciens, providentiæ cernit intuitus, & ſuis quæque meritis prædeſtinata diſponit, πάντ᾽ ἐφορᾷ, καὶ πάντ᾽ ἐπακούει.

METRVM II.

Puro clarum lumine Phœbum
Melliflui canit oris Homerus:
Qui tamen intima viſcera terræ

Non

Non valet, aut pelagi, radiorum
Infirma perrumpere luce.
Haud ſic magni conditor orbis:
Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terræ mole reſiſtunt;
Non nox atris nubibus obſtat;
Uno mentis cernit in ictu
Quæ ſint, quæ fuerint, veniantque.
Quem, quia reſpicit omnia ſolus,
Verum poßis dicere Solem.

PROSA III.

TVM ego, en, inquam, difficiliori rurſus ambiguitate confundor. Quænam, inquit, iſta eſt? Iam enim, quibus perturbare, conjecto. Nimium, inquam, adverſari, ac repugnare videtur, prænoſcere univerſa Deum, & eſſe ullum libertatis arbitrium. Nam ſi cuncta proſpicit Deus, neque falli ullo modo poteſt, evenire neceſſe eſt, quod providentia futurum eſſe præviderit. Quare ſi ab æterno non facta hominum modo, ſed etiam conſilia, voluntateſque prænoſcit, nulla erit arbitrii libertas: neque enim vel factum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

aliud ullum, vel quælibet exiſtere poterit voluntas, niſi quam neſcia falli providentia divina præſenſerit. Nam ſi res aliorſum, quam proviſæ ſunt, detorqueri valent, non jam erit futuri firma præſcientia: ſed opinio potius incerta; quod de Deo nefas credere judico. Neque enim illam probo rationem, qua ſe quidam credunt hunc quæſtionis nodum poſſe diſſolvere. Ajunt enim non ideo quid eſſe eventurum, quoniam id providentia futurum eſſe proſpexerit: ſed e contrario potius, quoniam quid futurum eſt, id divinam providentiam latere non poſſit: eoque modo neceſſarium eſt, hoc in contrariam relabi partem. Neque enim neceſſe eſt contingere, quæ providentur: ſed neceſſe eſt, quæ futura ſunt, provideri. Quaſi vero, quæ cujusque rei cauſſa ſit, præſcientiane futurorum neceſſitatis, an futurorum neceſſitas providentiæ laboretur. At nos illud demonſtrare nitamur, quoquo modo ſeſe habeat ordo cauſſarum, neceſſarium eſſe eventum præſcitarum rerum, etiam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſi præſcientia futuris rebus eveniẽdi neceſſitatem non videatur inferre. Etenim ſi quiſpiam ſedeat, opinionem quæ eum ſedere conjectat, veram eſſe neceſſe eſt: at e converſo rurſus, ſi de quopiam vera ſit opinio, quoniam ſedet, eum ſedere neceſſe eſt. In utroque igitur neceſſitas ineſt: in hoc quidem ſedendi, at vero in altero veritatis. Sed non iccirco quisque ſedet, quoniam vera eſt opinio: ſed hæc potius vera eſt, quoniam quempiam ſedere præceſſit. Ita cum cauſſa veritatis ex altera parte procedat, ineſt tamen communis in utraque neceſſitas. Similia de providentia, futurisque rebus ratiocinari oportet. Nam etiam ſi iccirco, quoniam futura ſunt, providentur: non vero ideo, quoniam providentur, eveniunt: nihilo minus tamen a Deo vel ventura provideri, vel proviſa evenire neceſſe eſt: quod ad perimendam arbitrii libertatem ſolum ſatis eſt. Iam vero quã præpoſterum eſt, ut æternæ præſcientiæ temporalium rerum eventus cauſſa eſt dicatur? Quid eſt au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

tem aliud arbitrari, ideo Deum futura, quoniam ſunt eventura, providere, quam putare quæ olim acciderunt, cauſſam ſummæ illius eſſe providentiæ? Ad hæc, ſicuti, cum quid eſſe ſcio, id ipſum eſſe neceſſe eſt: ita cum quid futurum novi, idipſum futurum eſſe neceſſe eſt. Sic fit igitur, ut eventus præſcitæ rei nequeat evitari. Poſtremo ſi quid aliquis aliorſum, atque ſeſe res habet, exiſtimet, id non modo ſcientia non eſt, ſed eſt opinio fallax, a ſcientiæ veritate longe diverſa. Quare ſi quid ita futurum eſt, ut ejus certus ac neceſſarius non ſit eventus, id eventurum eſſe præſciri qui poterit? Sicut enim ſcientia ipſa impermiſta eſt falſitati: ita id quod ab ea concipitur, eſſe aliter, atque concipitur, nequit. Ea namque cauſſa eſt, cur mendacio ſcientia careat, quod ſe ita rem quamque habere neceſſe eſt, uti eam ſeſe habere ſcientia comprehendit. Quid igitur? Quonam modo Deus hæc incerta futura præmoſcit? Nam ſi inevitabiliter eventura cenſet, quæ etiam non evenire

poſſibile

poſſibile eſt, fallitur: quod ſentire non modo nefas eſt, ſed etiam voce proferre. At ſi, uti ſunt, ita ea futura eſſe decernit, ut æque vel fieri ea, vel non fieri poſſe cognoſcat; quæ eſt hæc præſcientia, quæ nihil certum, nihil ſtabile comprehendit? Aut quid hoc refert vaticinio illo ridiculo Tireſiæ? *Quidquid dicam, aut erit, aut non.* Quid etiam divina providentia humana opinione præſtiterit, ſi, uti homines, incerta judicat, quorum eſt incertus eventus? Quod ſi apud illum rerum omnium certiſſimum fontem nihil incerti eſſe poteſt, certus eorum eſt eventus, quæ futura firmiter ille præſcierit. Quare nulla eſt humanis conſiliis, actionibusque libertas: quas divina mens ſine falſitatis errore cuncta proſpiciens, ad unum alligat & conſtringit eventum. Quo ſemel recepto, quantus occaſus humanarum rerum conſequatur, liquet. Fruſtra enim bonis, malisque præmia, pœnæve proponuntur, quæ nullus meruit liber ac voluntarius motus animorum. idque omnium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

videbitur iniquiſſimum, quod nunc æquiſſimum judicatur, vel puniri improbos, vel remunerari probos: quos ad alterutrum non propria mittit voluntas, ſed futuri cogit certa neceſſitas. Nec vitia igitur, nec virtutes quidquam fuerint, ſed omnium meritorum potius miſta atque indiſcreta confuſio. Quoque nihil ſceleratius excogitari poteſt, cum ex providentia rerum omnis ordo ducatur, nihilque conſiliis liceat humanis, fit, ut vitia quæque noſtra ad bonorum omnium referantur auctorem. Igitur nec ſperandi aliquid nec deprecandi ulla ratio eſt. Quid enim vel ſperet quisquam, vel etiam deprecetur, quando optanda omnia ſeries indeflexa connectit? Auferetur igitur unicum illud inter homines Deumque commercium, ſperandi ſcilicet, ac deprecandi. Siquidem juſtæ humilitatis pretio inæſtimabilem vicem divinæ gratiæ promeremur: qui ſolus modus eſt, quo cum Deo colloqui homines poſſe videantur, illique inacceſſę luci prius quoque quam impetrent, ipſa ſuppli-

candi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

candi ratione conjungi: quæ ſi recepta futurorum neceſſitate, nihil virium habere credantur, quid erit, quo ſummo illi rerum principi conecti, atque adhærere poſſimus? Quare neceſſe erit humanum genus, uti paullo ante cantabas, diſſeptum, atque disjunctum ſuo fonte fatiſcere.

METRVM III.

Quæ nam diſcors fœdera rerum
Cauſſa reſolvit? quis tanta Deus
Veris ſtatuit bella duobus,
Ut quæ carptim ſingula conſtent,
Eadem nolint miſta jugari?
An nulla eſt diſcordia veris,
Semperque ſibi certa cohærent?
Sed mens, cæcis obruta membris,
Nequit oppreßi luminis igne
Rerum tenueis noſcere nexus.
Sed cur tanto flagrat amore
Veri tectas reperire notas?
Scitne, quod appetit anxia noſſe?
Sed quid nota reſcire laborat?
Et ſi neſcit, quid cæca petit?
Quis enim quidquam neſcius optet?
Aut quis valeat neſcita ſequi?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Quove inveniat, quisve repertam
Queat ignarus noſcere formam?
An cum mentem cerneret altam,
Pariter ſummam & ſingula norat?
Nunc membrorum condita nube,
Non in totum eſt oblita ſui,
Summamque tenet ſingula perdens.
Igitur quisquis vera requirit,
Neutro eſt habitu. nam neque novit,
Nec penitus tamen omnia neſcit:
Sed, quam retinens meminit, ſummam
Conſulit, alte viſa retractans,
Ut ſervatis queat oblitas
Addere parteis.

PROSA IV.

TVM illa, Vetus, inquit, hæc eſt de providentia querela, a M. Tullio, cum divinationem diſtribuit, vehementer agitata, tibique ipſi res diu prorſus, multumque quæſita: ſed haud quaquam ab ullo veſtrum hactenus ſatis diligenter ac firmiter expedita. Cujus caliginis cauſſa eſt, quod humanæ ratiocinationis motus ad divinæ præſcientiæ

ſimplicitatem non poteſt admoveri: quæ ſi ullo modo cogitari queat, nihil prorſus relinquetur ambigui: quod ita demum patefacere, atque expedire tentabo, ſi prius ea quibus moveris, expediero. Quæro enim, cur illam ſolventium rationem minus efficacem putes: quæ quia præſcientiam non eſſe futuris rebus cauſſam neceſſitatis exiſtimat, nihil impediri præſcientia arbitrii libertatem putat. Num enim tu aliunde argumentum futurorum neceſſitatis trahis, niſi quod ea quæ præſciuntur, non evenire non poſſunt? Si igitur prænotio nullam futuris rebus adjicit neceſſitatem, quod tu etiam paullo ante fatebare; quid eſt, quod voluntarii exitus rerum ad certum cogantur eventum? Etenim poſitionis gratia, ut quid conſequatur advertas, ſtatuamus nullam eſſe præſcientiam. Num igitur, quantum ad hoc attinet, quæ ex arbitrio eveniunt, ad neceſſitatem coguntur? Minime. Statuamus iterum eſſe, ſed nihil rebus neceſſitatis injungere; manebit, ut opinor, eadem volunta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

tis integra atque abſoluta libertas. Sed præſcientia, inquies, tametſi futuris eveniendi neceſſitas non eſt, ſignum tamen eſt, neceſſario ea eſſe ventura. Hoc igitur modo, etiam ſi præcognitio non fuiſſet, neceſſarios futurorum exitus eſſe conſtaret. Omne etenim ſignum, tantum quid ſit, oſtendit, non vero efficit quod deſignat. Quare demonſtrandum prius eſt, nihil non ex neceſſitate contingere, ut prænotionem ſignum eſſe hujus neceſſitatis appareat. Alioquin ſi hæc nulla eſt, nec illa quidem ejus rei ſignum poterit eſſe, quæ non eſt. Iam vero probationem, firma ratione ſubnixam conſtat, non ex ſignis, neque petitis extrinſecus argumentis, ſed ex convenientibus, neceſſariiſque cauſſis eſſe ducendam. Sed qui fieri poteſt, ut ea non proveniant, quæ futura eſſe providentur? Quaſi vero nos ea, quæ providentia futura eſſe prænoſcit, non eventura credamus: ac non illud potius arbitremur, licet eveniant, nihil tamen ut evenirent, ſui natura neceſſitatis habuiſſe: quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

hinc facile perpendas licebit. Plura etenim dum fiunt, ſubjecta oculis intuemur: ut ea, quæ in quadrigis moderandis, atque flectendis facere ſpectantur aurigæ: atque ad hunc modum cætera. Num igitur quidquam illorum ita fieri neceſſitas ulla compellit? Minime. Fruſtra enim eſſet artis effectus, ſi omnia coacta moverentur. Quæ igitur cum fiunt, carent exiſtendi neceſſitate, eadem prius quam fiant, ſine neceſſitate futura ſunt. Quare ſunt quædam eventura, quorum exitus ab omni neceſſitate ſit abſolutus. Nam illud quidem nullum arbitror eſſe dicturum, quod quæ nunc fiunt, prius quam fierent, eventura non fuerint. Hæc igitur etiam præcognita liberos habent eventus. Nam ſicut ſcientia præſentium nihil his, quæ fiunt; ita præſcientia futurorum nihil his, quæ ventura ſunt, neceſſitatis importat. Sed hoc, inquis, ipſum dubitatur, an earum rerum, quæ neceſſarios exitus non habent, ulla poſſit eſſe prænotio. Diſſonare etenim videntur; putasque, ſi prævi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

deantur, conſequi neceſſitatem; ſi neceſſitas deſit, minime præſciri; nihilque ſcientia comprehendi poſſe, niſi certum. Quod ſi quę incerti ſunt exitus, ea quaſi certa providentur, opinionis conſtat id eſſe caliginem, non ſcientię veritatem. Aliter enim ac ſeſe res habeat, arbitrari, ab integritate ſcientiæ credis eſſe diverſum. Cujus erroris cauſſa eſt, quod omnia, quæ quisque novit, ex ipſorum tantum vi, atque natura cognoſci exiſtimat quæ ſciuntur: quod totum contra eſt. Omne enim quod cognoſcitur, non ſecundum ſui vim, ſed ſecundum cognoſcentium potius comprehenditur facultatem. Nam ut hoc brevi liqueat exemplo, eandem corporis rotunditatem aliter viſus, aliter tactus agnoſcit. Ille eminus manens, totum ſimul jactis radiis intuetur: hic vero cohærens orbi, atque conjunctus, circa ipſum motus ambitum, rotunditatem partibus comprehendit. Ipſum quoque hominem aliter ſenſus, aliter imaginatio, aliter ratio, aliter intelligentia contuetur. Senſus enim figu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ram in ſubjecta materia conſtitutam, imaginatio vero ſolam ſine materia judicat figuram. Ratio vero hanc quoque tranſcendit, ſpeciemque ipſam, quæ ſingularibus ineſt, univerſali conſideratione perpendit. Intelligentiæ vero celſior oculus exiſtit. Supergreſſa namque univerſitatis ambitum, ipſam illam ſimplicem formam pura mentis acie contuetur. In quo illud maxime conſiderandum eſt, quod ſuperior comprehendendi vis amplectitur inferiorem: inferior vero ad ſuperiorem nullo modo conſurgit. Neque enim ſenſus aliquid extra materiam valet, vel univerſales ſpecies imaginatio contuetur, vel ratio capit ſimplicem formam: ſed intelligentia quaſi deſuper ſpectans, concepta forma, quæ ſubſunt, cuncta dijudicat: ſed eo modo, quo formam ipſam, quæ nulli alii nota eſſe poterat, comprehendit. Nam & rationis univerſum, & imaginationis figuram, & materiale ſenſibile cognoſcit, nec ratione utens, nec imaginatione, nec ſenſi-

bus, ſed illo uno ictu mentis formaliter, ut ita dicam, cuncta proſpiciens. Ratio quoque cum quid univerſale reſpicit, nec imaginatione, nec ſenſibus utens, imaginabilia, vel ſenſibilia comprehendit. Hæc eſt enim, quæ conceptionis ſuæ univerſale ita definit: homo eſt animal bipes rationale. quæ cum univerſalis notio ſit, tamen imaginabilem, ſenſibilemque eſſe rem nullus ignorat, quod illa non imaginatione, vel ſenſu, ſed rationali conceptione conſiderat. Imaginatio quoque tametſi ex ſenſibus viſendi, formandique figuras ſumſit exordium, ſenſu tamen abſente ſenſibilia quæque colluſtrat, non ſenſibili, ſed imaginaria ratione judicandi. Videsne igitur, ut in cognoſcendo cuncta, ſua potius facultate, quam eorum, quæ cognoſcuntur, utantur? Neque id injuria: nam cum omne judicium judicantis actus exſiſtat, neceſſe eſt, ut ſuam quisque operam non ex aliena, ſed ex propria poteſtate perficiat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

METRVM IIII.

Quondam porticus attulit
Obſcuros nimium ſenes,
Qui ſenſus, & imagines
E corporibus extimis
Credant mentibus imprimi,
Ut quondam celeri ſtylo
Mos eſt æquore paginæ
Quæ nullas habeat notas,
Preſſas figere literas.
Sed mens ſi propriis vigens
Nihil motibus explicat,
Sed tantum patiens jacet
Notis ſubdita corporum,
Caſſasque in ſpeculi vicem
Rerum reddit imagines,
Unde hæc ſic animis viget
Cernens omnia notio?
Quæ vis ſingula proſpicit,
Aut quæ cognita dividit?
Quæ diviſa recolligit,
Alternumque legens iter
Nunc ſummis caput inſerit,
Nunc deſidit in infima,
Tum ſeſe referens ſibi,
Veris falſa redarguit?

Hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Hæc eſt efficiens magis
Longe cauſſa potentior,
Quam quæ materiæ modo
Impreſſas patitur notas.
Præcedit tamen excitans,
Ac vires animi movens,
Vivo in corpore paſſio.
Cum vel lux oculos ferit,
Vel vox auribus inſtrepit:
Tum mentis vigor excitus,
Quas intus ſpecies tenet,
Ad motus ſimileis vocans,
Notis applicat exteris,
Introrſumque reconditis
Formis miſcet imagines.

PROSA V.

QVOD ſi in corporibus ſentiendis, quamvis afficiant inſtrumenta ſenſuum forinſecus objectæ qualitates, animique agentis vigorem paſſio corporis antecedat, quæ in ſe actum mentis provocet, excitetque interim quieſcenteis intrinſecus formas: ſi in ſentiendis, inquam, corporibus animus non paſſione inſignitur, ſed ex ſua vi ſub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

jectam corpori judicat paſſionem; quanto magis ea quæ cunctis corporum affectionibus abſoluta ſunt, in diſcernendo non objecta extrinſecus ſequuntur, ſed actum ſuæ mentis expediunt? Hac itaque ratione multiplices cognitiones diverſis ac differentibus ceſſere ſubſtantiis. Senſus enim ſolus cunctis aliis cognitionibus deſtitutus, immobilibus animantibus ceſſit: quales ſunt conchæ maris, quæque alia ſaxis hærentia nutriuntur. Imaginatio vero mobilibus belluis, quibus jam ineſſe fugiendi, appetendive aliquis videtur affectus. Ratio vero humani tantum generis eſt, ſicuti intelligentia ſola divini: quo fit, ut ea notitia cæteris præſtet quæ ſuapte natura non modo proprium, ſed ceterarum quoque notitiarum ſubjecta cognoſcit. Quid igitur, ſi ratiocinationi ſenſus, imaginatioque refragentur, nihil eſſe illud univerſale dicentes, quod ſeſe intueri ratio putet? Quod enim ſenſibile, vel imaginabile eſt, id univerſum eſſe non poteſt. Aut igitur rationis verum

eſſe judicium, nec quidquam eſſe ſenſibile: aut quoniam ſibi notum ſit, plura ſenſibus & imaginationi eſſe ſubjecta, inanem conceptionem eſſe rationis, quæ quod ſenſibile ſit, ac ſingulare quaſi quoddam univerſale conſideret. Ad hæc, ſi ratio contra reſpondeat, ſe quidem & quod ſenſibile, & quod imaginabile ſit in univerſitatis ratione conſpicere; illa vero ad univerſitatis cognitionem adſpirare non poſſe: quoniam eorum notio corporaleis figuras non poſſit excedere. De rerum vero cognitione, firmiori potius, perfectiorique judicio eſſe credendum. In hujusmodi igitur lite, nos, quibus tam ratiocinandi, quam imaginandi etjam, ſentiendique vis ineſt, nonne rationis potius cauſſam probaremus? Simile eſt, quod humana ratio divinam intelligentiam futura, niſi ut ipſa cognoſcit, non putat intueri. Nam ita diſſeris, ſi qua certos, ac neceſſarios habere non videantur eventus, ea certo eventura præſciri nequeunt. Harum igitur rerum nulla eſt præſcientia, quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſi etiam in his eſſe credamus, nihil erit, quod non ex neceſſitate proveniat. Si igitur, uti rationis participes ſumus, ita divinæ judicium mentis habere poſſemus, ſicut imaginationem, ſenſumque rationi cedere oportere judicavimus, ſic divinæ ſeſe menti humanam ſummittere rationem juſtiſſimum cenſeremus. Quare in illius ſummæ intelligentiæ cacumen, ſi poſſumus, erigamur; illic enim ratio videbit, quod in ſe non poteſt intueri. id autem eſt, quo nam modo etiam quæ certos exitus non habent, certa tamen videat ac definita prænotio: neque id ſit opinio, ſed ſummæ potius ſcientiæ nullis terminis incluſa ſimplicitas.

METRVM V.

Quam variis terras animalia permeant figuris!
Namque alia extento ſunt corpore, pulveremque verrunt,
Continuumque trahunt vi pectoris incitata ſulcum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Sunt quibus alarum levitas vaga, verberetque ventos,
Et liquido longi ſpatia ætheris enatet volatu.
Hæc preßiſſe ſolo veſtigia greßibusque gaudent,
Vel virideis campos transmittere, vel ſubire ſilvas.
Quæ variis videas licet omnia diſcrepare formis,
Prona tamen facies hebetes valet ingravare ſenſus.
Unica gens hominum celſum levat altius cacumen,
Atque levis recto ſtat corpore, deſpicitque terras.
Hæc, niſi terrenus male deſipis, admonet figura,
Qui recto cælum vultu petis, exerisque frontem,
In ſublime feras animum quoque, ne gravata peſſum,
Inferior ſidat mens corpore celſius levato.

PROSA VI.

QVONIAM igitur, uti paullo ante monſtratum eſt, omne quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſcitur, non ex ſua, ſed ex comprehendentium natura cognoſcitur, intueamur nunc, quantum fas eſt, quis ſit divinæ ſubſtantiæ ſtatus, ut quænam etiam ſcientia ejus ſit, poſſimus agnoſcere. Deum igitur æternum eſſe, cunctorum ratione degentium commune judicium eſt. Quid ſit igitur æternitas, conſideremus. Hæc enim nobis naturam pariter divinam, ſcientiamq; patefecerit. Æternitas igitur eſt, interminabilis vitæ tota ſimul & perfecta poſſeſſio: quod ex collatione temporalium clarius liquet. Nam quidquid vivit in tempore, id præſens a præteritis in futura procedit: nihilque eſt in tempore conſtitutum, quod totũ vitæ ſuæ ſpatium pariter poſſit amplecti. Sed craſtinum quidem non dum apprehẽdit: heſternum vero jam perdidit. In hodierna quoque vita non amplius vivitis, quam in illo mobili, tranſitorioque momento. Quod igitur temporis patitur conditionem, licet illud, ſicut de mundo cenſuit Ariſtoteles, nec cœperit umquam eſſe, nec deſinat, vitaque ejus cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

temporis infinitate tendatur, non dũ tamen tale eſt, ut æternum eſſe jure credatur. Non enim totum ſimul, infinitæ licet vitæ ſpatium comprehẽdit, atque complectitur : ſed futura nondum tranſacta jam non habet. Quod igitur interminabilis vitæ plenitudinem totam pariter comprehendit, ac poſſidet, cui neque futuri quidquam abſit, nec præteriti fluxerit, id æternum eſſe jure perhibetur: idque neceſſe eſt, ut ſui compos præſens ſibi ſemper aſſiſtere, & infinitatẽ mobilis temporis habere pręſentem. Vnde non recte quidam, qui cum audiunt viſum Platoni, mundum hunc nec habuiſſe initium temporis, nec habiturum eſſe defectum, hoc modo conditori conditum mundum fieri coæternũ putant. Aliud eſt enim, per interminabilem duci vitam, quod mundo Plato tribuit: aliud interminabilis vitę totam pariter cõplexam eſſe præſentiam, quod divinę mentis proprium eſſe manifeſtum eſt. Neq; Deus conditis rebus antiquior videri debet temporis quantitate, ſed ſimplicis potius proprietate naturæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Hunc enim vitæ immobilis præſentarium ſtatum, infinitus ille temporalium rerum motus imitatur; cumq; eum effingere, atque æquare nō poſſit, ex immobilitate deficit immotū, & ex ſimplicitate præſentiæ decreſcit in infinitam futuri, ac præteriti quantitatem; &, cum totam pariter vitæ ſuæ plenitudinem nequeat poſſidere, hoc ipſo, quod aliquo modo numquam eſſe deſinit, illud, quod implere atque exprimere non poteſt, aliquatenus videtur æmulari, alligās ſe ad qualemcumq; præſentiam hujus exigui volucriſque momēti: quę, quoniam manentis illius præſentiæ quandam geſtet imaginem, quibuscumque cōtigerit, id præſtat, ut eſſe videantur. Quoniam vero manere nō potuit, infinitum temporis iter arripuit; eoque modo factum eſt, ut continuaret eundo vitam, cujus plenitudinem complecti non valuit permanendo. Itaque ſi digna rebus nomina velimus imponere, Platonem ſequētes, Deum quidem æternum, mūdum vero dicamus eſſe perpetuum. Quoniam igitur omne judicium ſecundū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſui naturam, quæ ſibi ſubjecta ſunt, comprehendit: eſt autem Deo ſemper æternus, ac præſentarius ſtatus: ſcientia quoque ejus, omnem temporis ſupergreſſa motionem, in ſuæ manet ſimplicitate præſentiæ; infinitaque preteriti, ac futuri ſpatia cõplectens, omnia quaſi jã gerantur, in ſua ſimplici cognitione conſiderat. Itaque ſi præſcientiam penſare velis, qua cuncta dignoſcit, non eſſe præſcientiam, quaſi futuri, ſed ſcientiam numquam deficientis inſtãtiæ rectius eſtimabis. Vnde nõ prævidentia, ſed providentia potius dicitur, quod porro ab rebus infimis conſtituta, quaſi ab excelſo rerum cacumine cũcta proſpiciat. Quid igitur poſtulas, ut neceſſaria fiant, quæ divino lumine luſtrentur, cum ne homines quidẽ neceſſaria faciant eſſe, quæ videant? Num enim quæ præſentia cernis, aliquam eis neceſſitatem tuus addit intuitus? Minime. Atqui ſi eſt divini humanique præſentis digna collatio, uti vos veſtro hoc tẽporario præſenti quædam videtis, ita ille omnia ſuo cernit æterno. Quare hæc divina prænotio

naturam

naturam rerum, proprietatemq; nõ mutat; taliaque apud ſe præſentia ſpectat, qualia in tẽpore olim futura provenient: nec rerum judicia confundit; unoq; ſuæ mentis intuitu tã neceſſario, quam non neceſſario ventura dignoſcit. Sicuti vos cũ pariter ambulare in terra hominem conſpicitis, & oriri in cælo Solem videtis; quamquam ſimul utrumque conſpectum, tamen diſcernitis; & hoc voluntarium, illud eſſe neceſſarium judicatis. Ita igitur cuncta deſpiciens divinus intuitus, qualitatem rerum minime perturbat, apud ſe quidem pręſentium, ad conditionẽ vero temporis futurarum. Quo fit, ut hæc non ſit opinio, ſed veritate potius nixa cognitio, cum exſtiturum quid eſſe cognoſcit, quod idem exſiſtendi neceſſitate carere non neſciat. Heic ſi dicas, quod eventurum Deus videt, id non evenire nõ poſſe: quod autem non poteſt non evenire, id ex neceſſitate contingere, meque ad hoc nomen neceſſitatis adſtringa: Fatebor quidẽ rem ſolidiſſimæ veritatis, ſed cui vix aliquis niſi divini ſpeculator

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

acceſſerit. Reſpondebo namq; idem futurum, cum ad divinam notionem refertur, neceſſarium; cum vero in ſua natura perpenditur, liberū prorſus atq; abſolutum videri. Duæ ſunt etenim neceſſitates; ſimplex una, veluti quod neceſſe eſt, omneis homines eſſe mortaleis; altera conditionis, ut ſi aliquem ambulare ſcias, eum ambulare neceſſe eſt. Quod enim quisq; novit, id eſſe aliter ac notum eſt, nequit. Sed hæc conditio minime ſecū illam ſimplicem trahit. Hanc enim neceſſitatem non propria facit natura, ſed conditionis adjectio. Nulla enim neceſſitas cogit incedere volūtarie gradientem, quamvis eum tamen, cum graditur, incedere neceſſarium ſit. Eodem igitur modo, ſi quid providentia pręſens videt, id eſſe neceſſe eſt, tametſi nullam habeat naturæ neceſſitatem. Atqui Deus ea futura, quæ ex arbitrii libertate proveniunt, præſentia contuetur. Hæc igitur, ad intuitum relata divinum, neceſſaria fiunt per conditionem divinæ notionis: per ſe vero conſiderata, ab abſoluta naturæ ſuæ libertate nō

definunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

deſinunt. Fiunt igitur proculdubio cuncta, quæ futura Deus eſſe prænoſcit, ſed eorum quædam de libero proficiſcuntur arbitrio: quæ quamvis eveniant exiſtendo, tamen propriam naturam non amittunt: quia prius, quam fierent, etiam non evenire potuiſſent. Quid igitur refert non eſſe neceſſaria, cum propter divinæ ſcientiæ conditionem modis omnibus, neceſſitatis inſtar, eveniant? Hoc ſcilicet, quod ea quæ paullo ante propoſui, Sol oriens, & gradiens homo, quæ dum fiunt, non fieri nō poſſunt: eorum tamen unum prius quoque quam fieret, neceſſe erat exiſtere: alterum vero minime. Ita etiam quæ præſentia Deus habet, procul dubio exiſtunt: ſed eorum hoc quidem de rerum neceſſitate deſcendit: illud vero de poteſtate faciētium. Haud igitur injuria diximus, hæc, ſi ad divinam notitiam referantur, neceſſaria; ſi per ſe conſiderentur, neceſſitatis eſſe nexibus abſoluta. ſicuti omne quod ſenſibus patet, ſi ad rationē referas, univerſale eſt: ſi ad ſeipſum reſpicias, ſingulare. Sed ſi in mea, in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

quies, poteſtate ſitum eſt mutare propoſitũ, evacuabo providentiam, cum, quæ illa prænoſcit, forte mutavero. Reſpondebo, Propoſitũ te quidẽ tuum poſſe deflectere; ſed quoniã & id te poſſe, & an facias, quove cõvertas, præſens providentiæ veritas intuetur, divinam te præſcientiam nõ poſſe vitare; ſicuti præſentis oculi effugere non poſſis intuitũ, quamvis te in varias actiones libera voluntate converteris. Quid igitur inquies? Ex meane diſpoſitione ſcientia divina mutabitur; ut cũ ego nunc hoc, nunc illud velim, illa quoque noſcendi vices alternare videatur? Minime. Omne namque futurum divinus præcurrit intuitus, & ad præſentiam propriæ cognitionis retorquet, ac revocat: nec alternat, ut tu exiſtimas, nunc hoc, nunc illud prænoſcẽdi vices: ſed uno ictu mutationes tuas manens prævenit, atque complectitur. Quam comprehẽdendi omnia, viſendique præſentiam, non ex futurarum proventu rerum, ſed ex propria Deus ſimplicitate ſortitus eſt. Ex quo illud quoque reſolvi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

tur, quod paullo ante poſuiſti, indignum eſſe, ſi ſcientiæ Dei cauſſam futura noſtra præſtare dicantur. Hæc enim ſcientiæ vis præſentaria notione cuncta complectens, rebus omnibus modum ipſa conſtituit, nihil vero poſterioribus debet. Quæ cum ita ſint, manet intemerata mortalibus arbitrii libertas: Nec iniquæ leges ſolutis omni neceſſitate voluntatibus, præmia pœnasque proponunt. Manet etiam ſpectator deſuper cunctorum præſcius Deus, viſionisque ejus præſens ſemper æternitas cum noſtrorum actuum futura qualitate concurrit, bonis præmia, malis ſupplicia diſpenſans. Nec fruſtra ſunt in Deo poſitæ ſpes, precesque; quæ cum rectæ ſint, inefficaces eſſe non poſſunt. Averſamini igitur vitia, colite virtutes, ad rectas ſpes animũ ſublevate, humileis preces in excelſa porrigite. Magna vobis eſt, ſi diſſimulare non vultis, neceſſitas indicta probitatis, cum ante oculos agitis judicis cuncta cernentis.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

LOCORVM
ET VERSVVM GRÆCORVM
in hiſce libris citatorum
Interpretatio.

LIB. I. PROSA IV.

Ονος πρὸς λύραν : *id eſt*, Aſinus ad lyram.

Εξαύδα, μὴ κεῦθε: *id eſt*, Eloquere, ne occultes intellectui.

ἕπου θεῷ: *id eſt*, ſequere Deum.

PROSA V.

Α᾽λλα εἷς, &c. *id eſt* , Sed unus Rex eſt, unus dominus.

LIB. II. PROSA II.

Δύο τοὺς πίθους, &c. *id eſt*, Duo dolia, malorum quidem unum , alterum autem bonorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

LIB. III. PROSA VI.

Ω δόξα, &c. *id eſt*, O gloria, gloria, infinitis jam mortalibus nullius pretii vitam tu me feciſti magnam.

Πάντοθεν, &c. *id eſt*, Vndique in circulis ducis ſimilem acervum.

LIB. IV. PROSA VI.

Α'νδρὸς, &c. *id eſt*, Viri ſacri corpus virtutes ædificavere.

Α'ργαλέον δὲ, &c. *id eſt*, Difficile autem eſt, me ſermone explicare, quemadmodum Deus omnia regat, & providentia diſponat.

LIB. V. PROSA VI.

Πάντ' ἐφορᾷ, &c. *id eſt*; Omnia videt, & omnia audit.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Anicii Manlii Torquati
SEVERINI BOETHII
VITA
Iul. Martiano Rota Scriptore.

ANITIVS Severinus Boetius, Romanus, & nobilitate majorum & animi dotibus clarus, in ea tempora incidit, quibus Italia a Barbaris oppreſſa tenebatur. Natus eſt enim non ita multis poſt annis, quam ab Alarico Roma caperetur: floruitque Theodorici regis tempeſtate. Theodoricus hic a Zenone cum ingentibus copiis miſſus, ereptam Odoacri Italiam ſibi vendicaverat; Ravennæque regni ſede locata, cuncta pro libidine adminiſtrabat: quod videns Boetius honeſtis diſciplinis animum applicuit, id ſibi tantum ſuperesſe intelligens, quod homine libero dignum foret. Eruditus itaque Græcis & Latinis litteris ab adoleſcentia cum eſſet, quædam pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

mum ex Euclide tranſtulit; atque ita tranſtulit, ut & dimetiendi rationes, & alia quædam de ſuo adjungeret; ac quod nondum Ariſtotelis ætate repertum fuerat, æquale circulo quadratum aſtruere docuerit. Arithmeticam poſtea, Nicomachum, non ut interpres, ſecutus, ſed ſuo uſus judicio, Latinis verbis reddidit. Et inde Muſicam, perplexam & involutam diſciplinam, ex optimis quibusque collegit: qua in re & Ariſtoxenis copiam, & Pythagoræ judicium expreſſit. Extat Theodorici regis ad Boetium epiſtola, quæ & Ptolemæi Syntaxin, & Archimedis Mechanicen ab eo Latinitate donatam affirmat. Verum præludia hæc fuiſſe crediderim eorum quæ vir tantus mente agitabat. Philoſophiam enim Latinis litteris illuſtrare conſtituerat, non ut Varro Stoicam, nec ut Tullius Academicam, ſed eam quæ cæteras obſcuravit ab Ariſtotele invectam, & a tot præſtantibus ingenio viris, ætate tam longa celebratam. Id ipſe his verbis ſignificat: Ego omne Ari-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſtotelis opus, quodcumque in manus venerit, in Romanum ſtilum vertens, eorum omnium commenta Latina oratione perſcribam; ut ſi quid ex Logicæ artis ſubtilitate, & ex Moralis gravitate peritiæ, & ex Naturalis acumine veritatis, ab Ariſtotele perſcriptum eſt, id omne ordinatum transferam, atque id quodam lumine commentationis illuſtrem. Igitur Porphyrium, quem Victorinus Apher compendio tranſtulerat, explanavit, & eundem a ſe mox interpretatum novis rurſum expoſitionibus illuſtravit. Prædicacamentis manum admoverat, cum ecce Conſul Romæ creatur. hoc ipſe ſuis verbis ſignificat: Etſi nos curæ officii conſularis impediunt, quo minus in his ſtudiis omne otiũ plenamque operam conſumimus, pertinere tamen videtur ad aliquam Reipublicæ curam, elucubratæ rei doctrina cives inſtruere. Nec male de civibus meis merear, ſi, cum priſca hominum virtus, urbium cæterarum ad hanc unam Rempublicam imperium tranſtulerit, ego ad id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ſaltem quod reliquum eſt, Græcæ ſapientiæ artibus, mores noſtræ civitatis inſtruxero. Quare ne hoc quidem ipſum Conſulis vacat officio, cum Romani moris ſemper fuerit, quod ubicumque gentium pulcerrimum eſſet atque laudabile, id magis ac magis imitatione honeſtare. Hæc ille: ex quibus illud etiam falſum eſſe convincitur, quod aliqui memoriæ prodiderunt, Boetium omnia, non pleraq;, relegatum ſcripſiſſe. Ad Conſulatum autem juvenis pervenit favore principum civitatis. Puerum enim a patre relictum curandum ſuſceperant, quod & antiqua Manlii Torquati familia prognatum ſcirent, & novam Anicii proavi indolem perſpectam in ipſo haberent. Primo ejus Conſulatu, rex Hunnorum & Italiæ Odoacer, Phæba Rugorum duce victo captoque potitus eſt, ſicuti Caſſiodorus tradit; qui bis ſolum, cum Symmacho ſemel, ipſum in Conſulibus nominat. Non ſolum autem dignitatem hanc ipſe adeptus eſt, ſed duos etjam filios ſuos, quod numquam an-

tea contigerat, Conſules eodem tempore vidit, Patricium & Hypatium. Anno illo Boetius in curia Theodoricum tum primum Romam accerſitum, S. P. Q. R. nomine, magna facundia laudavit, & in circo duorum Conſulum medius triumphale convivium multitudini exhibuit. Collegam in ultimo Conſulatu Symmachum ſocerum habuit; cum quo magiſtratum ita geſſit, ut commune bonum privatis amicitiis præferret. Accidit ut Paulini conſularis opes regii ſatellites appeterent: hominem ingenue tutatus eſt. Albinum falſo Cyprianus accuſavit: innocentem conſularem virum oſtendit. Acerba fames Campaniam urgebat, & acerbiorem coemptionem tyranni procuratores indixerant: eam exigi Conſul non ſuſtinuit. Triguillam quoque regiæ domus præpoſitum multoties ab injuria dejecit, & Conigaſtum fortunas optimi cujusque infectantem compeſcuit. Hiſce rebus factum eſt, ut regis indignationem incurreret, perditorumque delationibus in exilium pelleretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

leretur. Accuſationis ſumma hæc fuit: Quod Senatum læſæ majeſtatis accuſaturum prohibuerit: quod ad Anaſtaſium Imperatorem litteras miſerit de recuperanda libertate. Delatores perditis moribus homines tres extiterunt. Gaudentius & Opilio, tunc ob innumeras fraudes exilio damnati, Baſiliusque pridem a procuratione domus regiæ dejectus, obæratusque plurimum. Purgaſſet facile Severinus objecta crimina, ſi coram delatores arguendi facultas ſibi a Theodorico data fuiſſet. Sed vel iratus oblatam ſibi ultionis occaſionem amittere, vel improbus a ſe excitatam calumniam diſſolvere noluit. Abſens itaque vir, & innocens, & grandis natu Boetius, malorum conſpiratione relegatus eſt; nec a bonis in patria retentus, Ticinum receſſit, urbem in Inſubribus poſitam, & ſibi a tyranno præſcriptam. in quam ſimul atque venit, quo poſteris etiam innocentiam ſuam cognitam faceret, pulcerrimum illud de Conſolatione volumen, Ciceronem imitatus, conſcripſit. Nam ſicut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ille, quo filiæ deſiderium levaret, de animorum immortalitate diſceptans, Tulliam ſupervivere monſtrat; ita Severinus de falſo & vero bono, deque providentia diſputat, & omnia voluntate divina mortalibus evenire declarat. Verum in eo opere Cicero carmen non attigit. Boetius utramque orationem admiſcet, atque ita admiſcet, ut facile unicuique oſtendat ingenium ſibi, quicquid tentaſſet, numquam defuiſſe. Sed quid naturali Philoſophia difficilius? quid Dialectica ſpinoſius? at utramque diſciplinam ſic oratione ſua pervagatus eſt, ut abditiſſima quæque cuivis prompta reddiderit. Neque vero ſelectum unum aliquod argumentum oratione conſectatus eſt, ſed Philoſophiæ penetralia ingreſſus, ea Latinis hominibus primus reſeravit, quæ princeps Ariſtoteles de induſtria pluribus occultaverat. Qua in re optimos quosque conſuluit: Theophraſtum dico, Eudemum, Andronicum, Aſpaſium, Herminium, Alexandrum, Syrianum, Porphyrium, Themiſtium;

de quorum ſententiis, tamquam honorarius arbiter, dijudicat. Atteſtatur hoc expoſitio in librum Ariſtotelis de Enunciatione, tam prima duobus, quam ſecunda ſex libris abſoluta; in quorum tertio cum de tribus contingentium modis ſe melius ſcripſiſſe dicat in libris Phyſicis, ſuſpicandum reliquit ſe naturalem quoque Philoſophiam enucleaſſe. Verum hactenus tam hi deſiderantur commentarii, licet fuerint Tarviſium hinc nuper aſportati, quam illi, quos in Analyticen & Topicen emiſit. Siquidem & hos ipſe citat, & in Topica Ciceronis ſeptem libros a ſe confectos profitetur, opus varium, difficile, eruditum, nec a quoquam antea quam a Victorino fruſtra tentatum. Platonis Dialogos ipſe Latinos facturum ſe recepit, factos Caſſiodorus aſſeverat. Mirarer quomodo tanta præſtare potuerit, niſi divina illa in librum Ariſtotelis de Interpretatione commentaria biennio ſcirem ab eo confecta: quod tempus vix evolvendis tot expoſitoribus ſatis fuiſſe vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

detur, nedum eorum ſententiis plerumque controverſis, & dijudicandis, & eligendis, & accommodandis. Inter Peripateticos enim celebris eſt ferme nullus, qui in hunc librum non ſcripſerit: quod & magnopere quidem neceſſarius ſit, & multa doctrina refertus, ſed acumine ſententiarum & verborum brevitate perobſcurus. Commentabatur autem hæc, quo tempore Theodoricus ſuperatis alpibus Clodoveum ſocerum Francorum regem ingenti prælio profligavit. Cæterum Severinus non tantum in interpretando & exponendo Ariſtotele verſatus eſt, ſed pleraque etiam ipſe veluti procreavit. Horum in numero ſunt pulcherrimi illi quatuor de differentiis Topicis libri, quibus Dialecticos locos a Rhetoricis dirimit; & totidem alii de utroque Syllogiſmo, item de Diviſione & Definitione ſinguli. Nam qui ad Syllogiſmos categoricos introductorius inſcribitur, titulum ſubornatum habet, cum libri Ariſtotelis de Enuntiatione vel breviarium ſit, ut ipſe appellat, vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

certe idem quod primus de categoricis Syllogiſmis. Opus quoque de Scholaſtica diſciplina, non titulum modo, ſed & elocutionem & inventionem mentitur: aliter enim Boetius ſcripſiſſet, ſi ea de re ſcribere voluiſſet. Sed ipſum mittamus, ac de Hebdomadibus aliquid potius in medium afferamus. Sunt autem Hebdomades opera ſeptem partibus diſtributa; ſicuti decem libris Decades, & novem Enneades. Hebdomadas Varro primus inſcripſit, deinde hic ipſe: ex quibus libellus de Subſtantiæ bono, & alius de Vnitate & uno ſumptus eſt; reliqua aut edita non ſunt, quod ea ſibi, ut ſignificare videtur, commentatus eſſet, aut ad nos usque non pervenerunt. Hebdomadas juvenis compoſuit, velut & de duabus naturis & una perſona Chriſti. Hoc ut ita exiſtimem, ejus verba faciunt: Epiſcopus (inquit) ſcriptor epiſtolæ tamquam valde neceſſarium cum præterire noluiſſet, e duabus naturis Chriſtum conſiſtere, & in duabus æqualiter, catholicos credere; novitate dicti per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

culſus, meditabar omnes animo quæſtiones. Decretum hoc fuerat concilio Chalcedone celebrato, illucque Leo Romanus epiſcopus venerat: cujus epiſtola Romam miſſa, cum poſtea nitentibus acephalis condemnatum jam dogma revocare, pluribus convocatis Romæ legeretur, nec ſatis jam quid decerneret intelligeretur, anſam Boetio dedit eum librum componendi contra Neſtorium, qui duabus naturis perſonas totidem adjungebat, & Eutychetem, qui unicam naturam & perſonam tuebatur. Ergo ſi quis ab Imperatore Leone, qui rejectam ſub Martiano Neſtorii & Eutychetis opinionem fovebat, ad Iuſtinum usque ſupputet annos, paullo minus quinquaginta deprehendet; quibus de Boetii vita detractis, prima juventutis tempora relinquentur. Verum hæc ut libuerit quisque accipiat, illud certe non admittendum contenderim, Boetium morte præventum Muſicam non abſolviſſe. Nam quod objiciunt aliqui titulos eorum quæ deſunt adhuc ſupereſſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

id nos in contrariam ſententiam potius trahit, abſurdum eſſe exiſtimantes, nondum conſcriptis rebus velle nomen imponere. Quod ſi quid imperfectum Severinus reliquit, id ipſe Theologiam fuiſſe cenſuerim: ſatis enim ſuperque Philoſophiam illuſtraverat. Itaque divina reſtabant: & jam multum proceſſerat, Auguſtinum ſecutus, ut ipſe de Trinitate ad Symmachum ſcribens affirmat: Vobis, inquit, inſpiciendum eſt, an ex beati Auguſtini ſcriptis ſemina rationum in nos venientia, fructus aliquos intulerint. Ex quibus illud etiam conjicere poſſumus, cur nono demum anno Theodoricus Severinum & Symmachum necarit: an quia ſenex in opinionem Arii defecit, & inimicus adeo Catholicis evaſit, ut eorum templa diruere in Italia voluerit, ſi Iuſtinus Arianos in Aſia non reſtitueret. Propugnatores autem ſani dogmatis cum alias ſemper, tum præcipue eo tempore, Boetius & Symmachus extiterunt. Quãobrem tyrannus conjectos in carce-

rem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

rem obtruncari juſſit. Ticini incolæ ſemper a majoribus traditum conſtanter aſſeverant, Severinum, cum regius ſpiculator letale vulnus intuliſſet, utraque manu divulſum caput ſuſtinuiſſe, interrogatumque a quonam ſe percuſſum exiſtimaret, Ab impiis, reſpondiſſe; atque ita cum in vicinum templum veniſſet, & flexis genibus ante altare ſacra percepiſſet, poſt paulum expiraſſe. Extinctus divinos honores a noſtris conſecutus eſt, quod pro Catholicis contra perfidiam Arii mortem ſuſtinuerit. Sunt qui ſcribant ipſum antea Ravennam accerſitum, prætorioque regis præpoſitum, mox cum aliquot ſenatoribus occiſum: quod Symmacho potius convenire videtur. Turris enim lateritio lapide fabrefacta etiamnum Ticini monſtratur, Boetii carcer; ſepulcrumque ejus in æde beati Auguſtini viſitur, qua parte in adytum templi aſcenſus incipit, hoc Epitaphio inciſum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Mæonia & Latia lingua clariſ-
ſimus, & qui
Conſul eram, hic perii, miſſus
in exilium.
Et quia mors rapuit, probitas me
vexit ad auras:
Et nunc fama viget maxima,
vivet opus.

Circumfertur & aliud Elogium, quo ſepulcrum ejus exornabatur, antequam illic a Luitprando Longobardorum rege collocaretur. Ipſum, quia paucis multa continet ad ejus vitam facientia, ſubjunximus.

Ecce Boethus adeſt in cœlo magnus, & omni
Perſpectus mundo, mirus habendus homo.
Qui Theodorico regi delatus iniquo,
Ticini ſenium duxit in exilio.
In qua ſe mœſtum ſolans dedit
urbe libellum;
Poſt ictus gladio, exiit e medio.

Hic finis viri clariſſimi fuit, qui facundia, probitate, doctrina, plurimum excelluit; ultimus omnium qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

ex antiquis Romanis aliquid litterarum monumentis conſecrarint; primus omnium qui Ariſtotelicam diſciplinam Latinis litteris illuſtrare cœperint; tantæ apud poſteros auctoritatis, ut ab ejus ſententiis nulla ferme ſit provocatio. Hujus morte magnam rem amiſimus, & fruſtra a multis poſtea tentatam, Platonis & Ariſtotelis concordiam; quam utriusque Philoſophiæ peritiſſimus & pollicitus fuerat, & niſi vitam eripuiſſent improbi, præſtare ſolus potuiſſet. Vltio tamen paullo poſt inſecuta eſt divinitus. nam cœnanti Theodorico, cum piſcis caput illatum eſſet, viſus eſt ſibi rex in eo videre Symmachi faciem inferius labrum mordicus apprehendentem, torvisque oculis ſubinde minitantem: eo ſpectaculo conſternatus tyrannus in morbum incidit, &, ſimulatque quod viderat id ſe vidiſſe confeſſus eſt, expiravit. Ictu ſanguinis mortuum ſui divulgarunt: verum Amalaſiunta rei conſcia, cum in regno ſucceſſiſſet, patris acta contra

jus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

jus & fas decreta reſcidit; & Severini ac Symmachi bona in fiſcum redacta, eorum liberis reſtituit, paucis annis antea quam Beliſarius a Iuſtiniano miſſus, Italia Gothos omnes expulit. Porro Boetii multi fuerunt: primus Stoicus, de quo mentionem facit Diogenes in Zenonis vita: ſecundus Epicureus, quem Plutarchus in Conviviis introducit: tertius Cretenſis, Ariſtotelis ſtudioſus, & vir conſularis, a Galeno celebratus. Præter hos alii fuerunt & Philoſophi ambo & Peripatetici; unus hic ipſe, de quo ſatis jam dictum eſt, Patricius Romanus; alter Græcus & antiquior, quem & hic ipſe in Porphyrio, & Ammonius atque Simplicius ut Ariſtotelis interpretem agnoſcunt. Fuerunt itidem & duo Symmachi, magnæ in litteris exiſtimationis uterque: primus Gratiani & Valentiniani temporibus; ſecundus Zenonis & Anaſtaſii. Illius epiſtolæ circumferuntur, crebraque de eo in Macrobii Saturnalibus mentio habe-

tur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

tur. Hujus nihil quidem extat. ſed ut Boetii teſtimonium prætercam; Priſcianus Cæſarienſis de ponderibus ſcribens, ſic eum laudat, ut omnes omnium diſciplinarum apices conſecutus videretur.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
346 J 44